

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

21. 11. 1986. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLVIII • 150 ДИН • БРОЈ 1821

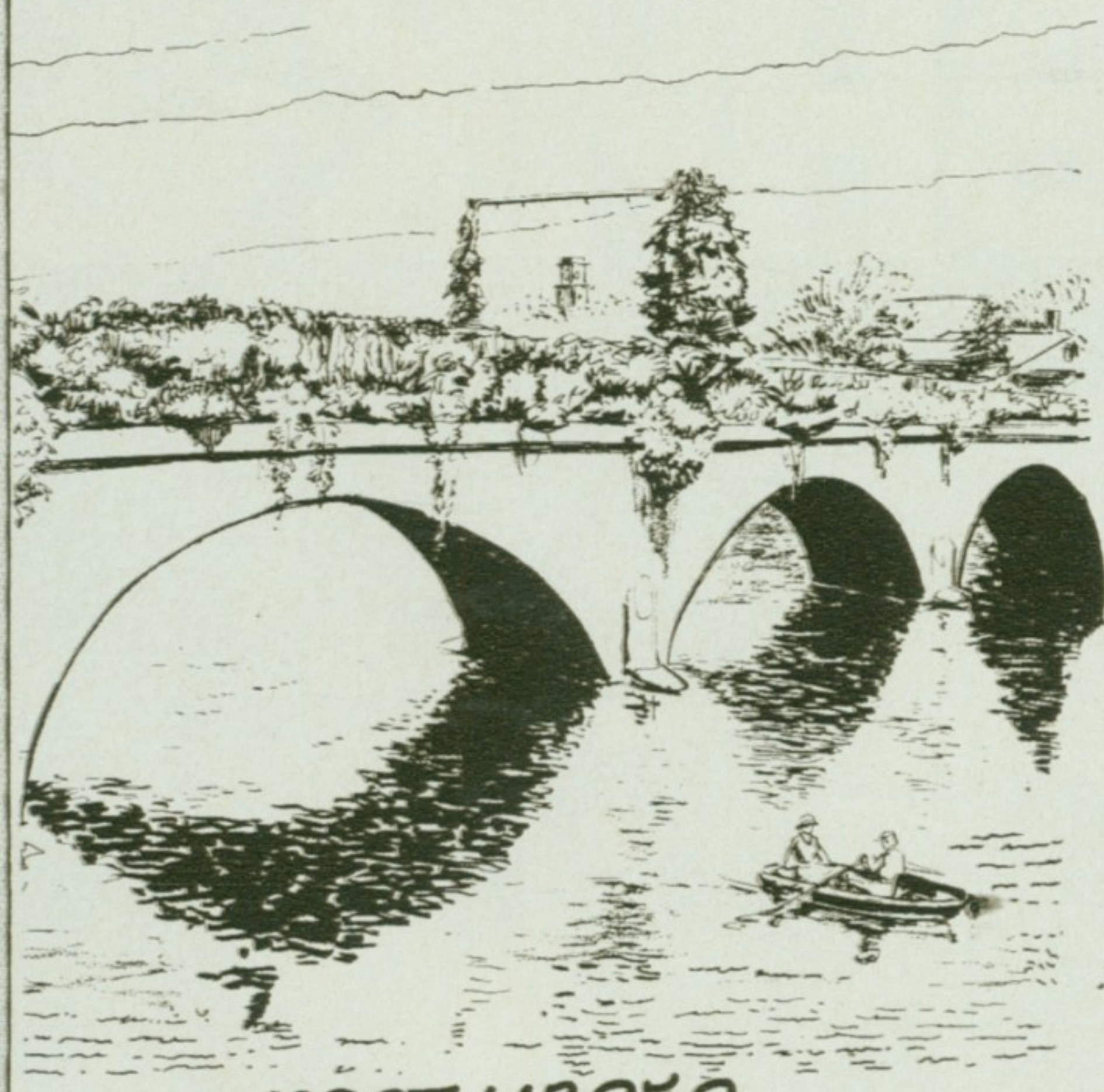
како
се
родило
тероризам:

ФИДАИНИ –
АНЂЕЛИ
СМРТИ

Фирма

Веровати или не!

МОСТ ЦВЕКА

КОЈИ СПАЈА ГРАДОВЕ БАКЛЕНД И ШЕЛБУРН У ДРЖАВИ МАСАЧУСЕТС (САД) КРАСИ ЦВЕКЕ И ГУСТО УКРАСНО РАСТИЊЕ ВЕЋ ВИШЕ ОД 50 ГОДИНА.

©1986 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved

СИВИ МЕРКАТИ

СИСАРИ ИЗ АФРИКЕ ПУСТИЊЕ КАЛАХАРИ, КАД ИМ ЗАПРЕТИ ОПАСНОСТ, УСПРАВЕ СЕ НА ЗАДЊЕ НОГЕ, СТАНУ ЈЕДАН УЗ ДРУГОГ И ПОЛАКО СЕ ПРИБЛИЖАВАЈУ НЕПРИЈАТЕЉУ, ТАКО ДА ДЕЛУЈУ КАО НЕКА ОГРОМНА ЖИВОТИЊА.

БРАЗИЛСКА ПРИНЦЕЗА

СВЕТЛОПЛАВИ ТОПАЗ ИЗ ЊУЈОРШКОГ МУЗЕЈА НАЦИОНАЛНЕ ИСТОРИЈЕ, НАЈВЕЊИ ЈЕ БРУШЕНИ ДРАГИ КАМЕН НА СВЕТУ. ШИРОК ЈЕ 14,1 ЦМ, ДЕБЕО 12,5 ЦМ, А ТЕЖАК 21,327 КАРАТА. ИЗБРУШЕН ЈЕ ОД КРИСТАЛА ТЕШКОГ 32,75 КГ.

ОКЛОПНИКУ

ЈЕ 1982. ГОДИНЕ ГРАДО-НАЧЕЛНИК ТЕКСАШКОГ ГРАДА ФРЕДЕРИКСБУРГА ПРИРЕДИО РОЂЕНДАНСКО СЛАВЉЕ НА КОМЕ ЈЕ ОВА ЖИВОТИЊА ПРОСЛАВИЛА 300 000 000 ГОДИНА СВОГ ПОСТОЈАЊА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

●●● амерички геолози утврдили су да се хемијском анализом иглица и шишарки младих четинара лако могу открити налазишта минерала и метала.

ла у земљишту на коме расте ово дрвеће. Нови метод већ је нашао практичну примену.

●●● почев од 25. године у људском мозгу изумре сваког дана десетак хиљада неурона, после 40. тај број се пење на око 100.000. Човек који доживи 90. годину може да изгуби десети део укупног броја нервних ћелија. С друге стране, чак и при најинтензивнијем умном раду користимо само четвртину својих неурона.

●●● данас у свету постоји пет-шест хиљада различитих језика, тачан број се не зна. У

Француској је недавно започет рад на изради атласа језика света. Последњи пут такав атлас је издат пре пола века.

●●● у једној британској школи експериментално је уведен предмет роботика. Ђаци сами конструишу и програмирају роботе и њихов рад.

●●● у Јужној Америци, домовини настурције, цвећа које код нас зову „драгољуб“, оно се не користи као украс балкона и вртова већ у – кухињи. Од ње-

гових наранџастих цветова кува се супа и праве салате, а лишће, пупољци и зелени плодови настурције сматрају се деликатесом.

●●● по прорачунима француских астронома, ако се освајање космоса буде наставило

овим темпом како је ишло до сада, кроз 30 милиона година човек ће населити целу галаксију.

●●● неславни рекорд у пушењу држи Кипар: сваки становник овог средоземног острва попуши годишње просечно 3227 цигарета.

●●● откако су Латинска Америка, Африка, Азија и Аустралија почеле да доносе законе који не дозвољавају извоз ретких врста папагаја, процветала је црна берза. Из Мексика у Сједињене Америчке Државе сада

у Јапану је тренутно најпопуларнија животиња плаштеног гуштер из Аустралије, који се прославио после једне телевизијске емисије. Фигурице гуштера појавиле су се на тениским патикама, играчкама, а отако га је фирма „Мицубиши“

усвојила као свој заштитни знак, гуштер је постао права телевизијска звезда. Зову га Еримаки.

ПАЈА ПАТАК

ТЕСТ ЗА ВОЗАЧЕ

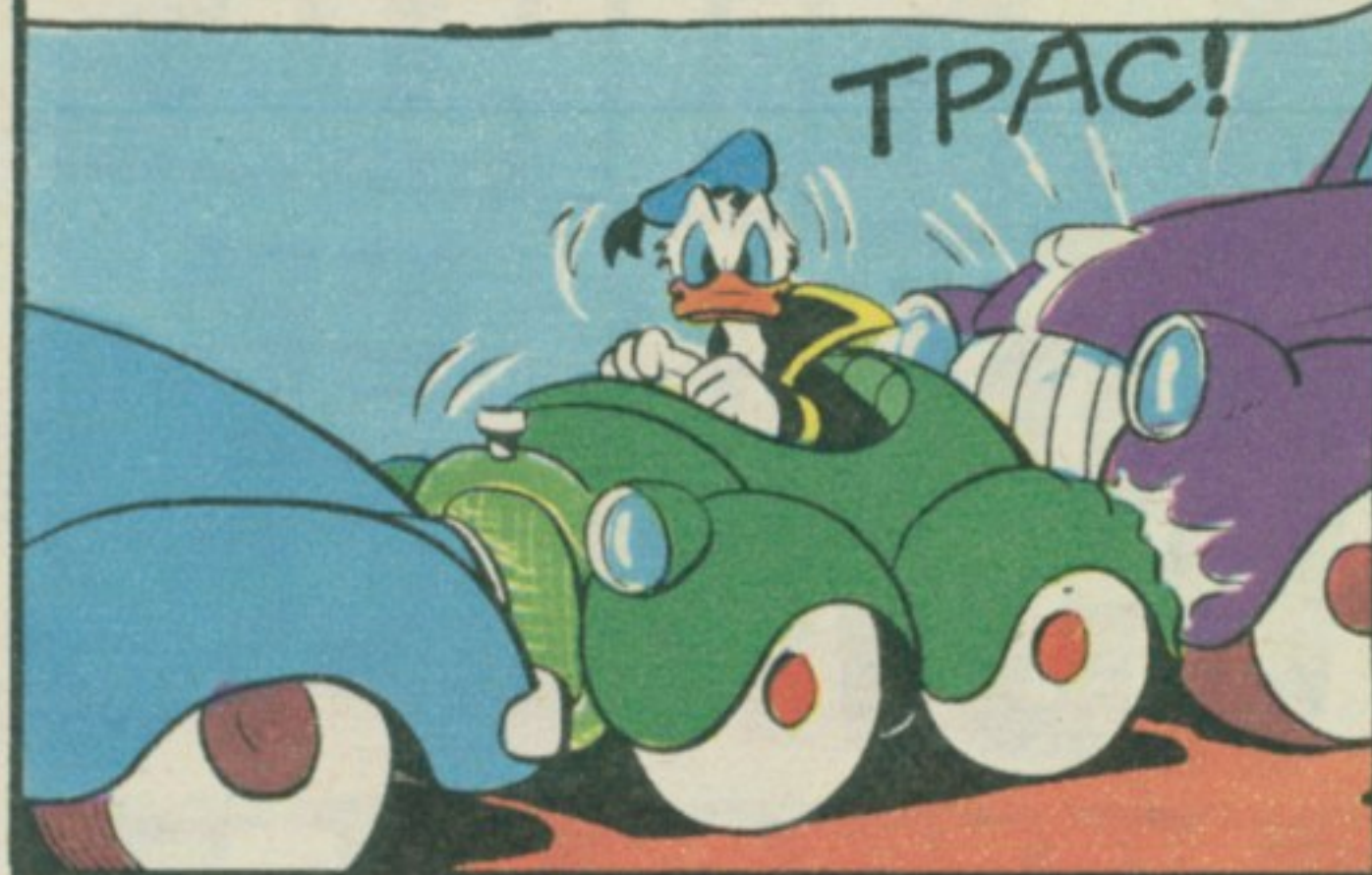

ОСНОВНО ПРАВИЛО НА ПУТУ
ЈЕ: АКО МЕЊАШ ТРАКУ,
ДАЈ СИГНАЛ...

ТО ЋЕ БИТИ ЗНАК ДРУ-
ГИМ ВОЗАЧИМА ДА ПРИ-
ТИСНУ ГАС И НЕ ДАЈУ ТИ
ДА СЕ УМУВАШ...

ТРАС!

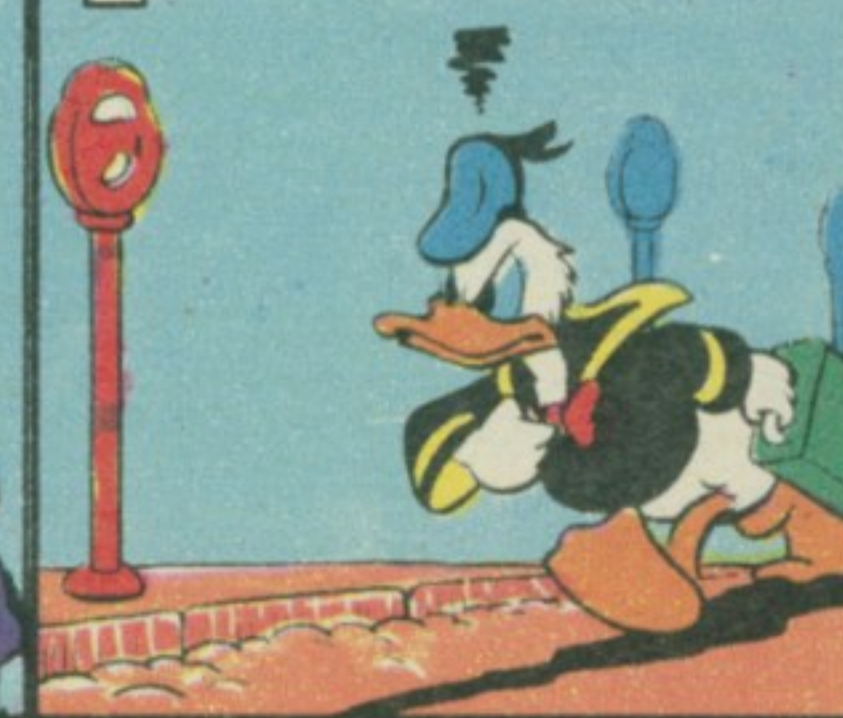

ТРАЖИШ СЛОБОДНО МЕСТО ЗА ПАРКИРАЊЕ. АКО
ЧЕКАШ, НИКО СЕ НЕЋЕ ПОМАЊИ. АКО ОДЕШ, НЕКО-
ЛИКО КОЛА ЋЕ КРЕНУТИ ЧИМ ЗАБЕШ ИЗА УГЛА.
ОДЛУЧИО СИ ДА ЧЕКАШ. ДОГОДИКЕ СЕ:

А. ПЛАТИКЕШ КАЗНУ
ЗБОГ ЗАДРЖАВА-
ЊА

В. НЕСТАКЕ ТИ БЕНЗИН

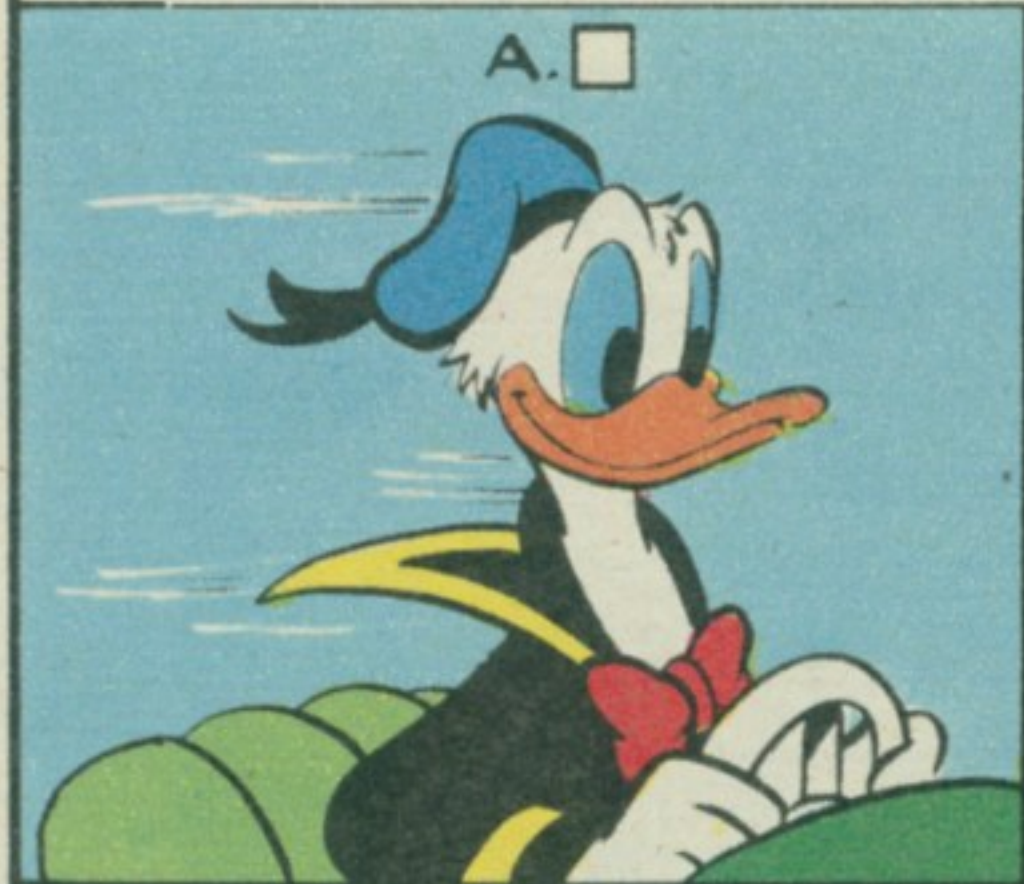

С. ЈЕДИНО СЛОБОДНО
МЕСТО ЈЕ ИСПРЕД
ГАРАЖЕ

ИСПРЕД ТЕБЕ СУ ДВОЈА КОЛА.
ЈЕДНА ЈАКО ДИМЕ, ДРУГА НЕ. ИЗА
КОЈИХ ТИ ВОЗИШ?

А. ☐

В. ☐

НЕГДЕ СИ У БЕСТРАГИЈИ, У ТРИ САТА
УЈУТРО. НАИЛАЗИШ НА ПРВУ
РАСКРСНИЦУ. ТИ БЕШ:

А. ☐ НАЛЕТЕТИ НА ДРУГА
КОЛА

В. ☐ НАКНИ НА СЕМА-
ФОР БАШ КАД ЈЕ
ЦРВЕНО

А. ☐

ФИЈУУУ!

В. ☐

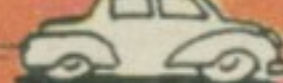
С. ☐

ФИЈУУУ!

Д. ☐

ФИЈУУУ!

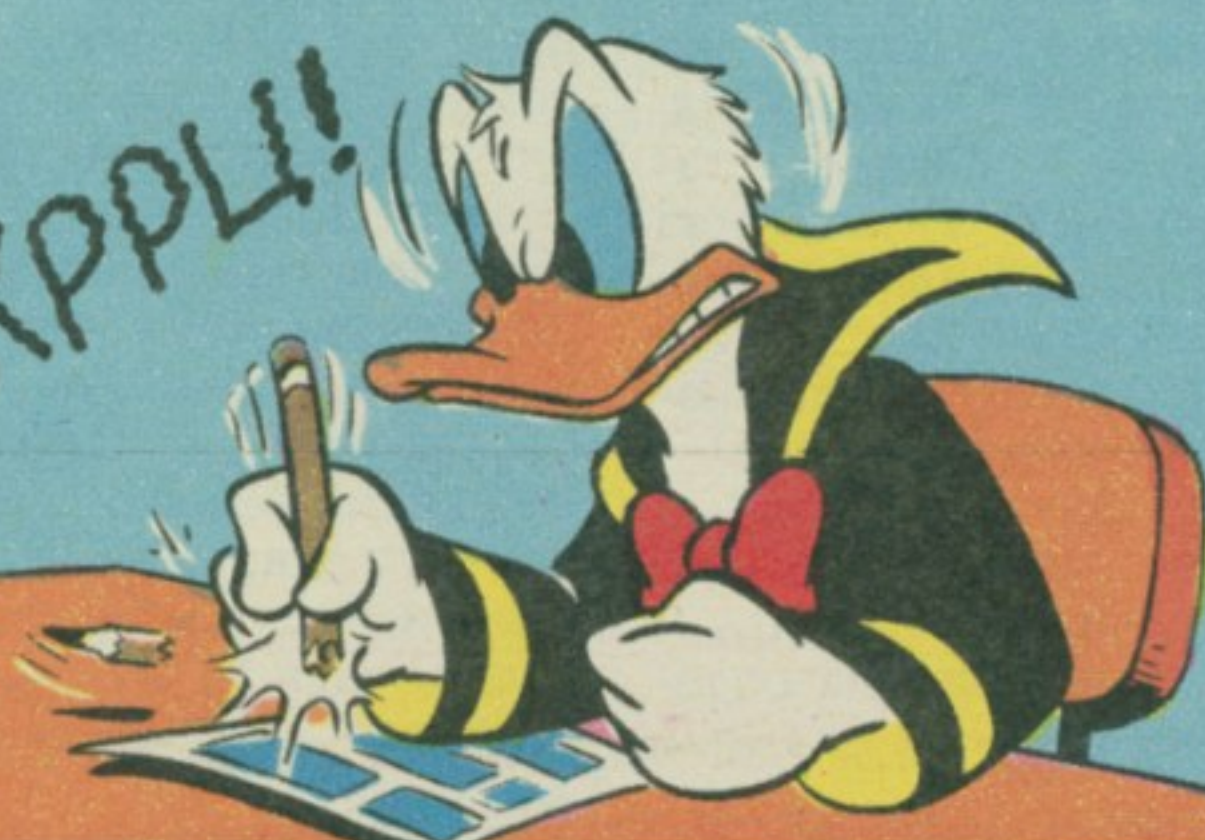

Distributed by King Features Syndicate.

У ОВОМ ТЕСТУ ЗНАШ СВЕ ТАЧНЕ
ОДГОВОРЕ. ВИДИШ, НИСИ БАШ
УВЕК БАКСУЗ...

Copyright © 1982
Walt Disney Productions
World Rights Reserved

КРРЦ!

ИСТИНИТЕ РАТНЕ ПРИЧЕ

Колико смо само књига читали и филмова гледали о спектакуларним бекствима из немачких заробљеничких логора током другог светског рата. Већина су, разуме се, плод пишчеве маште, али има и узбудљивих прича за које машта није била потребна – оне су се заиста догодиле.

Јунака ове приче не треба измишљати, он се зове Жарко Јовановић. Данас живи као пензионер у Београду. Станује у Улици Тошин бунар, негде близу старог аеродрома. То изгледа није нимало случајно.

Сакрио га је пилот

Априлски догађаји 1941. године затекли су Жарка као 22-годишњег поднаредника летача на војном аеродрому у Сарајеву. Младић, родом из Беле Паланке, још није ни схватио шта се то догађа – слом државе и војске, издаја – а већ су га везано повели на губилиште његови дојучерашњи другови из ескадриле.

Из проушташких руку спасли су га Немци, једна група војника, која је одмах покупила све везане војнике и прогласила их заробљеницима Трећег Рајха.

У том метежу Жарко је, готово инстинктивно, поскидао са своје одеће све пилотске ознаке и немачким војницима се пријавио као обичан редов пешадица југословенске војске. По занимању земљорадник.

Тако је Жарко живот немачког заробљеника почео још исте ноћи, у фургону, који је кренуо за Немачку.

Следећу годину провео је на тешком пољопривредном раду, на пољима, негде северно од Лајпцига. Мисао о бекству га није напуштала, али за то није било прилике. Поготово не кад је после паљења жита, с неколико десетина заробљеника, оптужен за учешће у саботажи и пребачен у други логор. Од обичног заробљеника „који се разуме у пољопривредне послове“ постао је „опасан заробљеник на тешком принудном раду и с посебним мерама обезбеђења“.

Било је то већ лето 1942. године. Жарко се налазио у кажњеничком логору, на једном привременом ратном аеродрому, двадесетак километара од Лајпцига. Око 800 заробљеника разних националности живело је под ужасним условима. Натрпани по тесним баракама примали су порције с храном, тек да преживе, тако би могло да се назове парче црног блатњавог хлеба и кашика масне прљаве воде. А радили су по цео дан. Њихов задатак је био да земљом и шљунком попуњавају рупе на аеродрому настале после савезничких бомбардовања.

Жан и Жак

Док је гурао колица претоварена земљом, Жарко је грозничаво размишљао: како побећи из овог пакла. А кад су савезничка бомбардовања учестала, донео је одлуку: мора да бежи одавде макар и по цену живота. Добро је знао да је логор беспрекорно обезбеђен и да је сваки покушај бекства готово лудост, али, мислио је, вреди покушати. Од овог горе не може да буде.

И док је радећи на писти правио разне планове за бекство, приметио је једног Француза, звао се Жан, како пажљиво посматра авионе. Синула му је идеја: „Па, овде нико и не сања да сам пилот, зашто не бих покушао авионом?“ „Али, не, не, то је лудост... Ипак...“ Поглед му се просто лепио за сјајан труп и крила „месершмита 109“, прекривеног мрежом за камуфлажу.

Мисао о бекству авионом није га напуштала ни следећих дана. Напротив, била је све јача. Једног тренутка схватио је да и Жан размишља на исти начин. Али, откуд сад Жан? Па, он није пилот. Осим ако и он није прикрио, синуло му је.

И двојица заробљеника, реч по реч, почели су опрезно да испитују један другог. У логору је било пуно шпијуна и провокатора, па је њихова уздржаност у почетку била потпуно природна. Жан је био старији (имао је око 35 година), значи и искуснији, па је први закључио да му од Жака (како је звао Жарка) не прети никаква опасност. Једног момента му је признао како је пилот француске армије, али резервни, пошто је професор биологије, и да је Немцима прећутао род војске. И

Жарко је отворио своје карте и своје срце, па су заједнички почели да планирају бекство.

Најзад – прилика

Договорили су се да приликом првог већег бомбардовања ускоче у један „месершмит“ и крену на северозапад – у Енглеску. Жан је, на неком прљавом папиру, цртао марш-руту, пишући и бришући ознаке. На крају, карта је била готова, али толико одрпана и нечитка, да је на њој могао да се снађе само он.

Прву озбиљнију прилику пружили су им савезници једног августовског дана 1942. године када су бомбама готово прекрили аеродром. Приликом сваког бомбардовања Немци би се, заједно са заробљеницима, повлачили у оближњу шумицу и ту чекали звук за крај узбуне. И тада, када су пале прве бомбе, Жан и Жарко су се само немо погледали и почели намерно да заостају у оном метежу. Намеравали су да се негде сакрију, па кад сви буду у шумици, ускоче у први авион.

Жарко се усред гужве и експлозија бомби сакрио иза неке бараке, али Жана је угледао један стражар и потерао га кундаком. Жан је оклевао, а Немац му је уперео пушку у груди и дрекнуо „Форверц!“ Жан је пошао невољно бацајући погледе иза себе.

За то време Жарко је остао непримећен. Ипак, није могао да побегне без Жана и укључио се у последњу колону војника и заробљеника која је хитала према шумици. Кад се његова група прикључила Жановој, овај је просиктао: „Будало, требало је да одлетиш, будало!“ „Не секирај се, стари, биће још прилика“, одговорио му је мирно Жарко.

Његове речи су се обистиниле већ сутрадан. Још од раног јутра сирене су најавиле узбуну и на небу су се појавили први савезнички јуришни авиони. Били су то „москитоси“ који су бришући у ниском лету стварали панику и јављали о позицији аеродрома. Њих су заменили гломазни бомбардери „скај мастери“ и почео је пакао. Немце је обузела паника, викали су и гурали заробљенике према шумици, не водећи много рачуна је ли ко заостао. Уосталом, ко би помислио да међу заробљеницима има пилота.

Жарко и Жан су се међу првима сјурили у један јарак и ту чекали да остали замахну. Аеродром је пружао стравичну слику: авиони и бараке у пламе-

ну, лешеви људи, експлозије које су прецизно преоравале пољану... Ипак, на двадесетак метара од Жана и Жарка стајала су, као неким чудом, четири нетакнута „месершмита 109“. Двојица бегунаца нетремице су посматрала сјајне машине чекајући да експлозије утихну и да прођу немачке патроле.

сам чуо у животу“ – сећа се Жарко. Летелица је заурлала, пропела се и коначно одлепила од писте. Док су узлетали, приметили су на пољани немачке војнике како стоје немични и чак не покушавају да пуцају у њих. Толико су, вероватно, били изненађени да готово нису веровали својим очима.

ЛЕТ ИЗНАД ОСИЊЕГ ГНЕЗДА

БЕОГРАЂАНИН
ЖАРКО ЈОВАНОВИЋ И
ЊЕГОВ ДРУГ
ФРАНЦУЗ ЖАН
ПОБЕГЛИ СУ 1942.
ГОДИНЕ ИЗ
НЕМАЧКОГ
ЗАРОБЉЕНИШТВА –
ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ –
АВИОНОМ!

Жан је први изгубио живце, нагло је скочио и потрчао према најближем апарату. Жарко је у првом тренутку занемео јер му се чинило да је Жан начинио глупост, да можда ту још има Немаца. Повикао му је да се врати, али Жан се већ приближио авиону. Ни Жарко више није оклевао.

Све је трајало десетак секунди и обојица су се нашли у „месершмиту“. Авион је забрујао. „Била је то најлепша музика коју

Међутим, опасност је тек предстојала. Требалс је прећи две препреке: немачку противавионску артиљерију и Ламанш. Одлучили су се за изненађење. У ниском бришућем лету прелетели су опасну зону и док се Немци још нису снашли, изгубили се из зоне Лајпцига. Искуство двојице пилота и она изгубљена карта водили су их право према Енглеској.

Све до Ламанша дошли су без већих тешкоћа и ка-

да су већ хтели да заурлају од радости, схватили су да се налазе у авиону Луфвафе и да иду право на енглеске топове. Њихове стрепње су се и обистиниле: с оне стране Ламанша, кад су се већ приближили другој обали, противавионска артиљерија осула је паљбу на „месершмит“.

Срећом, у авиону је било сигналних ракета и Жар-

им је налагао да се врате онамо одакле су побегли. У Немачку.

Овога пута у „бристол беленхајмима“ и с товаром челичних „поклона“ за непријатеља.

Жарко Јовановић је обавио многе ратне задатке као пилот РАФ-а, а де-

ко је одмах избацио две беле. Енглези су схватили и престали с пуцњавом.

Хепиенд се одиграо мало касније, на малом ратном аеродрому Гринфилд, јужно од Лондона. Двојица бегунаца пала су у загрљај посади једног енглеског војног ципа.

Пола године после овог спектакуларног бекства Југословен и Француз обукли су униформу РАФ-а (Краљевског ратног ваздухопловства). Нови задатак

сетак дана пред капитулацију Хитлерове Немачке био је оборен приликом једног задатка. Овога пута није бежао авионом: крио се на једном салашу јер су савезничке трупе биле већ на домак тог села.

После рата вратио се у своју земљу и пре неколико година пензионисан је, као контролор летења Савезне управе за цивилно ваздухопловство.

Мома Минић

Девети је месец муслиманске месечеве године, 1092. Рамадан – исламски свет се моли и пости. Вече. Звезде светlucaју. Цикаде изводе свој концерт. Лишће шумори. Спокој. Кроз једну мрачну алеју проносе раскошну носиљку. Иза завеса налази се неки важан човек кога прати јака група чувара. Одједном у позадини искрсава сенка која бешумно скаче од дрвета до дрвета.

На првој кривини сенка искаче напред. Шта то блиста тако опасно на мутној месечевој светлости? Бодаж. Завесе падају са носиљке. Једна извезбана рука замахује. Више пута. Чувари притрчавају носиљци, криве сабље звецкају. Окрвављени атентатор пада на земљу, бива изгажен ногама, поплуван. Мртав је. Али мртав је и човек у носиљци. Пет језивих рана у старом телу од којих би свака појединачно била довољна.

„Чељуст пакла”

Човек у носиљци звао се Нисам ал-Мулк. Био је велики везир султана Ме-

Вођа асасина Синан: његови ученици слушали су га слепо јер им је обећавао вечно блаженство после смрти.

ликшаха, турског владара из династије Сулџида. Тридесет година пре тога селџучки Турци, стигавши из Туркестана, разлили су се као поплава преко Месопотамије и Персије. Дивље племе, сурово племе. Али будући да су већ одавно постали муслимани, Селџуци су судбину свога царства с пуно поверења ставили у руке Персијанца Нисам ал-Мулка.

Овај човек се показао као права благодет за муслимански свет. Њему Селџуци дугују своје велико царство које се протезало од Монголије до Црвеног мора. Нисам ал-Мулк је наложио да се изграде многе школе, улице, болнице и мошеје. Научници, песници и хроничари, ма из које земље долазили, могли су да рачунају на његову подршку. А сада је он мртав – уморен руком подмуклог убојце. Велики бол захвата исламски свет, и у најзабаченијим селима уздиже се тужбалица до неба: Ко ће нам заменити Нисама ал-Мулка? Угашен је бисер мудрости.

Промена позорнице. Налазимо се у Аламуту – орловском гнезду, неосвојивој тврђави, високо у планинском масиву Елбурс, на северу Персије. Суморно је то место, обавијено

КАКО СЕ РОДИО ТЕРОРИЗАМ?

ГЛАВНА ЛИЧНОСТ ОВЕ ПРИЧЕ ЈЕ ЈЕДАН ПЕРСИЈАНАЦ ПО ИМЕНУ ХАСАН ИЗ СВЕТОГ ГРАДА ГОМА. ПРЕ ВИШЕ ОД 800 ГОДИНА ОН ЈЕ НАШАО НАЧИН ДА ОД САСВИМ ОБИЧНИХ МЛАДИХ ЉУДИ СТВОРИ „ЗЛОЧИНЦЕ ИЗ УБЕЂЕЊА”. ШТА СУ МОДЕРНИ ТЕРОРИСТИ НАУЧИЛИ ОД ЊЕГА?

ФИДАИНИ -АНЂЕЛИ СМРТИ

тајанственошћу, за многе права чељуст пакла. Овде не може да се види жалбена одећа, овде се не чују плач и јадиковке. Иначе мрачан замак сада је свечано украшен, јарко осветљен. Са цимбалима, бубњевима и трубама овде се прославља смрт Нисама ал-Мулка.

На крову замка једна мршава фигура: орловски нос, сјајав поглед, ни најмањи израз осећања на лицу. Непокретан и миран човек слуша поклике слава који му се упућују. Свестан је да их је заслужио. Јер, пре кратког времена, управо у овом дворцу, током свечане церемоније, он је био тај који је једном од својих „анђела смрти“ пружио посвећени бодаж. С једном једином речи која је прешла преко танких усана: „Убиј!“ Била је то смртна пресуда за Нисама ал-Мулка.

Човек на крову зове се Хасан-е Сабах. Мало људи са стране имало је прилике да га види или да размени понеку реч с њим. И за своје присталице он је висок као небо, недостижан као бог. Али кад се појави на било каквом скупу својих верника, гласник га најављује злослутним речима: „Сагните се пред господаром који у својој руци држи смрт краљева“.

Хасан, господар Аламута, неограничени је владар над свим исмаелитима и асасинима (на арапском „хашишине“ – пушачи хашиша). Исмаелити – једна секта унутар секте, која је проистекла из редова шиита. Ако је за шиите реч њиховог имама закон, онда је за исмаелите имам „божја сенка на Земљи“. Само преко њега стиже се до божанског, до вечних радости раја. Он може да учини људе срећнима, али и да их осуди на пакао.

Хасан, који данас у својој руци држи смрт краљева, сутра ће бити господар света. Због тога је Нисам ал-Мулк морао да ишчезне у царство вечних сенки, због тога ће још многи други морати за њим да крену у то царство. Усредсређен на свој циљ Хасан чини корак по корак на путу ка светској моћи.

Како је Хасан тако далеко догурао? У почетку је био само бегунац, шиит међу сунитима, код којих је имам изборна личност и искључиво духовни учитељ. Као даи (проповедник), он опрезно шири исмаелитско верско учење међу персијским народом.

Опрезно ће Хасан преузети и Аламут, гранитну тврђаву која напросто није могла да буде заузета на јуриш. Он то и не покуша-

ва. Хасан бира другу стратегију: најпре доводи њему подређене проповеднике у мрачни замак. Они постају стражари, послужитељи, дворани. Шапућу по мрачним ћошковицама: „Долази имам, сенка божја – прокрчите му пут“.

Школа за убице

Једне ноћи и сам Хасан се увлачи у замак. Не, он не спроводи никакав преврат. Дани, недеље пролазе – а онда дотадашњи господар Аламута примећује: нико га више не слуша, он је у сопственом дворцу само особа коју трпе. Нека друга моћ преузела је власт у његовој тврђави и спроводи је гвозденом руком. Тек тада се Хасан појављује пред њим. Нуди му нагодбу: три хиљаде златних динара за Аламут. Злато треба да исплати гувернер провинције Дамган. Како то: један гувернер, и један мали секташ? Злато из узвишене руке за обичног гољу?

Али дотадашњи господар Аламута зна: тврђава је и тако изгубљена. Зашто, дакле, не узети откупнину? Незамисливо се дешава. Кад је примио учитељево писмо, гувернер га љуби са страхопоштовањем и исплаћује назначену суму.

Без речи. Јер и он је један од Хасанових верника.

После „преузимања власти“ Аламут доживљава велике промене. Не галопирају више горди коњи, не одјекују ратне трубе, не марширају војнички одреди. На сцену ступа масовни прогон. Жене, деца, старци – напоље с њима! Аламут је другима намењен. И они долазе: смерни млади мушкарци, многи од њих још дечаки.

Аламут је постао школа. Уче се страни језици, дворска етикеција, изреке разних религија. Смерни млади људи обожавају свог имама.

Кад је први део наставе завршен, у Аламуту владају мир и спокојство. Али у околину планинске тврђаве увлачи се големи страх. Овде један сеоски старешина избоден бодажом, тамо неки сунитски имам искапаљен. Хасанови ученици прелазе на практични део обуке. Они се вежбају. Посматрају их учитељеви шпијуни. Само најбољи ће постати фидаини, анђели смрти. Биће разаслани на све стране. Ка моћницима овога света. Са чврстим налогом.

Година 1119. селџучки султан Санџар хоће да учини крај тајанственим збивањима у Аламуту. Решен је да сравни тврђаву

са земљом. Довући ће Хасана у свој логор. Затим ће га извести у степу, везати за репове четири коња који ће га разнети на комаде. Али, није било тако суђено.

Уз помоћ хашиша

... Једно од следећих јутара. Треперава светлост свећа у чадору. Ко то седи широм отворених очију? Кога се смртни страх увикао у све удове? То је велики владар Санџар. Као хипнотисан зуре у један бодаж који је заривен у тло поред његовог логора. С неверицом чита цедуљу обавијену око смртоносне оштрице. „Да је била моја

Држао у својој руци смрт краљева: Хасан, вођа асасина

Смрт у носилци: овако је погинуо велики везир Нисам ал-Мулк

ФИДАИНИ — АНЂЕЛИ СМРТИ

воља", пише Хасан, господар Аламута, „овај би бодеж сада стајао у твојим грудима“.

Султан Санџар схвата наговештај. Не издаје наредбу да се нападне гордо орловско гнездо него ступа у мировне преговоре. На двору тврђаве сусрећу се фидаини, Хасан и султанови изасланици. Ови последњи су још увек охоли, још говоре о Хасановој предаји. Али Хасан има убедљиве аргументе. Он клима главом једном фидаину. Овај сместа извлачи свој бодеж, пресеца себи грклан и пада сав у крви испред ногу изасланика. Хасан клима главом другом фидаину који стоји на грудобрану. Овај се наглавце баца у амбис дубок стотине метара.

„Ја имам шездесет хиљада оваких јунака“, каже Хасан. „Колико их имате ви“?

Резултат демонстрације: Аламут није разорен, и султан, штавише, даје Хасану позамашну годишњу потпору у новцу. У ствари, он плаћа трибут — трибут за то што је неко на његовој територији основао царство унутар царства.

Шта је давало фидаинима, тим камиказама раног средњег века, њихову храброст која је ишла до презирања смрти? Непоколебљива вера у имама и очекивање рајских радости. Са овима су фидаини били добро упознати. Оне су им, вештом опсеном, биле приказане у великом врту Аламута. А ево како се то одвијало:

Само на изричиту Хасанову наредбу надзорник дворца сме да отвори капију која води у врт Аламута. Један фидаин се успављује у малој просторији, збијен ту с још неколицином других. После извесног времена фидаин се буди и отвара очи. Фонтане жуборе, пробрано воће шири свој слатки мирис. Из чесме не тече вода него првокласно вино. Једна хурија, једна рајска девојка привија се уз мушко тело. Опружи се, чему служи тај диван? Веште руке, ватрена уста — ти си у царству Алаховом...

Нешто касније: Ти ниси више у царству Алаховом — ти лежиш на каменом поду једне мрачне, влажне избе дворца. Али сада знаш како рај изгледа и желиш да се у њега вратиш. А имам ти је рекао како се можеш вратити. Јер, Божја сенка може све.

Божја сенка зна и тајну индијске конопље, тајну хашиша. Он је један од веома малог броја људи у Персији који је знају — и једини који тиме спроводи политику. Један шмрк хашиша и врт Аламута постаје рајски врт. Један шмрк хашиша — и фидаин је спреман не само да убија, него и да издржи најсуровија мучења.

„Старац с планина“

Током година рађа се још један бастин асасина — у Сирији, на граници са Египтом. Тамо влада човек по имену Синан. Он је Хасанов миљеник, његов најобразованији ученик и његов најважнији проповедник у Сирији. Циљ му је тврђава Масјаф у сиријском побрђу. Седам година пролази пре него што Синан успева, на Хасанов начин, да заузме Масјаф. Онда шаље у акцију своје фидаине и проповеднике. Читава Сирија треба да буде његова, да га призна за врховног имама. Не пролази много времена, и где — и он је Божја сенка, имам, штавише, супарник свога учитеља.

Узалуд бесни Хасан против свог супарника. Узалуд шаље своје анђеле смрти у Масјаф. Фортуна је у савезу са Синаном — сви анђели смрти прелазе на његову страну.

Ни Хасан ни Синан нису оставили иза себе достојног следбеника, човека њихове снаге, њихових амбиција, њихове моћи. Ипак, то не значи да су фидаини престали да и даље ревносно убијају, организовани у мање групе и обично вођени неким другим побудима. Неки султан, неки шах, неки мула треба да буде убијен? Нема проблема. Смрт по наруџбини, исплата у готовом — и ствар је срећена.

Тежак ударац асасинима задао је монголски освајач Џингис кан — у дуелу масовних убица против појединачних убица. Један део преживелих, сада без држављанства и без „запослења“, пробио се у Египат. Ту су били лепо дочекани: египатски султани узели су их у своју службу и могли су и даље да убијају. Друго нису ни умели.

Тако се сој асасина, преживевши често крваву историју средњег века, одржао све до новијих времена. Њихова рука умешана је и у савремени тероризам. Где год се из политичких или религиозних разлога убија, ту је Хасан, ту је и Синан. То јест, њихова духовна деца. Фанатична, немилосрдна, на све спремна — прави „анђели смрти“.

Г. В.

Изглед више није само ствар укуса

Две мис универзум чија су лица, на фотографијама, учествовала у квази-експерименту професора Кенингема.

**УСТА? ТАМАН ПОСЛА
АКО СУ ВЕЋА ОД
Половине ШИРИНЕ
ЛИЦА! НОС?
НИПОШТО НЕ СМЕ ДА
ЗАУЗИМА ПРОСТОР
ВЕЋИ ОД ТРИ
ПРОЦЕНТА
ПОВРШИНЕ ЦЕЛОГ
ЛИЦА. А ТЕК ОЧИ,
БРАДА, ОБРАЗИ,
РАСПОН ЗЕНИЦА...
АМЕРИЧКИ НАУЧНИК
ПРОНАШАО ЈЕ
МАТЕМАТИЧКУ
ФОРМУЛУ ИДЕАЛНОГ
ЖЕНСКОГ ЛИЦА**

**ОГЛЕДАЛЦЕ, ЗДРАВО
ДА СИ, ИСТИНУ МИ ТИ
ОГЛАСИ: ДА Л' САМ
ОД СВИХ ЖЕНА ЈА
ЛЕПША, БЕЉА,
МИЛИЈА?**

Проблем је што огледало, осим у случају Снежане (и седам патуљака), ћути као заливено. Али, из Америке, земље

практичних умова, стиже нам вест да се и овој зачкољици срећно доскочило што је, осим огледала, неопходан и лењир, евентуално и шестар.

Из студије Мајкла Кенингема, цењеног психолога Универзитета у Кентакију, произлази да и лепота женског лица може математички да се израчуна и измери милиметарском тачношћу. Овако нешто није пошло за руком ни славном Леонарду да Винчију!

Пресудне су пропорције

Кенингем је до овог епохалног открића дошао експериментом или, како више воли да каже, квази-експериментом. У њему је учествовало седамдесет и пет америчких студената мушког пола беле расе.

Сваки од учесника прегледао је педесет фотографија женских лица: двадесет седам је узето с разних такмичења за мис света, двадесет три из албума студенткиња једног америчког колеџа. Девојке на сликама биле су из двадесет осам земаља, све истих година, исто нашминкане, снимљене у идентичним позама у истим светлосним условима.

Студенти су имали задатак да, сваки за себе, процене лепоту девојачких лица и да фотографије, потом, сврстају у једну од шест предвиђених катего-

рија: од „веома привлачна“ до „изразито ружна“.

Чим је добио резултате укуса младих белих Американаца, професор Кенингем је уочио изузетну сличност димензија и пропорција црта лица девојака из истих категорија.

„Високо постављене обрве, широке зенице, узан нос и мала брада карактеристике су везане за женску лепоту“, изјавио је професор у научном листу „Journal of Personality and Social Psychology“, али пропорције су, ипак, најпресудније: висина, ширина и размак очију или, на пример, ширина образа и јагодица“.

На основу добијених резултата из квази-експеримента доктор Кенингем је извео пропорције идеалне лепоте женског лица: ширина уста развучених у осмех одговара половини ширине лица у висини уста; ширина очију износи три десетине ширине лица у њиховој висини; размак од средине зенице до доње ивице обрве једнак је десетини дужине целог лица; брада је дугачка као петина носа; нос нипошто не заузима простор већи од три процента површине целог лица...

Украс који се смешка

Али, пре него што узмете лењир и пређете на ствар, важно упозорење: ово је формула савршене лепоте и описује идеално

ЛЕПОТА СЕ МЕРИ ЛЕЊИРОМ

лице. Огромна већина жена има и црте и њихове пропорције сасвим другачије и баш те неправилности чине их лепим и заним-

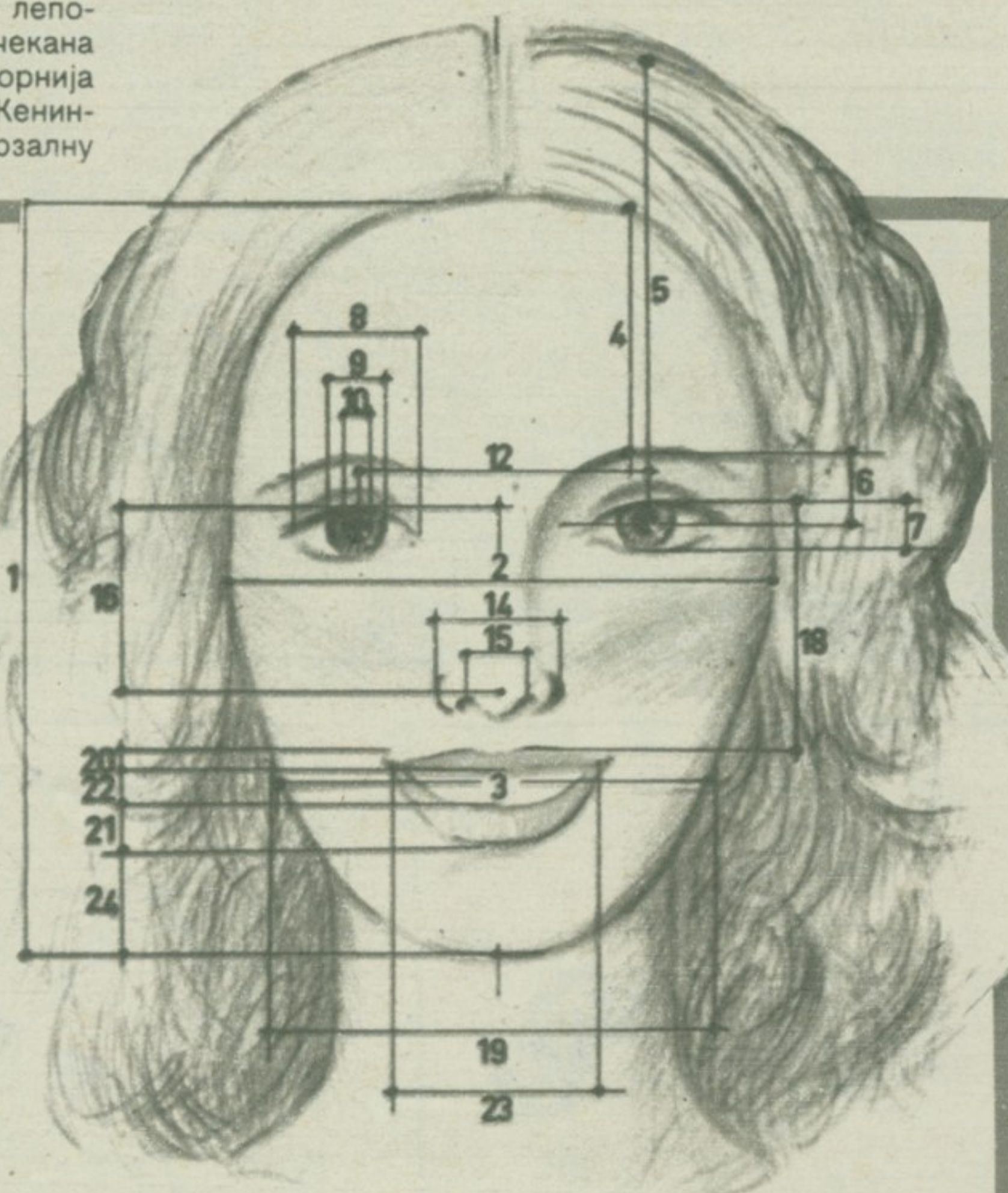
Формула идеалне лепоте није у јавности дочекана најсрдачније. Најспорнија је чињеница што јој Кенингем приписује универзалну

ПАРАМЕТРИ ИДЕАЛНОГ ЖЕНСКОГ ЛИЦА

Ширина уста развучених у осмех (23) не сме да премаши половину ширине лица у висини уста (3). Дужина браде (24) треба да износи петину дужине лица (1) мереног од корена косе до основе браде. Ширина очију (8) идеалне лепотице није ни већа ни мања од три десетине ширине лица у висини очију. Размак између средине зенице и доње ивице обрве (6) мора да одговара једној десетини дужине лица. Око је заносније ако је ширина зенице (10) равна четрнаестини размака међу јагодицама (2).

Они који желе да сазнају још више треба лењиром (и шестаром) да измере идеално лице приказано на слици и забележе односе које, затим, могу да примене на себи. Откриће, на пример, делећи дужину лица с дужином чела (4), да чело треба да има дужину трећине дужине лица. Приметиће, такође, да висина уста при осмеху представља тачно једну осмину дужине лица. И много штошта.

А, сада брзо по лењир. Ако и није строго научно, може да буде забавно.

љивим. Узмемо само Мона Лизу — ко ће да мисли на дужину њеног носа пред онако загонетним очаравајућим осмехом?

Ова животна чињеница не умањује, бар према професору Кенингему, вредност формуле идеалне лепоте. Он тврди:

„Чак и најмања одступања у пропорцијама имају значајне последице по лепоту лица. Ако је, на пример, ширина уста четрдесет или шездесет уместо идеалних педесет процената од ширине лица, субјекат (хоће да каже жена) пролази на тесту далеко лошије“.

вредност, то јест тврди да важи за све људске расе и културе.

Дебоира Д'Амико Семјуелс, професор антропологије Државног универзитета у Њујорку, огорчено је написала:

„... Лепота је, тако, научно и дефинитивно повезана с цртама лица и карактеристикама које се допадају белим, западњачким и привилегованим мушкарцима кретенског типа као што су учесници експеримента професора Кенингема. Њима није потребна жена већ украс који се смешка и блеји...“

Многи осуђују Кенингема због оживљавања старих псеудонаучних теорија као што је одређивање карактера неке особе на основу њених црта лица. Јер, психолог из Кентакија није се ограничио само на формулу идеалне лепоте већ је покушао да истражи антрополошке мотиве које она скрива. Ево његових закључака:

Гром комбинација обара мушкарце

„Велике очи и мали нос типични су за новорођенче док су широке јагодице и мршави образи каракте-

ристични за пубертет. Бепске црте лица буде исту нежност коју изазива новорођенче и жена која их има увек је слатка и лепа. Знаци зрелости, с друге стране, показују да је жена достигла доба плодности и додају јој сексуалну димензију. И једне и друге црте на истом лицу чине од младе жене помало беспомоћну, али сексуално зrelu лепотицу“.

Од ове гром комбинације мушкарци очигледно луде!

Кенингемови експерименти ипак потврђују раније студије других психолога из којих произлази да је

физичкој лепоти унапред гарантован друштвени и психолошки успех у животу.

Захваљујући једном другом квази-експерименту Кенингем је установио да су мушкарци више него склони да црте лица повежу с карактером и личношћу жене. Он за ово није дао никакву формулу, али је био недвосмислен у уопштавању:

„Друштвеност се види по високо постављеним очима, интелигенција по величини зеница и носа. Скромност има велики нос и издужену браду, здравље малу браду и мршаве образе... Уосталом, велика већина студената која је учествовала у овом огледу, изјаснила се да би се радо жртвовала за жену крупних очију, високих обрва, малог носа и мале браде“.

Лепота гарантује успех?

Да ли је, према томе, најлепшима успех заиста загарантован? Не баш, али већа вероватноћа свакако. Бар у Америци.

Друге озбиљне студије, објављене пре Кенингемове формуле идеалне лепоте, показале су да се лепе жене лакше запошљавају, да су боље плаћене и да брже напредују од својих, по школским квалификацијама истих, али лепотом мање обдарених колегиница.

Најновија потврда мушке површности дошла је из недавно завршеног дугорочног проучавања друштвено-економских услова групе америчких жена које су у петнаестој години, експеримента ради, учествовале на конкурс лепоте. Двадесет година касније, односно 1986, установљено је да су се некад најлепше девојчице материјално далеко боље удомиле од мање лепих.

У својим студијама професор Кенингем не искључује изузетке од правила:

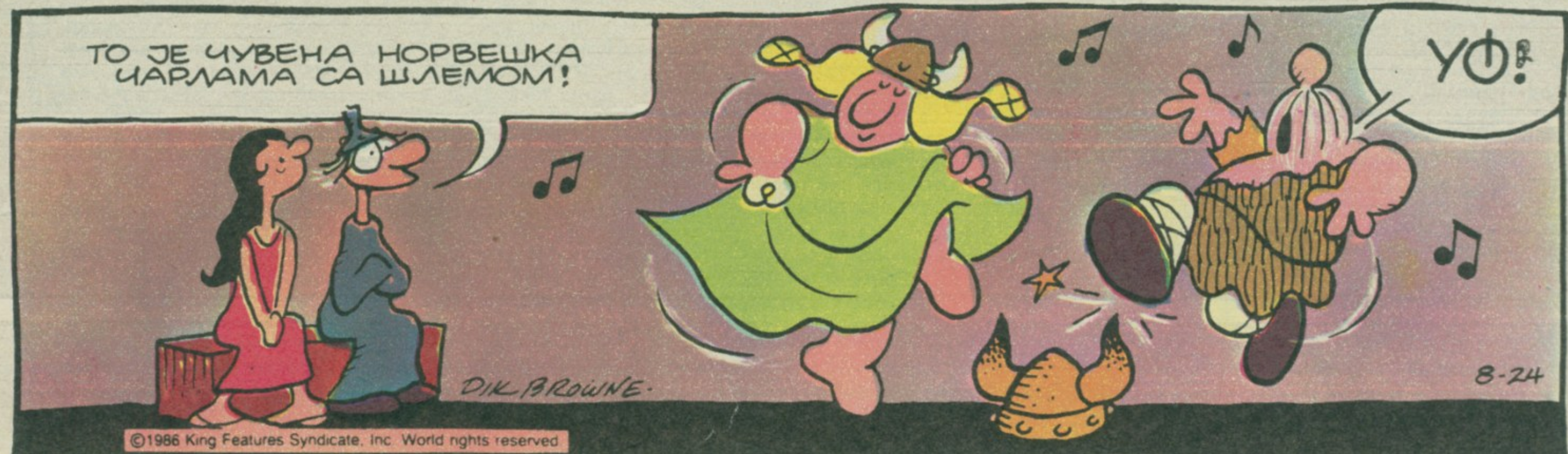
„Жена може да буде веома привлачна не само због физичке лепоте већ и због своје личности, шарма, интелигенције. Ови квалитети неке мушкарце привлаче далеко више него лепо лице. Затим, има нас разних: неко воли пегице на носу и образима, неко јак нос, неко правеоци. О укусу се не може правља. Али, постојање ових варијанти, које се не могу научно контролисати, није противречно мојој студији о идеалној лепоти и оним што она доноси“.

Према томе, и даље је на снази стара изрека: „Није лепо оно што је лепо већ оно што се допада“.

Б. Дожић

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

у
Чикагу

ДОКТОР У ЛОВУ

**ЊЕГОВА КОЛЕКЦИЈА ТРОФЕЈА
ПРОЦЕЊЕНА ЈЕ НА МИЛИОН ДОЛАРА,
А ОН ЈЕ ЈЕДАН ОД ОСАМ НАЈВЕЋИХ
ЖИВИХ ЛОВАЦА НА ВИСОКУ ДИВЉАЧ**

стала је када смо га посе-
тили у његовој „дневној
болници“. Нама још пома-
ло несхватљив појам, али
Драгишић је један од 200
власника оваквих меди-
цинских установа у САД,
где се пацијенти оперишу
и истог дана одлазе кући

Упространој кући с неко-
лико спаваћих соба,
радним кабинетом и свим
што чини породичну вилу,
један спрат резервисан је
за оно што је овом човеку
хоби.

— Мало је незгодно да
се пише о овим мојим зве-
рима. Ја сам лекар, а неко
ће да помисли како је све
ово својеврстан позив на
убијање животиња.

Тако је наш долазак про-
коментарисао Ваљевац др
Бранко Драгишић, специ-
јалиста анестезиолог,
стручњак који већ две и
по деценије живи и ради у
Чикагу.

— Страст за ловом опчи-
нила ме је још у детињству
— прича др Драгишић у
пространој соби са препа-
рираним трофејима на ко-
јима би с правом могли да
му позавиде и најпознатији
музеји Европе.

Није било годишњег од-

мора а да Бранко није по-
тегао у лов. Супруга и си-
нови Петар и Филип не мо-
гу да се похвале да су про-
вели иједно летовање с
њим. Страст за ловом је
била јача: одлазио је ис-
кључиво у резервате на-
мењене изузетним ловци-
ма.

— Прокрстарио сам обе
Америке, Африку и Азију.
Моје доживљаје објавили
су аутори „Светске књиге
трофеја“ у којој сам
сврстан међу осам најтро-
фејнијих ловаца — прича др
Бранко. — За ово време у
лову сам свашта доживео.
Неколико пута сам се гу-
био у пустињи, у Мозамби-
ку сам једва успео да по-
бегнем побуњеницима а у
Лусаки сам оперисао при-
јатеља коме је лав одгри-
зао ногу...

С доста драматичности
др Бранко говори о својим
одласцима у најудаљеније

крајеве где је проводио и
по двадесетак дана да би
уловио ону животињу коју
до тада није имао у збир-
ци. За свако путовање се
добро спремао јер без то-
га није могао да рачуна на
успех.

— Пре десетак година и
поред најбољих припрема,
мислим на координате
кретања, „успео“ сам да за-
лутам. С водичима сам та-
да без хране и воде про-
вео три дана на око минус
60 степени. Тај лов на мед-
веда никада нећу заборави-
ти. Поготово зато што
први меци нису погодили
циљ због слабе видљивос-
ти... На крају смо убили
медведа кога видите међу
трофејима, висок је 2.20
метара.

Гледамо колекцију: ној,
жирафе, алигатор, медве-
ди, јелени, антилопе, змије,
зебре, рис, пантер, лав...
укупно 135 трофеја!

— Да ли сте се икада
вратили из лова без трофе-
ја?

— Из Судана, после три
недеље пешачења и
вожње џипом, вратио сам
се кући без улова — одго-
ворио је др Бранко. — То
ме није ни најмање обес-
храбрило јер је и то лов.

Своје дружење с приро-
дом др Бранко Драгишић
забележио је и на филм-
ској траци. О њему су на-
прављена и два докумен-
тарца који су освојили на-
граде на фестивалу доку-
ментарног филма у Њујор-
ку и Лос Анђелесу а две
награде освојио је на
спортском филмском фес-
тивалу пре пет година. То
су били филмови са Аљас-
ке и из Африке.

...

Идеја да пишемо о овом
хобију др Драгишића на-

да даље лечење. Особље
оваквих болница одлази у
куће оперисаних и тамо их
негује колико је то потреб-
но после хируршких захва-
та. Дакле, дневне болнице
последница су новог схва-
тања у медицини да се па-
цијент најлакше и најбоље
опоравља у оној средини
на коју је навикао и која му
највише годи.

У Драгишићевој болни-
ци, да се не бисмо по-
грешно разумели, раде се
сасвим озбиљне интервен-
ције, готово све врсте ес-
тетских операција, затим
захвати на очима, операци-
је неких малигних обоље-
ња на кожи, мушка стерил-
изација, операција киле...
На његовој клиници хирур-
зи пластичари, неурохи-
рурги, гинеколози, ортопе-
ди, уролози обаве свако-
дневно по 80 операција.

Д. Грегорић

МАШИНА КОЈА МИСЛИ

ВЕШТАЧКИ МОЗАК

Понеком личи на огромну Рубикову коцку која је пре неколико година била толико у моди, другом на Џошуу, компјутер који је главни глумац у филму „Ратне игре“. Упркос његовом помало футуристичком изгледу (чисто да би оставио утисак, проналазач је инсталирао 512 украсних црвених лампица), „Конекшн машин“ не треба потцењивати. На једној од демонстрација овог најновијег суперкомпјутера, одржаној пре неколико недеља, показао је да може да буде бржи од „Креја-2“, најмоћнијег обрађивача података на свету. Тест се састојао у тражењу једног новинског текста у банци података која се састоји од 10 милијарди јединица (одговара ономе што би „Забавник“, на пример, објавио у периоду од 600 година). „Конекшн машин“ је за то утрошио три минута. „Креју-2“ је за исти посао било потребно четири пута више времена.

Тајна „Конекшн машине“ није у томе што муњевито може да изводи поједине радње, него у могућности да симултано решава веома велики број различитих операција, готово као мозак. За разлику од уобичајених компјутера који се састоје од једног процесора којег храни једна меморија, „Конекшн машин“ садржи 65.536 микропроцесора. Како каже Данијел Хилис, двадесетдеветогодишњи проналазач овог новог компјутера, разлика између традиционалних компјутера и „Конекшн машин“-а иста је као између бицикла и џамбо-џета.

Сви компјутери који су измишљени у последњих 40 година пројектовани су тако да могу да изводе само једну операцију у једном тренутку, по концепцији коју је још четрдесетих година у САД установио математичар мађарског порекла Џон фон Нојман. Електронска архитектура коју је замислио,

предвиђа физичку раздвојеност меморије од процесора, с везним каналом који их спаја. Процесор је приморан да стално чека нове информације из меморије. Најновији кораци у технологији показали су да је тај тип структуре све неефикаснији. Постоје веома моћне машине које морају да примају и шаљу, сопствене податке кроз један једини пренатрпан пролаз.

„Конекшн машин“ у потпуности отклања ову невољу. Процесор и меморија су интегрисани у један микроскопски комад силицијума који је затим умножен хиљадама пута. Веза између хиљада процесора одвија се преко минијатурног телефонског система. Рад „Конекшн машин“-е одвија се паралелно на хиљадама процесора. Ево како то објашњава сам Хилис:

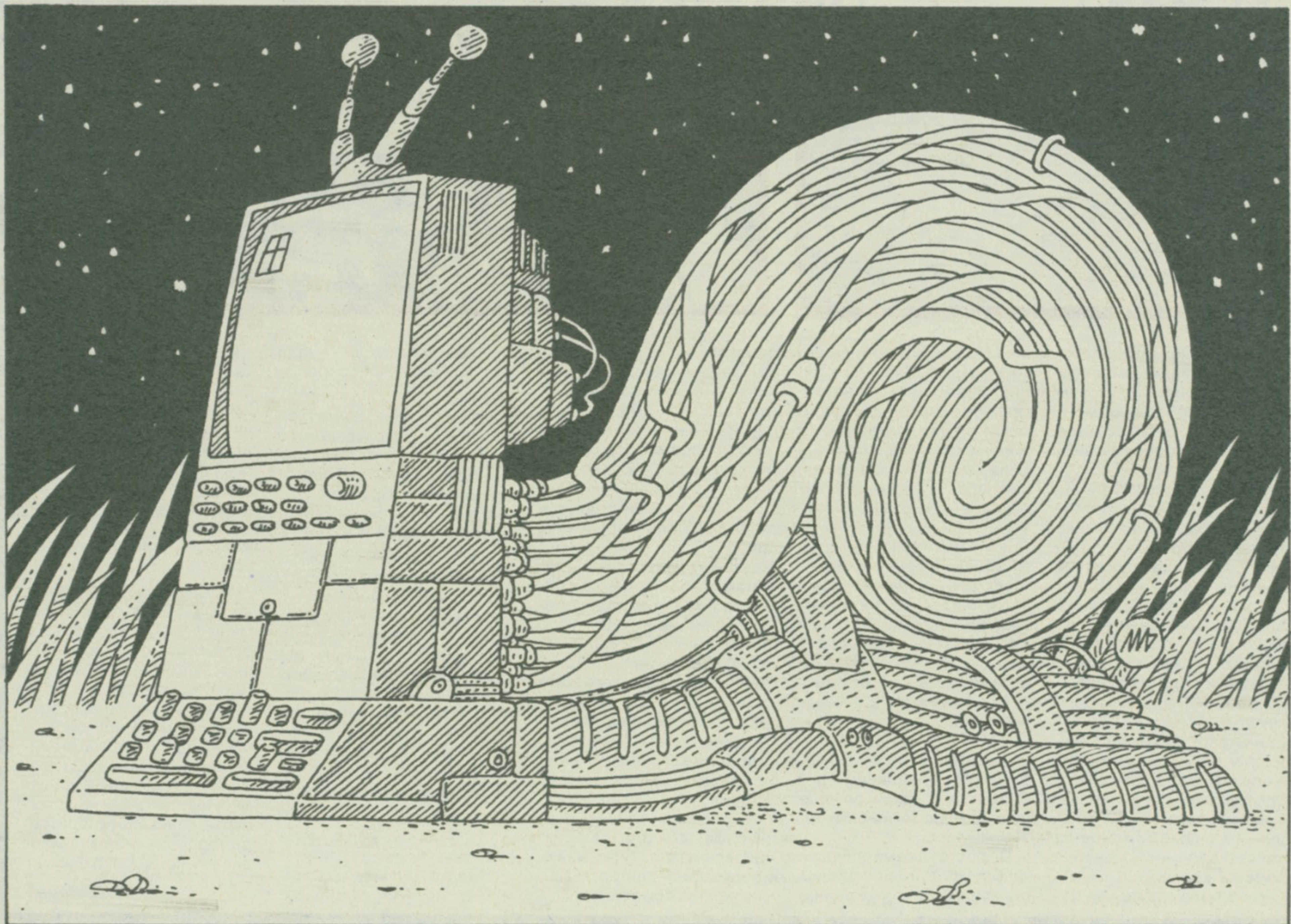
— Претпоставимо да треба да нађем једну кратку реченицу у књизи од 500 страница. По старом

систему, требало би да почнем да читам књигу од почетка све док не наиђем на ту реченицу. С паралелним системом је као да сам исцепао све странице из књиге, поделио их групи од 500 пријатеља и замолио сваког од њих да на сопственој страници тражи ту реченицу. Јасно је да ће, у зависности од вештине читања сваког пријатеља, овај други метод бити много бржи.

Тржиште тражи брзину

Хилисова машина је тек прва у новој генерацији суперкомпјутера који пристижу на међународно тржиште.

У Сједињеним Америчким Државама на ову нову технологију много рачуна и војска, па није случајно што је први примерак „Конекшн машин“-а за 3 милиона долара откупила Агенција за тех-

Илустровао Љубомир Милојевић Љубац

ПУЖА

**ДО ЈУЧЕ СУ ЕЛЕКТРОНСКИ
ОБРАЂИВАЧИ ПОДАТАКА
РАДИЛИ ЈЕДНУ ПО ЈЕДНУ
ОПЕРАЦИЈУ. ЧАК И
ПРИМИТИВНА ЖИВОТИЊА
БИЛА ЈЕ ПАМЕТНИЈА ОД
ЊИХ. ДАНАС, МЕЋУТИМ,
ПОСТОЈИ ЈЕДАН НОВИ
РАЧУНАР**

олошка истраживања Пентагона. „Дарпа“ (скраћеница за дугачко име ове агенције) покушава сада да проучи могућност за његову примену у програмима развоја блиндираних возила на радио-команде и у системима аутоматске контроле ловаца бомбардера.

Будућност „паралелизма“ у електроници је прилично ружичаста, не само зато што изгледа као лакши него и једини могући пут да би се смањило време потребно за прераду података у компјутеру. А тржиште и не тражи ништа друго – само већу брзину. У „ИБМ“-у су зато одлучили да из буџета од 4 милијарде долара, предвиђених за истраживања, добар део издвоје за прављење прототипа паралелног процесора који сада носи радни назив „Рр-3“.

О овом моделу не зна се још готово ништа, али изгледа да уместо огромног броја микропроцесора, као код „Конекшн машина“-а, код овог компјутера желе да убаци мањи број снажнијих процесора. У том правцу су кренули и истраживачи са универзитета у Њујорку. Њихов рачунар, назван „Ултра“, предвиђа „свега“ 4096 процесора који су у стању да делују независно један од другог, али с могућношћу да међусобно комуницирају. Они истовремено могу да изводе различите операције с различитим подацима.

Другачији је, међутим, систем који проучавају истраживачи са Колумбија универзитета. Њихов нови компјутер зове се „Нон-вон 4“ и предвиђа облик пирамиде која у основи има милион микропроцесора умањене снаге, а на врху дванаест снажнијих процесора којима је поверен задатак да врше координацију и потврду различитих операција.

Али, има и оних који говоре о још већем броју међусобно повезаних процесора. У овом случају са „паралелизма“ се прелази на систем „неуронске мреже“.

– Конвенционални компјутери су у стању да раде брзо и да над-

маше човека у разним областима: од шаха до математике, али се потпуно блокирају пред појавама које уочава чак и новорођенче као што је препознавање лика мајке или звук сопственог имена – каже Џон Хопфилд, професор хемије и биологије на Технолошком институту у Калифорнији.

Имитатор мозга

С тимом истраживача Хопфилд проучава још револуционарнији тип градње компјутера који уз помоћ силицијума имитира структуру мозга. До тога се дошло захваљујући новим техникама бележења и анализе можданих активности код три типа пужева који имају изузетно крупне и приступачне нервне ћелије. Због тога је било могуће до краја схватити рад неурона, а на основу таквих сазнања направљени су први груби модели вештачког мозга.

Резултати су се одмах показали ваљаним. Компјутер са само 200 процесора (чија моћ одговара једва делићу мозга пужа) показао је да је у стању да уради оно што не могу ни најбољи класични компјутери. Мрежа процесора је још шира, а њихово функционисање имитира рад мозга.

„Неуронска“ машина коју је пројектовао професор Џејмс Андерсон са Универзитета Браун у стању је да смешта податке о дијагнозама и терапијама за разне болести у неку врсту асоцијативне меморије. Када се укаже неки необичан случај болести, систем „мало размисли“, а затим препоручује неку од терапија на основу дијагноза које су најсличније болести о којој је реч. Стручњаци се надају да ће постићи најзначајније резултате управо у областима које укључују недореченост података оваквог типа, преко генерализација и аналогиза, јер остали компјутери баш ту наилазе на тешкоће.

Нова генерација компјутера има још једну предност: смањује се могућност кvara. Код обичних компјутера довољно је да се поквари свега један одсто процесора па да се све блокира, објашњава Хопфилд. Он даље каже да у мозгу одраслог човека сваке године умире одређени број нервних ћелија, али организам наставља да функционише. Будући да међу процесорима влада висок ниво сарадње, компјутер по систему неуронске мреже успева и даље да функционише, чак ако из употребе испадне 15 одсто процесора. Ова особеност нових компјутера може их учинити незаменљивим у пројектима који се односе на свемирске летове.

Нико у круговима научника не гаји илузије да од силицијума може да се направи тако компликована структура као што је човечији мозак, али се покушава да се том моделу што више приближи. У овом тренутку друштво „Тгв“ је на америчко тржиште пласирало модел с 250 хиљада процесора и 5.5 милиона интерних веза, док се у лабораторији већ пројектује други, с преко 100 милиона процесора.

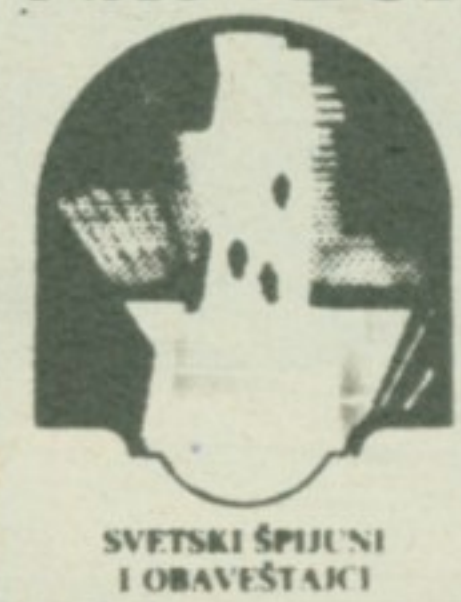
М. И. Ш.

ДРУГА СТРАНА СВЕТА

11

Roger Boor & Nigel Blundell

НАЈВЕЋИ

SVETSKI ŠPIJUNI
I OBAVEŠTAJCI

17

Margaret Nicholas

НАЈВЕЋИ

SVETSKI
LJUBAVNICI

20

Gradimir Radivojević

НАЈВЕЋЕ

SVETSKJE POTRAGE
ZA POTOULIM BLAGOM

Поштовани читаоци. Представљавам вам прве три књиге ДРУГОГ КОЛА библиотеке „ДРУГА СТРАНА СВЕТА“ које су изашле из штампе. И друго коло наше едиције бројаће 10 књига, а преосталих седам наслова изаћи ће из штампе током 1987. Сви заинтересовани читаоци могу овом приликом поручити комплетно II коло, а ми ћемо им књиге слати једну по једну, оним редом како буду излазиле из штампе.

11. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ ШПИЈУНИ И ОБАВЕШТАЈЦИ
12. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ НЕРАЗЈАШЊЕНИ ЗЛОЧИНИ
13. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ ЗЛОЧИНИ ИЗ СТРАСТИ
14. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ СКАНДАЛИ XX ВЕКА
15. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ СУДСКИ ПРОЦЕСИ
16. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ ЧАРОВЊАЦИ И ЧУДОТВОРЦИ
17. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ ЉУБАВНИЦИ
18. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ КРВНИЦИ И ТИРАНИ
19. НАЈПОКВАРЕНИЈЕ ЖЕНЕ СВЕТА
20. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ ПОТРАГЕ ЗА ПОТОНУЛИМ БЛАГОМ

Прво коло библиотеке „ДРУГА СТРАНА СВЕТА“ је изашло из штампе и ових 10 књига могу се поручити у комплету или појединачно. Читаоци који поруче комплетно прво коло добијају на поклон украсну кутију за књиге.

Све књиге (I и II коло) су штампане латиницом, у тврдом повезу и са пластифицираним корицама у боји. Цена једне књиге је 1.800 динара, а плаћа се поштару приликом преузимања.

1. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ НЕСРЕЋЕ
2. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ ПОГРЕШКЕ И ЗАБЛУДЕ
3. НАЈЗЛОГЛАСНИЈЕ СВЕТСКЕ УБИЦЕ
4. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ ВАРАЛИЦЕ И ЛОПОВИ
5. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ ЕКСЦЕНТРИЦИ
6. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ САБЛАСТИ И ДУХОВИ
7. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ МИСТЕРИЈЕ
8. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ МИСТЕРИЈЕ НЛО
9. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ НАКАЗЕ И ЧУДАЦИ
10. ЧУДНО АЛИ ИСТИНИТО

НАРУЧБЕНИЦА

Овим неопозиво наручујем следеће књиге под редним бројем:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

(заокружите број књиге коју поручујете)

(име и презиме)

(улица и број)

(поштански број и место)

(телефон)

Наручите на адресу:
„ДРУГА СТРАНА СВЕТА“
34000 КРАГУЈЕВАЦ,
Полу Рибара 8

Књиге можете наручити
и на телефон
034/67-940

6000 МЕТАРА ПОД МОРЕМ

Пошто је, расцепљен на два дела и огрезао у рђу, лежао на дну океана готово три четврти века, велики брод као да је поново оживео. Сага о „Титанику“ који је ударио у ледени брег и потонуо на својој првој пловидби 1912, одукавши у смрт више од 1500 путника, небројено је пута већ опеана у штампи, на филму, поезији и чак музици. Но, недавно, крајем јула ове године, легенда је изненада постала стварност. Док су гледали видео-снимке и фотографије потонулог брода, милиони широм света могли су да осете његову величину, његову тиху страву и уништени сјај прохујалог времена.

Зурећи у своје тв-екрани, људи су – посредством батискафа „Алвин“ и „Џеј-зона ђуниора“ (од миља

ГУЖВА У СВЕТУ ТИШИНЕ

дине, а јула 1986. га поново посетио.

Временске капсуле

Но, мотиви подморских истраживања превазилазе само историјске и археолошке разлоге. Високо

Роберт Балард са батискафом-роботом званом „Џеј-џеј“

званог „Џеј-џеј“) – крстарили олупином луксузног линијаша, тумарали палубама мимо кородираних стубова за везове, завиривали у официрске просторије и у рђом застрте прозорчиће. Но, двоминутни видео-филм и девет колорних фотографија снимљених 3810 метара испод површине северног Атлантика били су тек мајушни узорак неких 60 сати видео материјала и око 60.000 фотографија снимљених током дванаестодневног истраживања. Све је то на конференцији за штампу у Вашингтону обелоданио поморски геолог Роберт Балард (44) који је и предводио тим Океанографског института из Вудс Хола који је нашао „Титаник“ септембра прошле го-

технологизовани ловци на благо роне ради драгоцених товара. Нова подводна пловила на даљинско управљање крстаре дубинама и ради постављања прислушних уређаја или налажења могућих скровишта за војне подморнице. Остали, пак, траже рудне наслаге, изучавају померања тектонских плоча или исцртавају карте две трећине Земљине површине (под водом) која је доскора била неприступачна човеку.

Истина, летошњи подухват са „Титаником“ за тренутак је засенио све друге подморске активности. Свако „Алвиново“ спуштање с матичног брода „Атлантис II“ на дно, при брзини од 31 метар у минуту, трајало је по два и по сата

ПОДВОДНИ СНОВИ

ЖИЛА ВЕРНА

ОСТВАРУЈУ СЕ ОД

1943, КАДА ЈЕ КУСТО

ПРОНАШАО

„АКВАЛУНГ“, АЛИ ТЕК

У ПОСЛЕДЊИХ ДЕСЕТ

ГОДИНА ПОДВИЗИ

„ЉУДИ РИБА“

ГРАНИЧЕ СЕ С

МАШТОМ ВИДОВИТОГ

ФРАНЦУЗА.

НАЈЧЕШЋЕ ИХ

ПРИВЛАЧИ БЛАГО

ћа – неких 150 квадратних миља. Пошто су без успеха претражили 80 одсто задате површине, Французима се у истраживачком броду америчке ратне морнарице „Кнор“ придружила Балардова посада опремљена сонар-видео платформом званом „Арго“ коју су теглили за собом на дубини од 3810 метара. Рано ујутро 1. септембра 1985, баш кад је Балард напустио контролни центар и пошао на починак, на монитору се указала видео-слика бродског котла. Чим су лоцирали котао, научници су лако одредили и положај олупине уз помоћ ехо-сонара, апарата сличног оним којима су опремљени и рибарски бродови широм света.

Док су научници из Вудс Хола студирали своје

(да прекрати чекање Балард је, кажу, за то време слушао музику Едварда Грига).

На брисаном простору дна између две половине брода научници су наишли на читаво сметлиште бродског инвентара: бакарна кофа за хлађење пића сјајно изгланцана честицама песка које овуда разносе подводне струје; три бродска сефа; глава порцуланске лутке; кожна ципела. Највећи део бродске дрвенарије изјела су морска бића. Међу отпадцима су и четири „Титаникова“ котла, а на једном од њих неоштећена кафена шоља од порцулана...

Опасни „чворови“

Баш захваљујући једном од тих котлова „Титаник“ је и откривен. Француски брод „Сироа“ је сонаром, који даје слику морског дна високе резолуције, пуна 22 дана „чешљао терен“ приближног места потону-

снимке, на другом крају света, пола миље од рта Улу Бурун, недалеко од турског града Кас, тројица ронилаца са истраживачког брода „Виразон“ су у Средоземном мору скинули вео тајне с једног далеко старијег брода – дрвене галије која се насукала још пре 3400 година. Оптерећени са по 12 килограма додатне тежине рониоци су за само неколико минута стигли до нагнутог дна на којем су почивали делови бродске кобилице – једним крајем на дубини од 44 а другим на 52 метра. На тој дубини време је драгоцено. Рониоци имају само 15 минута пре него што почну с повратком на површину. Уколико остану дуже, ризикују нитрогенску наркозу: у дубини, под високим притиском, крв и ткиво апсорбују више нитрогена него што је нормално изазивајући тиме врсту пијанства које отупљује реакције. Ипак, и тај први кратки боравак на дну био је драгоцен. На сваком кораку рониоци су наилазили на остатке од пре 34 века: златни накит, перле од кварца, врхове стрела, бронзу, калај, стакло и амфоре пуне житног зрна и мирисних штапића. „Као подводни супермаркет“, каже Јасар Јилдиз, заменик директора турског Бодрумског музеја подводне археологије који помаже ову експедицију.

Шеснаестогодишње трагање

Априла ове године друга група наутичких архео-

Мел Фишер показује свој плен

лога радила је надомак југозападнoг пацифичког острва Ваникоро. Две миље од обале на дубинама од 5 до 40 метара леже коралом прекривени остаци „Бусоле“ и „Астролабе“, два француска брода из 18. века којима је заповедао један од највећих француских морепловаца тог времена гроф Жан-Франсоа де ла Перуз. Њега је 1785. године Луј XVI послао на Пацифик у

њеног брода-посестрима „Санта Марије“ сазнао је 1960. из једног текста у „Водичу за ловце на благо“. Неколико година потом упознао је Јужина Лајона који је припремао докторску дисертацију о шпанском освајању Флориде. Лајон се управо спремао на студијско путовање у Севиљу и отуда је после извесног времена јавио Фишеру да древни папири које је прегледао у

страдали су у бродолому једног од тегљача.

Око 1200 власника акција Фишеровог предузећа, међутим, сада чека лепа награда – између осталог 3200 смарагда (од којих трећина врхунског квалитета), 150.000 сребрних новчића и 1.000 сребрних полуца (по 40 kg свака). Извучено је и више бронзаних топова, грнчарије и навигационих инструмената. Све у свему више од 400 милиона долара вредности.

Професионални спасилац бродовља Бари Клифорд (41) други је, после Фишера, на листи најуспешнијих ловаца на потонуло благо. Са дубине од 10 метара и само 350 метара далеко од обале Кејп Кода, он тренутно вади товар пиратске галије „Вајдах“ која се насукала и потонула 1717. Потрагу је започео 1982. опремљен скенерима и магнетометрима. Још 1983. нашао је неке глинене луле, месингане окове и неко крмено ремење али није успео никога да убеди да су то предмети с „Вајдаха“ све док, прошле јесени, његови људи нису нашли бродско звоно с натписом „Галија Вајдах – 1716“. До сада су Клифордови рониоци извадили сребрног новца, златног праха и предмета у вредности од 15 милиона долара, али Клифорд сматра да то још није ништа пошто архивски папири указују да су се гусари с „Вајдаха“, пре сопствене пропасти, наплаћкали благо вредног данас бар 380 милиона долара.

Од Кустоа до Грима

Да почиње нова ера подморских истраживања свет је схватио још 1954. када је часопис „Нејшенел џеографик“ објавио напис под насловом „Људи-рибе проналазе 2200 година стар грчки брод“. Аутор текста био је Француз по имену Жак-Ив Кусто који је 1943. био супроналазач Аквалунга (водених плућа) – претече аутономног апарата за дисање под водом (Скуба). „То је отворило врата подводним истраживањима“, каже Вилбур Герет, уредник „Нејшенел џеографика“, угледне публикације истоименог Друштва које је, почев од тада, финансирало многе подводне мисије Кустоа али и других. Године 1959. Кусто је изумео први мали батискаф на акумулаторски погон који је могао безбедно да спусти два човека на дубину од 300 метара.

Али нису истраживања већ несреће утицали на бржи развој савршенијих подводних пловила попут „Алвина“ и „Џеј-џеја“. Рецимо, батискаф „Триесте II“ направљен је ради проналажења америчке нуклеарне подморнице „Трешер“ која је са 129 чланова посаде 1961. потонула недалеко од Кејп Кода. Али, „Триесте“ је био тек кабина способна да издржи велики притисак и није била опремљена за спасавање људи или бродова. Тако је 1964. америчка морнарица изградила „Алвин“, шест и по метара дуго пловило које је могло да носи троје људи на дубину од најпре 1600 метара а потом, ојачаног оклопа, и дубље – до 4000 метара. Током година „Алвину“ се придружила читава флота сличних батискафа

углавном америчког или француског порекла од којих један („Морска литица“) може да зарони до 6000 метара.

Такође успешна операција „Џеј-џеја“ указала је на предности теледиригованих подводних пловила без људске посаде. Једно такво пловило („Џемини“) одиграло је, рецимо, кључну улогу у налажењу потонулих остатака настрадалог свемирског шатла „Челенџер“. А прошле године два америчка теледиригована батискафа – „Скараб 1“ и „Скараб 2“ – доспели су до остатака индијског „џамбо-џета“ који се јуна 1985. срушио у северни Атлантук, нашли „црну кутију“ и фотографисали олупину на основу чега је касније потврђена претпоставка да се авион срушио услед експлозије бомбе у пртљажнику. Сада се ради на још савршенијим батискафима без посаде – компјутерски програмираним. Штавише, ове направе нису више доступне једино војсци и великим нафтним компанијама. Нешто једноставније машине такође опремљене колор-камером могу да се набаве за само 34.000 долара и спакују у пртљажник аутомобила.

Ловци на благо одушевљени су таквом ситуацијом али су научници забринут. „Ова технологија је ван контроле“, пожалио се Балард. А саветник у америчком Археолошком друштву Хелен Хупер додаје: „Уколико се тај развој не успори, плачкаши ће уништити сва преостала археолошка налазишта“.

Сада кад је Балардова мисија показала да се и остаци с „Титаника“ могу извадити на површину, велики брод ће вероватно такође постати мета „спасилаца“. Тексашки нафташ Џек Грим, који је између 1980. и 1983. већ потрошио доста пара у три неуспешна похода за налажење „Титаника“, већ је најавио нову екскурзију у том смислу. „Но, нећу продавати ништа што будем извадио“, изјавио је он, „вероватно ћу све поклонити неком музеју“.

Балард, који је апеловао на „спасиоце“ да брод оставе на миру, присталица је другачијег сећања: приликом седмог зарањања „Алвин“ је на крмени део олупине поставио комеморативну плочу Историјског друштва Титаника на којој пише: „У знак сећања на оне нестале са Титаником, 14-15. априла 1912“.

Игор Багинз

Како се потонули брод види на скенеру

нади да ће Француској донети оно што је Енглеској донео Џејмс Кук. Тврде да је осам година касније, Луј, док су га водили на гилотину, запитао: „Има ли вести од Перуза?“ На вести је, међутим, требало чекати безмало 200 година. Аустралијска ронилачка екипа од 20 чланова нашла је на месту бродолома кинеску керамику, месингане шлемове и на хиљаде стаклених бочица, без сумње намењених трговцима с домороцима. Шеф мисије Скот Слеј нарочито се поноси месинганом плочом са знамењем пука и натписом „краљевски“. „Мени је то“, каже он, „узбудљивије и драгоценије од шкриње пуне дијаманата и злата“.

Ловац на благо Мел Фишер вероватно би оспорио овакву процену. Неких 30 миља од Ки Веста, у Мексичком заливу, његова четири спасилачка тегљача јула ове године коначно су се усидрила изнад остатака шпанске галије „Аточа“. Тај једрењак потонуо је 1622. у ураганској олуји одневши са собом на дно 260 путника и чланова посаде као и драгоцени терет. Рониоци с тегљача у служби Фишерове спасилачке компаније већ су отуда извукли читаво богатство у смарагдима, златним и сребрним полуцама, новчићима, врећама златног праха те златним ланцима на метре.

Фишер (64) се прописно намучио док није дошао до овога. За бродолом „Наше госпе од Аточе“ и

Шпанији потврђују да би се благо могло налазити у области која се данас зове Маркизе. Фишер који је већ имао извесног успеха у вађењу потопљеног благог сместа се пребацио на Ки Вест и 1970. отпочео своје шеснаестогодишње трагање за шпанским бродом.

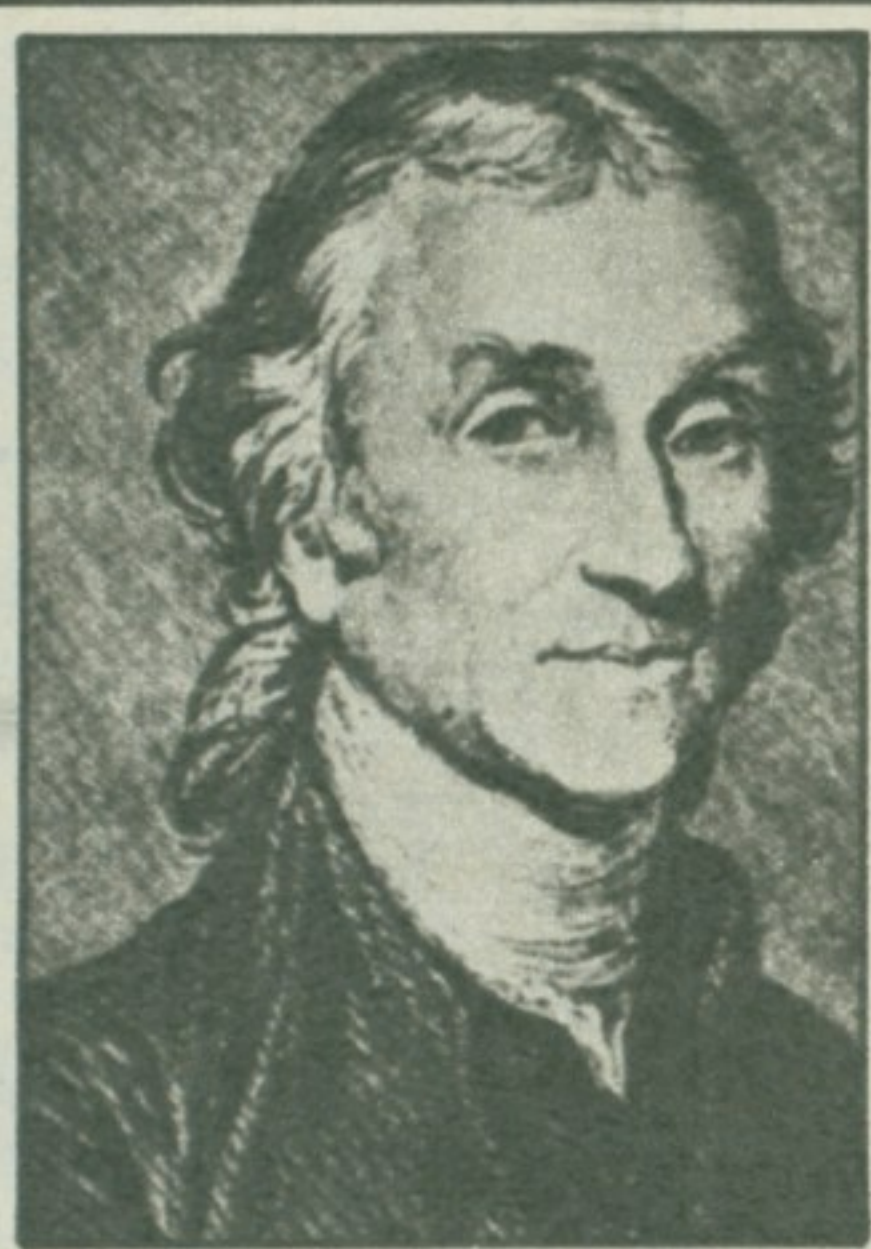
Крунско звоно

Његов тим мукотрпно је прочешљао 120.000 миља океана магнетометрима (справама које откривају неправилности у магнетном пољу Земље – аномалије до којих између осталог долази и због металних топова, оклопа или лангера). Користили су, такође, скенере и сонаре али су на први остатак са „Аточе“ наишли тек 1973. – била је то сребрна полуца чији се утиснути број слагао с бројем на товарном листу брода који се чува у Севиљи. Али, како је драгоцени терет био расут на девет миља, Фишер је тек 1985. „нагазио“ на „главну жилу“ – главнину товара. Чак и тада вађење је било тешко пошто су воде на том месту мутне а морско дно покривено тешким муљем. Тада су над бродским елисама монтиране нарочите направе, налик на замашне америчке поштанске сандуке, да би усмеравале водени млаз надолу, чистећи тако воду и у исти мах спирајући наслагае муља и песка. То је коначно помогло али је Фишер претрпео велике губитке: године 1975. његов најстарији син, снаха и члан посаде

Овако је потонуо Титаник

ОПРОСТИ ИМ, БОЖЕ!

Свештеник, бунтовник, филозоф
и славни хемичар Џозеф Пристли

Они, а то је већина нас, који мисле да су освежавајући газирани напици изум нашег века у великој су заблуди: пенушава пића рођена су пре више од двеста година и то као „нузпроизвод“ при истраживању и проучавању гасова. Отац им је један од најнеобичнијих и најславнијих хемичара у историји Енглеа Џозеф Пристли.

Пристли је био унитаристички свештеник, што значи да у религији није признавао божанство Исуса Христа, и назван је „честити јеретик“ због ватрених проповеди чије се радикалне идеје нису слагале са ставом званичне Цркве.

Његово научно дело, не рачунајући одлучујући допринос развоју газираних пића, било је од непроцењивог значаја за развој модерне хемије.

Сусрет с Бенџамином Франклином

Џозеф Пристли рођен је у Бирмингему 1733. године. Дипломирао је теологију, студирао филозофију, природне науке и језике. Хемијом уопште није имао намеру да се бави све до сусрета са славним америчким научником, писцем и државником Бенџамином Франклином 1766. године у Лондону. Франклин је у Енглеску допутовао као амбасадор Сједињених Америчких Држава, које тек што су избориле независност од Енглеске, да би дипломатским путем решио питање енглеских колонија у Америци.

Пристли и Франклин су се спријатељили и чувени научник и проналазач усмерио је младога свештеника на пут науке. Франклин је очигледно знао шта ради јер се Пристли с толиком страшћу бацио на проучавање природе и њених појава да је у року од само годину дана објавио књигу о електрици-

ОВИМ РЕЧИМА ОПРОСТИО
СЕ ВЕЛИКИ ХЕМИЧАР
ЏОЗЕФ ПРИСЛИ ОД
ОТАЏБИНЕ И ОТПЛОВИО ЗА
АМЕРИКУ. ТАКО ЈЕ ПОСТАО
ПРЕТЕЧА „ОДЛИВА
МОЗГОВА“ КОЈИ ЈОШ ТРАЈЕ

тету, тако добру да је постала основни уџбеник о тој материји.

Под Франклиновим утицајем Пристли је истовремено штампао публикацију у којој се без резерве заложио за одбрану америчких колонија од енглеског краља Џорџа III. И ова књига одјекнула је као и прва с том разликом што су је разгневени поданици Његовог Величанства јавно спаљивали на градским трговима.

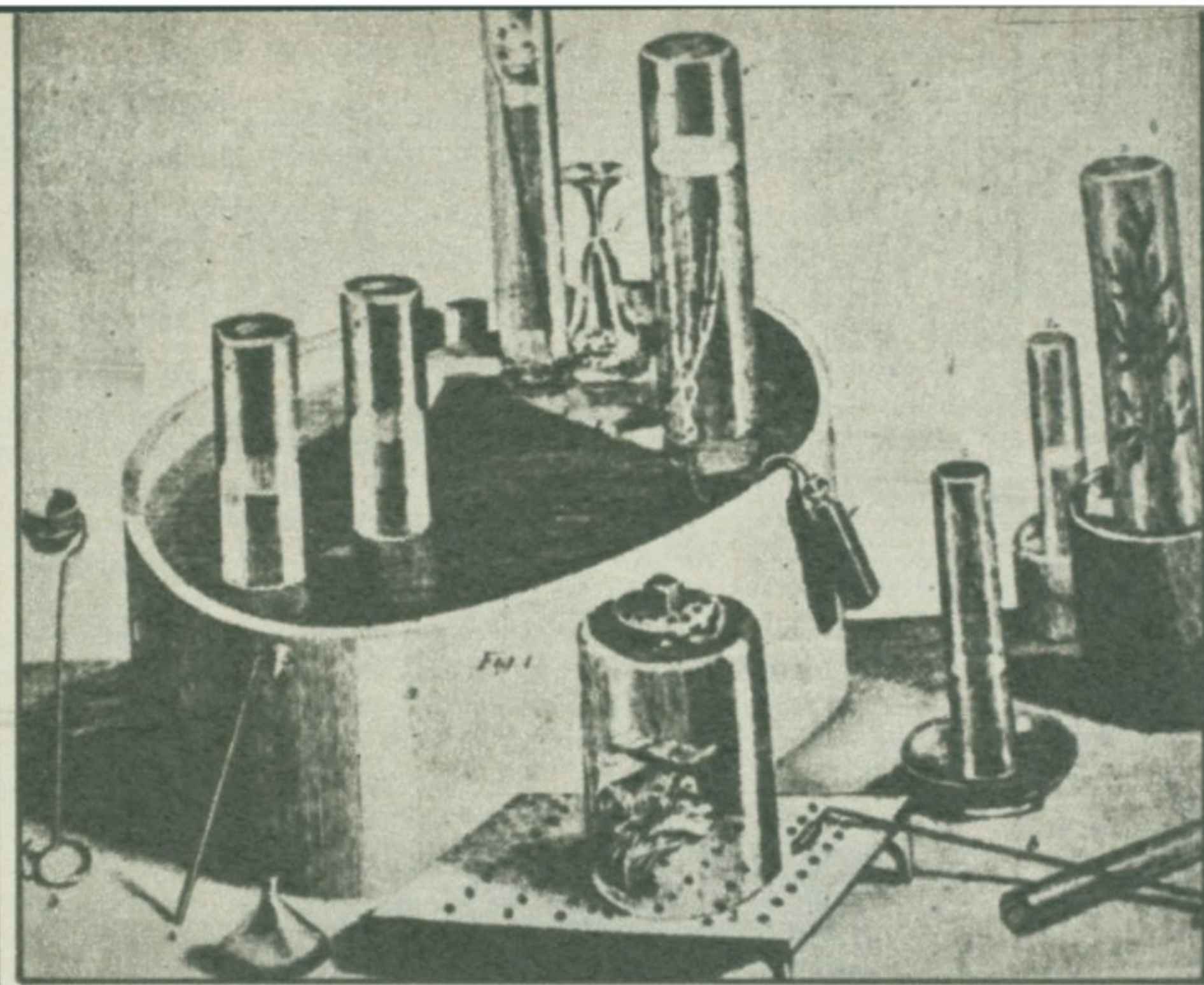
Пристлију је, после овог немилог догађаја, у Лондону постало сувише вруће па је радо прихватио место свештеника у једној цркви у Лидсу у грофовији Јоркшир – колевци будуће индустријске револуције.

Ту се, случајно, настанио прекопута фабрике пива што је било пресудно за његов даљи научнички пут јер је одлучио да започне експерименте проучавањем гаса који се стварао приликом превирања јечменог слада и мирисом му испуњавао собу.

Пристли је успео да изолује тај гас и назвао га је „постојани ваздух“. То је, у ствари, био угљен-диоксид. Покушао је да га раствори у води, гуцнуо је резултат и приметио да је вода пуна мехурића оштрог освежавајућег укуса.

Тако је, нехотице, изумео газираних напитка који ни данас нису ништа друго до течност с додатком угљен-диоксида и мириса по жељи.

За овај проналазак Пристли је од Енглеског краљевског друштва (Академије наука) добио Коплијев орден, највише научно признање тог времена.

Апарати помоћу којих је Пристли први на свету изоловао кисеоник

преко лишћа. Он је схватио савршени биолошки механизам захваљујући коме животиње и биљке опстају на Земљи

Пријатељ два америчка председника

Упркос огромном значају Пристлијевих открића, он никако није могао да задобије поштовање својих сународника.

Права мржња расламсала се 14. јула 1791. када су енглески „јакобинци“ одлучили да јавно прославе другу годишњицу пада Бастилје. Пристли, који никада није крио своје симпатије према француским револуционарима, постао је члан енглеског јакобинског комитета за организацију прославе.

Прослава се завршила низом сукоба с полицијом и грађанима верним краљу и монархији. Куће „издајника“, међу њима и Пристлијева, спаљене су и то је био само почетак прогона који су уследили током следећих месеци.

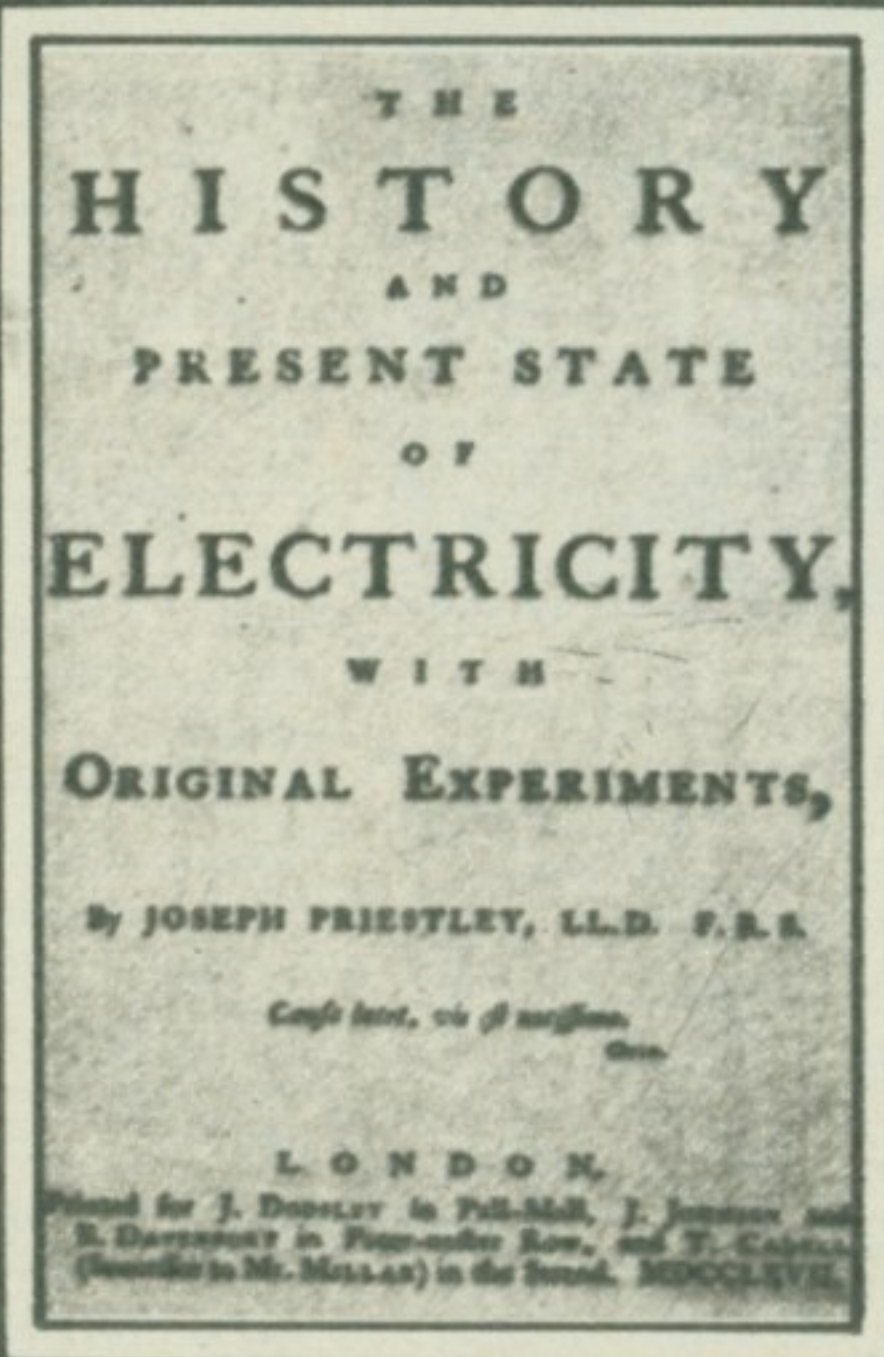
Године 1794. Џозеф Пристли одржао је последњу проповед у својој цркви речима: „О, Боже, опрости им јер не знају шта раде!“, спаковао се и укрцао на лађу која га је одвела у Сједињене Америчке Државе.

Бенџамин Франклин био је већ мртав али су Американци знали како треба дочекати ученог човека – првог у низу научника који ће се следећих векова искрцавати на њихове обале – који доноси науку и знање младој нацији, жељној да све научи.

Пристли је до смрти 1804. године живео у Пенсилванији окружен дивљењем и поштовањем. Друговао је с два америчка председника: Адамсом и Џеферсоном. У међувремену обогатио је хемију гасова откривши, поред угљен-диоксида и кисеоника, амонијак, хлороводоник, азот-оксид и сумпорну киселину и направивши апарате за хватање, мерење и испитивање гасова.

Захваљујући њему у Америци су постављени основи модерне хемије, науке која ће баш у овој земљи да се претвори у огроман бизнис и тако директно утиче на економски и политички живот државе.

Б. Домић

Насловна страна трактата о електрицитету, дела које је 1767. постало главни уџбеник о тој материји

Успех га је ободрио да настави експерименте и покуша да изолује неки нови гас који би се придружио незнатном броју тада познатих: угљен-диоксиду и водонику који је изоловао његов велики земљак Хенри Кевендиш.

Изводећи бројне експерименте Пристли је једног дана загрејао живу и запазио да се у додиру с ваздухом стврдњава, у ствари, као што данас знамо, претвара у живин оксид. Поновним загревањем једињења опет се добијала течна жива и, уз њу, један гас необичних својстава.

У присуству тог непознатог гаса свеће су гореле живахнијим пламеном, мишеви су дуже живели а сам Пристли, пошто је удахнуо мешавину, забележио је да се осетио „лакши и усхићенији“ него обично.

Тако је Пристли, и не знајући, први на свету изоловао кисеоник. Али, није њему пало у дело да утврди како управо тај гас представља битан састојак ваздуха који удишемо. То је касније учинио чувени Француз Антоан Лавоазије.

Ипак, Пристли је недвосмислено уочио улогу кисеоника у животу животиња и биљака. Након низа опита открио је да животиње у простору где нема кисеоника умиру док биљке могу да га „обнове“

НЕЋУ ВИШЕ НИКАД

Пошто је платио казну за непажљиву вожњу, Џон Мелдрам је изјавио да му је то прва казна за 71 годину за волаком – али с обзиром да му је 101, неће

више сести за волан. Судија у енглеском граду Вимборну казнио га је новчано након што је полиција пријавила да је овај пензионисани фабрикант својим „тријумфом“ двоседом отпозади ударио друга кола. ■

ЦВРЧЦИ И МРАВИ

Дирекција Голдн Гејт, места у Сан Франциску предвидела је да утроши 22 милиона долара за прославу 50-годишњице отварања овог чувеног висећег моста. Поређења ради: кад је 1937. године

саграђен, цео мост коштао је 35 милиона долара, укључујући и порез на промет. ■

БРАК УНИШТАВА ВЕЗУ

Седмдесетосмогодишња пензионерка и њен три године старији кавалер из Даласа дошли су до закључка да љубав не мора обавезно да води у брак. Сходно томе одлучили су да не постану муж и жена. Увидели су да им се више свиђа да се забављају, па су, дан уочи, отказали венчање које је требало да се одржи у њиховом старачком дому. Бети Бери и Уорен Гилсон били су већ наручили свештеника, шампањац, храну, цвеће и лиму-

зину када је невеста запитала женика: „Уорен, да ли ми заиста хоћемо то“? Гилсон је одговорио: „Како год желиш“.

„Све у свему, закључили смо да је брак најбољи начин да уништимо нашу везу“ – рекли су на крају. ■

НЕКЕ НОВЕ КРАЂЕ

Ни допови нису више што су били. Ова је реченица вероватно већ безброј пута поновљена, али истина је да их све мање занима цепање, провале... И они прате технолошки развој. Командир лосанђелеске полиције Вилем Бут запажа да је криминал унапредовао од крађе коња, преко „позајмица“ аутомобила, до киднаповања авиона. А што се новца тиче, сада су „у моди“ пљачке компјутером, крађа и пљачка помоћу кредитних картица и, најновије, пљачка аутоматских банковних шалтера.

Упоредо с порастом броја аутоматских шалтера банака, с којих власник текућег рачуна или кредитне картице може у било које доба дана и ноћи да подигне готовину, порасли су и напади на лица која се тим машинама служе. Крајем прошле године у САД је у употреби било око 60.000 оваквих шалтера. Сваки је идеална прилика да се опљачка онај ко новац подиже. Све је више извештаја о томе да је неко уз претњу пиштољем натеран да од машине затражи новац. Пошто жртве таквих пљачки ту же банке, ове су почеле аутоматске шалтере да обезбеђују видео-камерама које снимају

евентуалну пљачку. Уведено је боље осветљење околине, а уклања се жбуње, стубови и сви остали предмети који могу да послуже као скровиште евентуалног нападника.

Банке су прихватиле да дају одштету ако се пљачка одигра на самом шалтеру, али се правници сада надмећу око питања: шта ако се ствар деси три корака даље... иза шошк, или сто метара даље... За сада – без решења. ■

ВРЕЛА ОСЕЋАЊА

У ординацију једног лекара на периферији Буенос Ајиреса ушао је овог лета пацијент коме су оба уха била опечена.

– Како сте то извели? – није могао да сакрије изненађење доктор.

– Мислим да ћете ме разумети – почео је причу тридесетогодишњи Аргентинац. – Гледао сам телевизијски пренос утакмице Уругвај – Аргентина, а моја жена је пеглала. Спустила је пеглу близу телефона и кад је он зазвонио, баш у тренутку кад смо дали први гол, уместо телефонске слушалице дохватио сам пеглу.

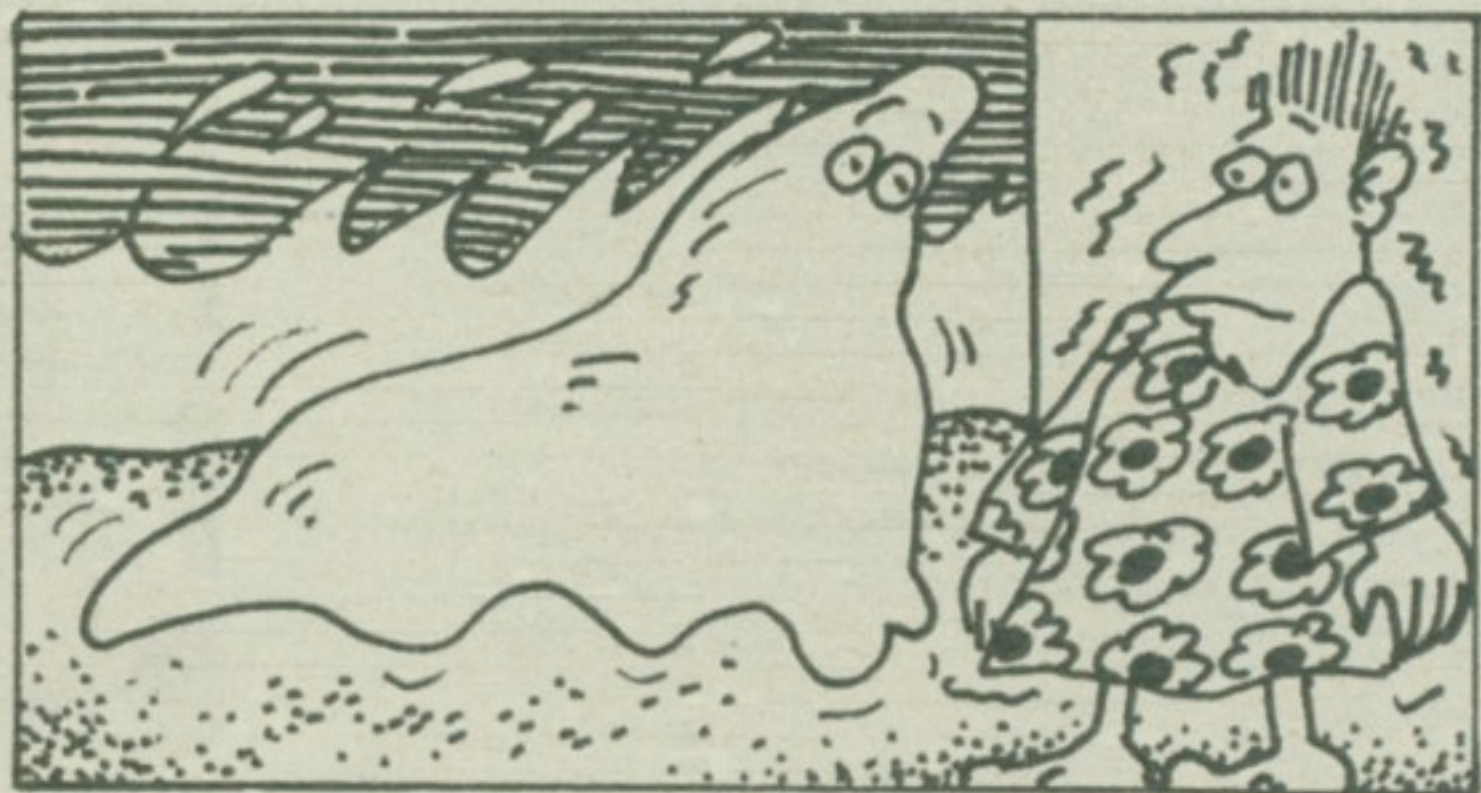
– Добро, то – климнуо је с разумевањем доктор – али шта се десило с другим ухом?

– Ништа. Кретен је звонио поново.

И ЈА ИМАМ СВОГА ДУХА

Овај истинит догађај испричао је познати амерички телевизијски водитељ, новинар и публициста – Дик Кавет.

„Приче о духовима које највише волим дешавају се углавном „на обали мора, у старој кући која шкрипи под налетима ветра. Магла притиска прозоре, бродска сирена јечи као да циновска животиња издише у пустињи“. Итд. Итд. И моја прича почиње исто „на морској обали, у старој кући која шкрипи“, итд. итд.

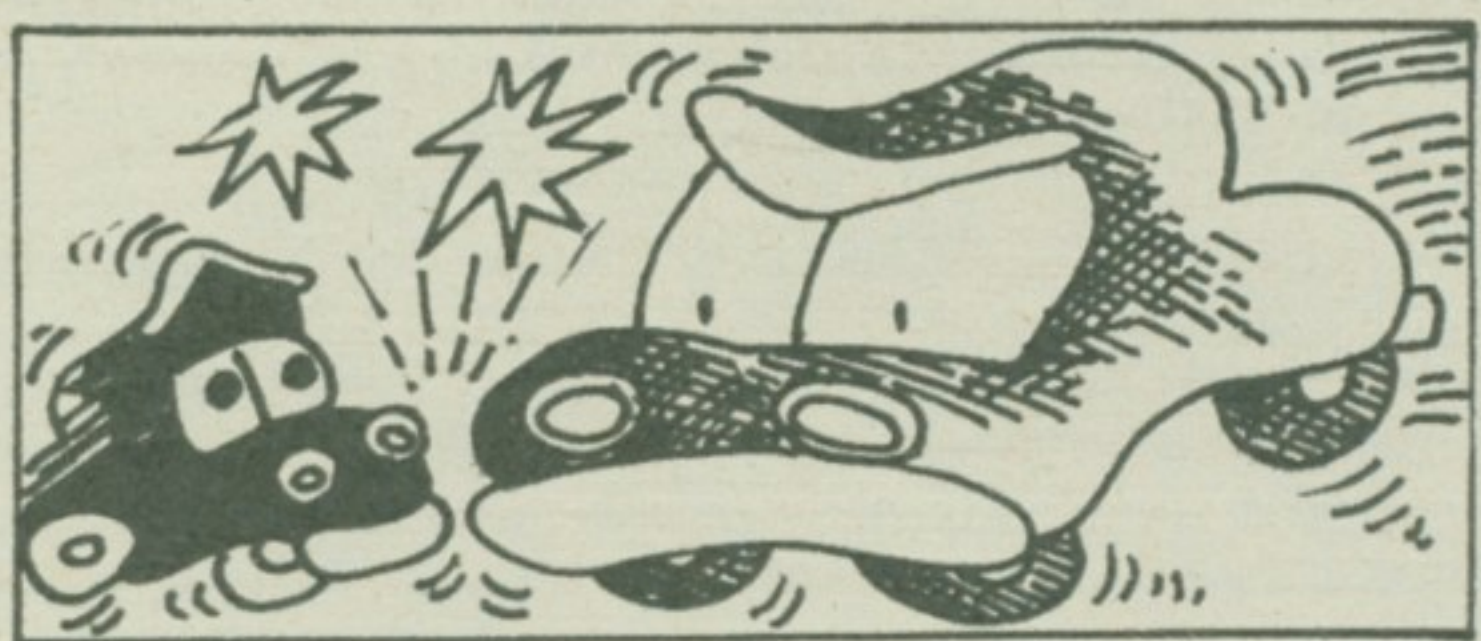
Те ноћи, пошто сам угасио лампу крај кревета, спавао сам око један сат кад су ме нагло пробудиле бродска сирена и моја жена која ми је тихо рекла: „Неко је на веранди!“

Спустио сам се на прстима у приземље и заклоњен иза једног застора бацио уплашен поглед напоље. Угледао сам нејасну силуету неког човека који ми је изгледао као утопљеник из неких давних времена: низ слеђену кабаницу висиле су моке алге, на челу је имао рану из које је текла крв. Изгледао је у исто време и дивље и уплашено. Најзад сам срео духа!

Док ми је срце тукло као луло, отворио сам врата и спреман да ово биће упитам: „Ко си ти?“, изговорио једно обично: „Здраво“.

Читао сам многе приче о духовима и знао сам да ће привиђење сада принети руку до чела, узалуд покушати да одговори и испарити. Мој дух ми је, међутим, одговорио: „Извините. Морам да телефонирам.“ Какво разочарење! Испричао је да је из Нове Шкотске, да се његов брод на коме лови јастоге насукao на обалу у магли, успео је да направи пролаз кроз шибе (отуд крв на челу) до моје куће да би телефонирао обалској стражи.

Пусто сам свога духа унутра, и скрхан од разочарења нисам заспао до јутра. ■

АКО ВОЗИТЕ ПРЕКО АЉАСКЕ

Саобраћајна правила, саобраћајна знаци! Колико је возача пало на испиту због њих, колико сте пута гунђали што морате

да их поштујете, што није ни чудо кад се зна да их има 179! Бар код нас. Али, није свуда тако. Они који су били у Јукону, на Аљасци, кажу да тамо важи само једно правило: „Кад се сретнеш с возилом које је јаче од твог, склони се у страну“. ■

Недавно су Надежда и Анатолиј Кузњезов прославили тридесет година брака. Било је много гостију, поклона, веселих поздрава. Свега оног што и приличи породичним празницима. Сем једног: послужење је спремио и изнео на сто домаћин. Домаћица је непомично седела у својој фотељи...

Совјетска новинарка Полина Соловјева, чест гост у дому Кузњезових, пише да се осећала прилично нелагодно кад је први пут посетила ову породицу. Није знала колико ће их прича о Надеждиној болести и стално подсећање на њу потрести. А болест опака тзв. дифузна склероза, артериосклероза свих крвних судова организма, срца, мозга, бубрега. Неизлечива. Болесник је практично непокретан. Кузњезови нису избегавали разговор о болести, она је ту, ништа јој не можеш, с њом треба живети.

Несрећна жена дала је новинарки пет дебелих свезака исписаних лепим округлим словима. Први запис у дневнику настао је у лето 1953, последњи – три године касније.

Зина, ах, Зина!

Надежда је рођена у Ленинграду пет година пре великог отаџбинског рата (1941–1945), кад је остала без оца. Девојчица је с мајком успела да Путем живота, преко замрзнутог Ладошког језера, напусти блокирани град. После годину дана у далеком селу уз Волгу мајка је срела човека и удата се.

Рат је прошао и Надежда је решила да се запосли после завршеног седмог разреда. Била је толико сићушна и слабуњава да су само одмахнули руком на њену жељу да ради за брусом. Дали су јој да испише радне налоге и она је, без обзира на више него скромну плату, одлучила да живи самостално. Учи и ради. Даље следе речи из дневника:

1953. година

17. јул. Сутра је мами рођендан. Спремила сам јој поклон – два тањира, чашу с тањиром и бомбоне. Данас сам била у вечерњој школи да бих сазнала распоред полагања испита.

20. јул. Изгледа да сам се заљубила. И раније сам га виђала, али ништа нисам осећала. А сад, одједном, као громом ошинуто. Били смо у великом друштву и догодило се да останемо нас двоје, сами. Све време смо разговарали, али се сад не сећам о чему. Допратио ме до куће. Да ли ћемо се још срести? Њему је сигурно досадно јер сам ја девојчица а он тако одрастао.

25. јул. Ужинати смо заједно, у школској клубу. И разговарали. Читав дан сам била весела. Кад сам стигла кући, заплакала сам. Од самоће, од неправде што сам још мала и не могу да привучем његову пажњу. О Анатолију не знам ништа а плашим се да га питам.

Да се Надежда није плашила, већ тада би сазнала оно о чему јој је он касније приповедао. Он и брат су у почетку рат схватили као занимљиву игру: са чардака свог сеоског дома пратили су лет граната немачких и совјетских тенкова и препирали се чија је прецизнија... Потом су морали да беже, али нису стигли далеко. Ухватили су их и депортовали у Немачку. Вратили су се кући после рата, у јесен 1945. Анатолиј се запослио као монтер и уписао четврти разред вечерње школе. Када га је Надежда упознала имао је двадесет две године.

6. септембар. Тоља. Како си само снажан, озбиљан и упоран. Никада нећу моћи да се мерим с тобом.

6. новембар. Данас ми је рођендан а ја плачем јер сам видела како Тоља разговара са Зином. Шта да радим?

Није Надежда тада без разлога плакала. После много година Анатолиј јој је, са осмехом, причао да је две године патио за Зином, све док није схватио да га она једноставно држи „у резерви“. Биле су то оне две године кад је Надежда водила дневник испуњен љубављу према Анатолију.

22. новембар. Данас на часу књижевности причали су о Грибоједову. Његова жена остала је удовица у шеснаестој години и више се није удавала. И ја бих хтела да код мене буде слично – једном и заувек.

Живот је прича, прича је живот

ТИ СИ МОЈА ЈЕДИНА

Илустровао Војислав Васиљевић

НЕСРЕЋА ЈЕ СТИГЛА ГОДИНУ ДАНА ПОСЛЕ СВАДБЕ. МЛАДА ЖЕНА РАЗБОЛЕЛА СЕ ОД БОЛЕСТИ ЗА КОЈУ ЛЕКАРИ ЈОШ НИСУ НАШЛИ ЛЕКА

1954. година

19. јануар. Тоља је бољи од свих. Тако сви говоре, и другови и колеге с посла...

Сама, од осам до шест

15. март. Колико је прошло времена а он ми ни реч није рекао, чак није ни погледао на моју страну.

29. јун. Какав је данас дан био. Шетала сам с њим поред Неве, дуго смо седели на клупама. Како ми је лепо с њим! Како га волим!

1955. година

1. фебруар. Одлучила сам. Све ћу да му кажем.

3. фебруар. Рекла сам му. Пропала је последња нада. По њему, ја сам девојчица, такве су ми и кике...

7. фебруар. Поново сам привезала машинице на кике. Зашто да се правим одрасла?...

5. август. У школи, после распуста, готово ме нису препознали. „Како си се изменила, пролепшала“. Да ли је то истина?

15. август. Јуче сам цео дан била с Тољом. Од десет изјутра до осам навече купали смо се, играли одбојку и, најважније, причали. Рекла сам му: „Нека љубав буде једнострана. Кад си са мном, срећна сам“. Он је одговорио: „Ко зна, можда је једнострана а можда и није“.

23. септембар. Видећемо се после радног времена. Али у чему да пођем? Већ је хладно, а ја немам капут. Стари је окрљао.

10. октобар. Је ли могуће да и он мене воли? Рекао ми је: „Не волим да говорим о својим осећањима, зар ми не верујеш?“ Ох, кад бих била убођена...

Од тог дана записи у дневнику се нагло мењају. Свека више није једино прибежиште заљубљене Надежде. Љубав је узвраћена.

15. октобар. Данас је Тоља телефонирао и рекао ми да не може да дође јер се Нева излито... Ипак је дошао. Ујутро идемо у Ермитаж а после код њега, да ме учи да плешем.

20. новембар. Колико смо планова направили. За три године унапред. Тоља ми каже да ће у почетку бити тешко, немамо ништа, много тога морамо да купимо. Зар о томе, Тоља, да мислимо?!

7. јануар 1956. године. Одавно нисам писала. Од радости, шта ли?! Већ месец дана сам Тољина жена. Нема сумње, рођена сам под срећном звездом. Како је он диван човек!

7. јануар 1957. године. Колико само Тоља пати. Болесна сам и на њему је све. Само кад бих могла да будем боља, спокојнија. О како желим да му са мном буде лепо...

То је последњи запис у дневнику Надежде Кузњезове. Више је ни рука није слушала. Њој је тада било двадесет година, њему двадесет шест. Почетак живота. Онда се све срушило.

... Безмало тридесет година сасвим другачији живот. А исти, из дана у дан. Јутро у породици Кузњезових почиње у 5.40. Анатолиј устаје, ради гимнастику, умива се. Надежда је већ будна, чека да је он одене, умије, однесе у фотељу. Поред ње – репродуктор с три програма за промену положаја фотеље, ту је и телефон. С леве стране телевизор, иза леђа и испод ногу електрична грејалица. Све на два ме. Анатолиј обома спрема доручак, њој за ручак приноси две чаше воде и поврће. Онда одлази на посао, сад већ као водећи инжењер.

Од осам ујутру до шест навече Надежда је сама. Чита, слуша радио, понекад гледа тв-програми. И чека да јој се Анатолиј јави. Она њега ретко зове, да га не узнемирава. После сваког сата пет минута ради гимнастику, онда масажу лица. Да сачува свежину, за њега.

Анатолиј долази с гомилом намирница у наручју. Тако су се договорили, пет минута пре његовог посла у кући, говоре једно другом најважније дневне новости. Анатолиј тада одлази у кухињу, на пола сата, и вечера је на столу.

А тако су различити. Анатолиј је спокојан, разуман, рационалан. Надежда је, пак, сва у емоцијама. Обоје воле филмове: она љубавне, он ратне и детективске. Њега занима научна фантастика, она воли Горког. Наравно, Надежда често зна да западне у депресију. Пути, не одговара на његова питања, тражи да је смести у болницу.

– Кажем му: колико ћеш ти да се мучиш са мном? А он мени: не буди луда...

У пролеће одлазе у село, код Тољине маме. Она из фотеље храни птице, он обрађује башту. Тако тридесет година. И већ планирају кога ће да позову и чиме да угосте пријатеље кад буду прослављали златну свадбу.

Мало-мало и Анатолиј је чупне за косу, уз обавезно:

– Ти си моја једина.
Она ћути. Уз смешак.

П. М.

МОДЕСТИ БЛЕЈЗ:
СТАЗА И НКЯ

ПИШЕ: ПИТЕР О ДОНЕЛ
(PETER O'DONNELL)

ЦРТА: РОМЕРО
(ROMERO)

ЧУЈТЕ,
МОЈ ПРИ-
ЈАТЕЉ
СЕ СГЛУШТА
СТАВОМ
ИНКА ОД
ЛИМЕ, А
ЈА СЕ...

...ПЕЊЕМ
ОД ЛА
ПАЗА!
НЕКА
ВРСТА ТАК-
МИЧЕЊА!
СХВА-
ТАТЕ?

НОСИМО РАДИО
-СТАНИЦЕ ДА ВИМО
ВИЛИ У ВЕЗИ! САН
ЛУСЕРО ЈЕ НА ПОЛА
ПУТА И КО ПРВИ
СТИГНЕ, ДОБИЈА
БОЉУ ШАМПАЊЦА!

ШТА?

3942

НЕ МИСЛИШ ВАЉ-
ДА ДА БЕМО ПО-
ВЕРОВАТИ ДА ТИ И
ТВОЈ ПРИЈАТЕЉ ЈАШЕ-
ТЕ СТОТИНЕ КИЛО-
МЕТАРА...

...САМО ЗБОГ
БОЉЕ ШАМ-
ПАЊЦА!

ПА, ЗНАТЕ,
ОНА ЈЕ ВРЛО
НЕОБИЧАН
ПРИЈАТЕЉ...

ОНА?

ПРКОВНИ-
ЧЕ, ОВО
ЈЕ ПРЕ-
ВИШЕ!
ОВАЈ НАС
ЗАВИТА-
ВА!

3943

АКО МИ НЕ ВЕРУ-
ЈЕТЕ, СМЕКАЈТЕ ВЕЧЕ-
РАС ДО ДЕВЕТ ДОК МЕ
НЕ ПОЗОВЕ! НЕМА-
МО ШТА ДА СКРИ-
ВАМО!

АЛИ, ВИЛИ И НЕ СЛУТИ ШТА
СЕ ДОГАЂА У БРАДМА СЕ-
ВЕРНО ОД САН ЛУСЕРА...

ДА СЕ УПОЗНАМО... ЈА САМ
ХЕКТОР, А ОВО СУ ЛУСИЈА,
МАРИЈА И ПЕДРО, ПРЕД-
СЕДНИКОВА ДЕЦА!

ЈА
ОАМ
МО-
ДЕСТИ
БЛЕЈЗ!
ОВДЕ
САМ
К'О
ТУ-
РИС-
ТА!

3944

ДОШАО
САМ ОВА-
МО НА
РАСПУСТ,
РАЗМЕНА
СТУДЕНАТА!
ПОДМАВАО
САМ ЕНГЛЕС-
КИ ПРЕД-
СЕДНИКО-
БУ ДЕ-
ЦУ!

ДОК СУ ОН И ЊЕГОВА СУ-
ПРУТА У ЗВАНИЧНОЈ ПОСЕ-
ТИ БОЛИВИЈИ, ПРКОВНИК
ЗАМОРА ЈЕ ИЗВРШИО ПУТ!

ПОКУЩАО ЈЕ И НАС
ДА УХАПСИ, АЛИ НАС ЈЕ
ХЕКТОР СПАСАО! ОН ЈЕ
ЈАКО ХРАВАР! УДАРУ СЕ
ЗА ЊЕГА КАД ПО-
РАСТЕМ!

НЕ ЗА-
ЛЕГЛИ СЕ,
ЛУТКО!

3945

ЛУДО
СЕ ЗА-
ЉУБИО
У НЈУ!

АЛИ, ОНА
ЈЕ МНОГО
СТАРИ-
ЈА!

ГОДИНЕ
НИСУ ВАЖ-
НЕ КАД ЈЕ
ЉУБАВ У
ПИТАЊУ!

ДЕЦО,
ТИШИНА!

КО ЈЕ
КОМЕ
ОВДЕ
УМТЕЉ,
ХЕКТО-
РЕ?

АЛ' НЕМА
ВЕЗЕ!
НЕГО, РЕЦИ,
ШТА СЕ
ДОГОДИ-
ЛО!

ГА... МИСЛИО
САМ ДА БУ
ОВИМ ПУ-
ТЕМ СТИГНИ
ДО БОЛИ-
ВИЈСКЕ ГРА-
НИЦЕ, АЛИ
КОМА СУ НАМ
СТАЛА...

УДАРНО
СИ У
КАМЕН,
ПРОБУДИО
КАРТЕР
И ИСТЕК-
ЛО ТИ
ЈЕ УЛОБ!

ОХ, ТО
ЗНАЧИ
ДА СЕ
ВИШЕ НЕ-
ГЕ ПО-
КРЕЊУТИ!

НАЈБОЉЕ ЈЕ ДА
ОВДЕ ПРЕНОЧИМО
И У ЗОРУ КРЕ-
НЕМО НА
СЕВЕР!

ПРЕШЛА САМ ПРЕКО
ВИСЕБЕГ МОСТА, НА
НЕКОЛИКО КИЛОМЕТАРА
ОДАВДЕ! ТРЕБАЛО БИ ДА
ГА ПРЕБЕМО ПРЕ НЕГО
ШТО СТИГНЕ
ГУКОВНИК
ЗАМОРА!

КАД СЕ СМРКЛО...

МОГУ
ЛИ ДА
ЗНАМ
ЗАШТО
ПУТУЈЕТЕ
ОАМИ,
СЕЉО-
РИТА?

РЕКИ
БУ
ВАМ,
ПЕДРО...
НЕК' ТО
БУДЕ
ПРИЧА
ЗА ЛА-
КУ
НОБ...

БИЛИ ЈЕДНОМ МО-
МАК И ДЕВООКА ПО
ИМЕНУ ПРИНЦЕЗА
И БИЛИ...

"НА ЈЕДНОЈ ЗАБАВИ,
НА ЈАХТИ..."

"ЧИЈИ ЈЕ
ВЛАС-
НИК
ПОЗНАТИ
ФИЛИПСКИ
ГЛУ-
МАЦ..."

ОХ... КО ЈЕ ПОЖЕЛЕО
ДА ДОЂЕ ОВДЕ, ТИ,
ИМ' ЈА?

НИ ТИ НИ ЈА!
РЕКЛИ СМО ДА,
ТЕК РЕДА РАДИ!

СИГУРНО ЈОЈ
ЈЕ ТАД БИЛИ
МОМАК! КОД
ЊЕГА НЕМАШ
ШАНСЕ, МО-
ДЕСТИ!

ГРЕ-
ШИШ,
МА,
РИЈА...

ИМАЛА САМ
ДИВНУ ХАМИНУ,
ФРИЗУРУ...

...УПОЗНАЛА САМ
МНОГО НОВИХ ЛИЦА,
ИЗГОВАРАЛА
УОБИЧАЈЕНЕ
ФРАЗЕ...

АХ,
ТУ
СИ, ВИ-
ЛИ!

ДОЊИ ДА
ВИДИШ
ОВО! ПРИН-
ЦЕЗО!

3952

ВИДИ, ОБУДА ПРОЛАЗИ
СТАРА СТАЗА ИИКА! АКО ТИ
КРЕНЕШ ОДАВДЕ, ЈА ИЗ ЛА
ПАЗА...

...КЛАДИМ
СЕ У ВОЛУ ШАМ-
ПАЊЦА ДА БУ
ПРВИ СТИГНИ У
САИ ЛУСЕРУ!

ПРИХВА-
ТАМ
ИЗАЗОВ,
ВИЛИ!

ЕТО, ТАКО САМ СЕ НАШ-
ЛА ОВАДЕ... АЛИ ИСАМ
ЗНАЛА ДА ЈЕ У САИ ЛУСЕРУ
ГУЖВА! МОРАМ УПОЗО-
РИТИ ВИЛИЗА!

3953

ТРЕБАЛО БИ
ДА ЈЕ САД НЕ-
ГДЕ ЧЕТРАДЕСЕ-
ТАК КИЛОМЕ-
ТАРА ОД САИ
ЛУСЕРА! ПОЗВА-
БУ ГА У ДЕВЕТ.

НЕК'
ЗАОБИ-
ЋЕ ГРАД
И КРЕ-
НЕ
ЗА НАМА
НА СЕ-
ВЕР!

ЗА ТО ВРЕМЕ...

ПРЕТРАЖИ-
ЛИ СМО НЕ-
ГОВ ПРЕЛАГ!

ШТА
ИМАЗ?

3954

НЕМА НИЧЕГ
СУМЊИВОГ, КО
СВАКИ ШПИЈУН!
ЈЕДИНО ШТО НОСИ
ОВО!

НОЖЕВИ!

ЗА ЛОВ!
ХРАНИО САМ
СЕ ЗЕЧЕВИМА
И ДРУГОМ ДИ-
ВЛАЦИ! ГИШКУ
НЕМАМ!

ЗАТВОРИ ГА!
АКО ГА ТА ЖЕНА
НЕ ПОЗОВЕ ДО ДЕ-
ВЕТ И ТРИДЕСЕТ,
СТРЕЉАЋЕМО ГА!

3955

АВ 63
ЗОВЕ
АВ 63!
ЈАВИ
СЕ!

ЕВО!
САД РЕТЕ
СЕ УВЕРИТИ
ДА ГОВО-
РИМ ИСТИ-
НУ!

ЈАВИ СЕ!

ПОТВРДИ
ПРИЈЕМ,
АЛИ НИ РЕЧ
ВИШЕ!

ЗАРА-
ВО,
ПРИН-
ЦЕЗО!
ДОБРО
ТЕ
ЧУЈЕМ!
А ТИЗ?

ОДЛИЧНО!
ДАМ ПАЗИ,
НЕ ИДИ
У САМ
ЛУСЕРО!

3959

ПУКОВНИК
ЗАМОРА
ЈЕ ПРЕ-
УЗЕО
ВЛАСТ
И ТРА-
ЖИ
ДЕЦУ
ПРЕД-
СЕДНИ-
КА
КАЛ-
ВАСКА!
ОНА
СУ
ОВДЕ,
СА
МНОМ!

ОХ! ДО
БАВОЛА!

ВОДИМ ИХ ДО БО-
ЛИБИЈСКЕ ГРАНИЦЕ!
ПОЋИ ЗА НАМА...

ЧУЈЕШ
ЛИ
МЕ?

ОДЛИЧНО ВАС ЧУ-
ЈЕМО, СЕЊОРИТА!
ГАРВИН ЈЕ ВЕЋ У САМ
ЛУСЕРОУ! УХАПШЕН ЈЕ!
ЈА САМ ПУКОВНИК
ЗАМОРА!

3960

ЧУЈЕТЕ
ЛИ
МЕ?

ОХ...
ЗАР
ОНЗ?

АУУ...
БАШ
САМ СЕ
ИСТРА-
ЛА!

ДО-
ВЕДИ-
ТЕ
ДЕЦУ
У САМ
ЛУ-
СЕРО
ДО
СУТ-
РА!

ДА,
ЧУ-
ЈЕМ!

У ПРОТИВНОМ,
ГАРВИН ЈЕ ВИТИ
УБИЈЕН!

3961

ХОБУ ДА
РАЗГОВА-
РАМ С
ЊИМ
МОЛИМ,
ВАС!

У
РЕДУ!

ДРЖИМ СЕ,
АЛИ АКО НЕ ДОВЕ-
ДЕШ ТЕ КЛИНЦЕ,
ПОТОВ САМ, САМАН-
ТА!

КАКО
ЈЕ,
ВИЛИ?

"САМАНТА" - ЈЕДНО ОД
ШИФРОВАНИХ ИМЕНА КО-
ЈИМА СЕ ВИЛИ
И МОДЕСТИ
КОРИСТЕ...

САМАНТА
ЗНАЧИ ДА
ХОРЕ ДА ПРИ-
ХВАТИМ ИГРУ!

3961A

У РЕДУ, ПУКОВНИ-
ЧЕ! БИГЕ КАКО
ВИ КАЖЕТЕ!

ДОВЕДИ ИХ СУТРА
ПРЕ МРАКА! ДУЖЕ
НЕБЕМО
ЧЕКАТИ!

РАЗУМЕМ!

МОДЕСТИ ЈЕ ИСКЉУЧИ-
ЛА РАДИО-СТАНИЦУ...

НЕ МОЖЕШ ТО
УМИНИТИ! НЕ
СМЕШ ИХ ИЗ-
РУЧИТИ ЗА-
МОР!

НЕ
ДЕРИ
СЕ, ХЕК-
ТОРЕ!

3962

КАД САМ ЗАМОР
РЕКЛА ДА ЋУ ДОВЕСТИ
ДЕЦУ, ТО ЈЕ ЗНАЧИЛО
ДА ГАРВИНУ ДАЈЕМ
МАЛО ВИШЕ ВРЕ-
МЕНА...

ТО ЈЕ
СВЕ
ШТО
МОГУ
ДА
УМИНИМ
ЗА
ВИЛИЈА
И ОН
ТО
ЗНА!

ОСТАВИ
МЕ САД,
ХЕКТО-
РЕ! НЕ-
РАСПОЛО-
ЖЕНА САМ!

3963

ШТА ЈЕЗ ОНИХ ВОЈ-
НИКА СЕ НИЈЕ
УПЛАШИЛА, АИ'
САД ЈУ ЈЕ
УХВАТИО
СТРАХ!

ПА... АКО МОДЕСТИ ВАС
ТРОЈЕ НЕ ИЗРУЧИ ПУ-
КОВНИКУ, ЛОШЕ СЕ ПИ-
ШЕ ЊЕНОМ ПРИЈАТЕ-
ЉУ ГАРВИНУ!

ШТА САД
ДА РАДИМ,
ЛАНСЕЛО-
ТЕ? ВИИ
ЈЕ ГЕНИЈЕ ДА
СЕ ИЗВУМЕ ИЗ
СОСА... АЛИ САД
ЈЕ ДУБОКО
ЗАБРАДИО...

3964

КАД
БИХ НЕ-
КАКО
СТИГЛА
ДО САН
ЛУСЕРА, МОГЛА
БИХ ДА МУ
ПОМОГНЕМ...
АЛИ ТРЕБАЛО
БИ МИ ОСАМ
САТИ...

НЕМА
НАДЕ...

ЈАКО МИ ЈЕ
ЖАЛО ТВОГ ПРИ-
ЈАТЕЉА, МО-
ДЕСТИ...

ОХ... ОН ЈЕ ИСКЉУЧА
ПОБЕГУЛА!

ДА
ВИДИМО
САД ШТА
БЕМО
КОРИСНО
НАЈИ У
КОЛИМА!

3965

КОНОПАЦ,
ПЕЦАЛО-
КА,
КАМП
-ОПРЕМА...

ТО ЈЕ
ПРЕДСЕД-
НИКОВ КА-
МИОНЕТ!
ОИ
ОБОЖА-
ВА ПРИ-
РОДУ!

СВЕ ЈЕ УВЕК
БИЛО СПРЕМНО,
КАД БИ УХВА-
ТИО НЕКИ СЛО-
БОДАН ДАН ДА
ОДЕ НА ПЕЦА-
ЊЕ, ВОЖЊУ
КАНУОМ...

ЈЕСИ ЛИ ТО
ПОМЕНУО
КАНУ?

ШТА ТО ОНИ
РАДЕ У
КОЛИМА?

МОЖДА ВОДЕ
ЉУБАВ!

НЕ ВЕРУЈЕМ!
ВИДИШ ДА ЈЕ
ОНА УЖАСНО
ЗАБРИЊУТА ЗА
СВОГ ПРИЈАТЕЉА!

АХ, ЕВО
ГА! АЛИ
НЕ ЗНАМ
ШТА
БЕ ТИ?

НИ-
ЈЕ
ТО
ВАШ
ПРА-
ВИ
КА-
НУ!

ЈОШ БОЉЕ!
ТО ЈЕ ЧА-
МЦ НА НА-
ДУВАВАЊЕ!

ОХ, ХЕКТОРЕ! ЗАИСТА
УМЕШ ДА УСРЕДИШ
ДЕВОЈКУ!

ПА,
ЧИТАО
САМ НЕ-
КЕ КЊИ-
ГЕ О ТО-
МЕ...

...АЛИ ТА-
МО НИШТА
НИЈЕ ПИСАЛО
О ЧАМЦИМА
НА НАДУВА-
ВАЊЕ!

НИЈЕ
ВАЖНО!
ИЛИ САД
И ПРОБУ-
ДИ ДЕ-
ЦУ!

ЗА ТО
ВРЕМЕ...

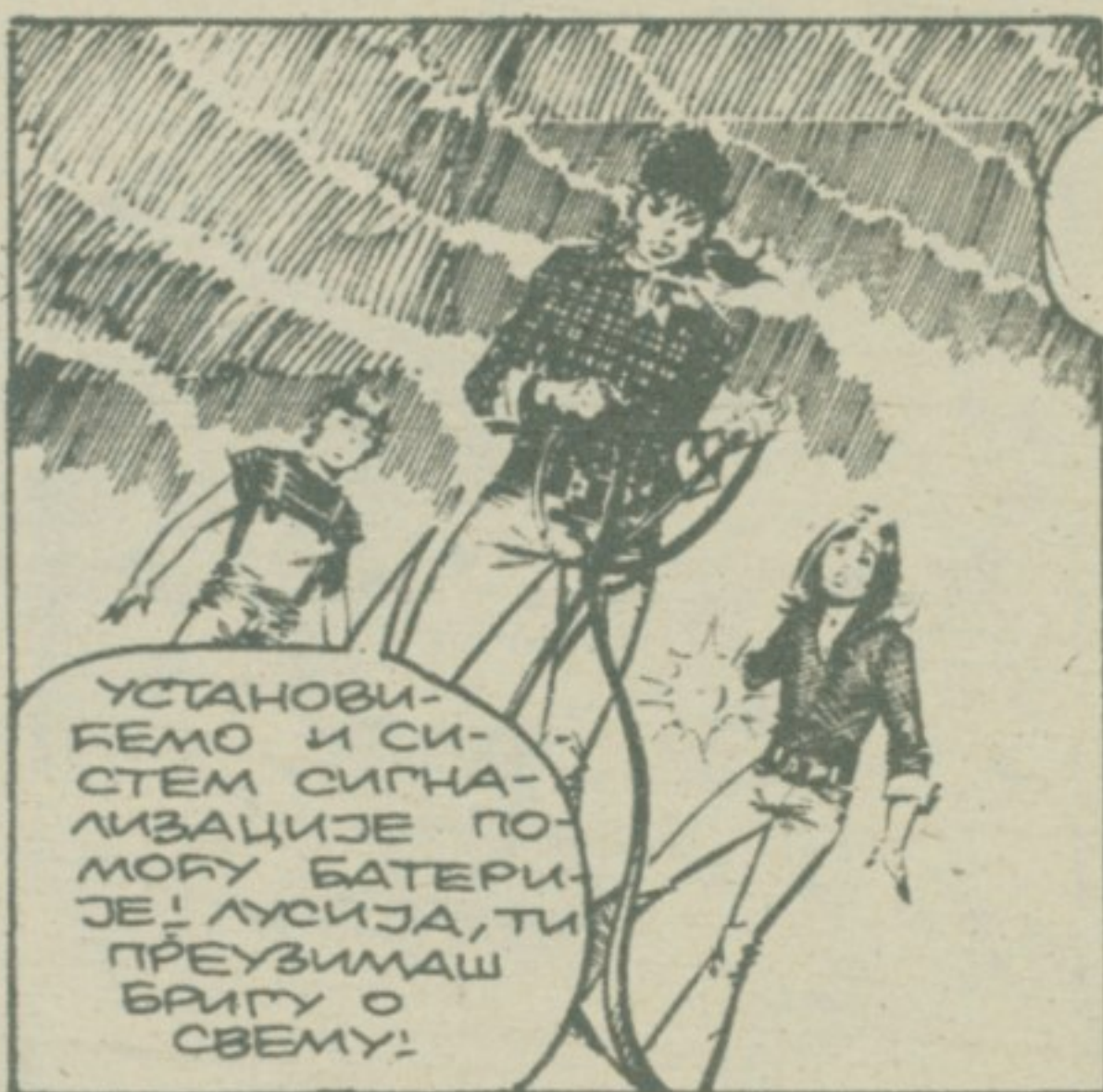
ПРИНЦЕЗА
НЕ МОЖЕ
ДА МИ ПО-
МОГНЕ... МОРА
ОДВЕСТИ ТУ
ДЕЦУ ПРЕКО
ГРАНИЦЕ!

ВИИ,
МОМЧЕ,
МОРА-
БЕШ
САМ... ЗА-
ТО КРЕНИ
ОДМАХ,
ВЕЧЕРАС!
КАД
СВАНЕ,
НЕМАШ
ШАНСЕ...

НЕКА
БУДЕ
У ДВА ПО
ПОНОБИ...

ХЕКТО-
РЕ, ЧИМ
СВАНЕ,
ПОВЕДИ
ДЕЦУ НА
СЕВЕР, ДО
ВИСЕ-
БЕГ
МОСТА!

НАДАМ СЕ ДА
БЕМО ВИШИ И ЈА
СТИРАИ ТАМО ДО ДЕ-
СЕТ! АКО НАС НЕМА,
ПРЕБИТЕ МОСТ И
КРЕНИТЕ КА
ГРАНИЦИ!

ТАКО,
ЛУСИЈА,
ЈЕДАН СИГНАЛ
ЗА СТОП,
ДВА ЗА СТУШ-
ТАЈ, ТРИ ЗА
УСПОРИ!

3972

МОДЕСТИ СЕ СПУШТА
КА НАБУЈАЛОЈ, БРЗОЈ
РЕЦИ...

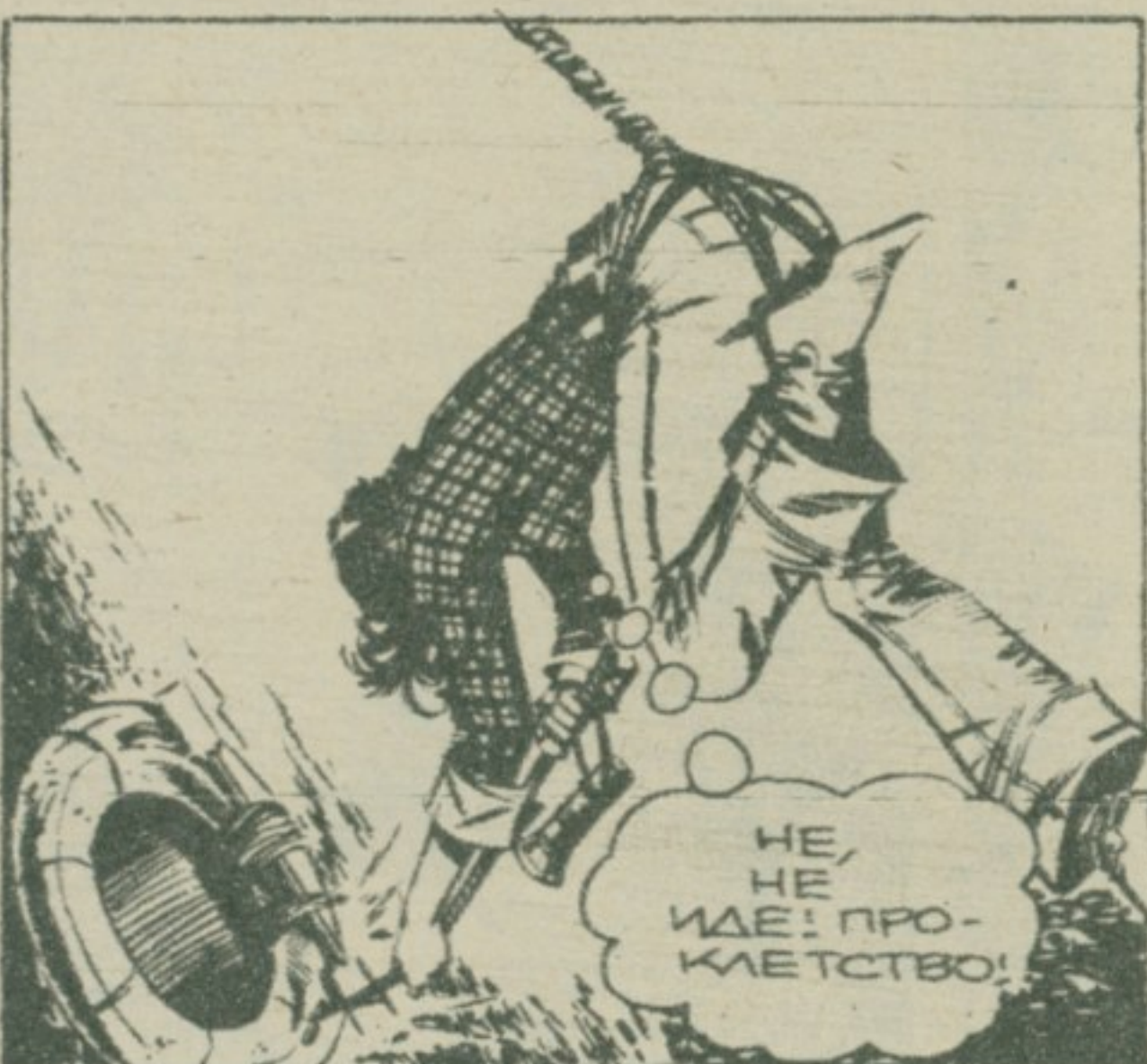
ОПЕТ ДАЈЕ
СИГНАЛ! СТОП!
ЕВО ОПЕТ...
УСПОРИ!

СТОП!
МИСЛИМ
ДА СЕ
ПРИБИ-
ЖИМА
РЕЦИ!

НЕ
СМЕМ
ДА ПО-
ГРЕ-
ШИМ!
ВИШЕ
НЕ
МО-
ГУ
НА-
ЗАД!

3973

НЕ,
НЕ
ИДЕ! ПРО-
КЛЕТСТВО!

И НАЈЗАД...

УСПЕЛА ЈЕ!
КОНОПАЦ ЈЕ ЛА-
БАВ! АЛИ ДОЛЕ ЈЕ
МРКЛИ МРАК! НИШТА
СЕ НЕ ВИДИ!

СВЕ ЋЕ БИТИ
ДОБРО, ДЕЦО!
А САД ДА ПОКУ-
ШАМО МАЛО ДА ОД-
СПАВАМО!

3974

МОДЕСТИ
СЕ
СПУШТА
НИЗ
БРЗАКЕ...

ТЕШКО
ЈЕ, АЛИ
БУ ВАЉДА
НЕКАКО
ИЗДРЖАТИ!

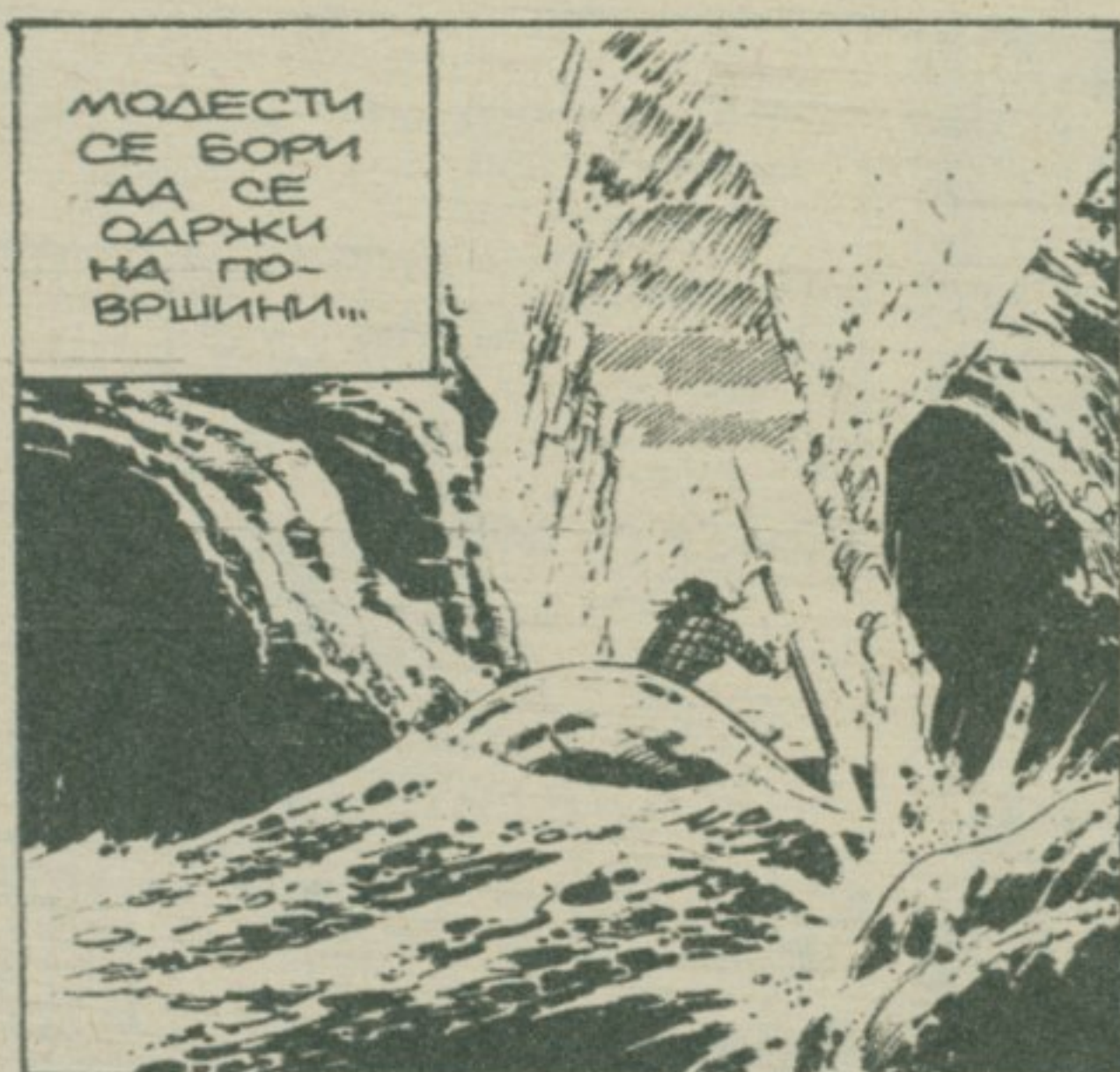
А У САМ ЛУСЕРУ...

ДО
ЋАВОЛА! ПО-
ЛОМИХ ПРОСТЕ,
А МОЖДА МИ
ЖИЦА НЕЋЕ
БИТИ ПОТРЕБ-
НА...

ИПАК, НЕК'
МИ СЕ НАЂЕ,
ЗА СВАКИ
СЛМАЗ...

3975

МОДЕСТИ
СЕ БОРИ
ДА СЕ
ОДРЖИ
НА ПО-
ВРШНИ...

НАЈЗАД...

ВАЈДА
САМ САД
БЛИЗУ
САМ ЛУСЕ-
РА...

А У БЕЛИЈИ...

ВРЕМЕ
ЈЕ ДА
КРЕНЕМ...

СЕЊОР,
ИЗВИНИТЕ ШТО
ВАС ПРЕКИДАМ
У ЧИТАЊУ...

...АЛИ МОРАМ
ДА ВАС ЗАМО-
ЛИМ ЗА ЧАШУ
ВОДЕ!

ДА, ПРЕКИДАШ
МЕ У ЧИТАЊУ,
АЛ' ЗНАЈ ДА...

...САМ ТВОЈ ЗАХ-
ТЕВ ПРИМИО К
ЗНАЊУ!

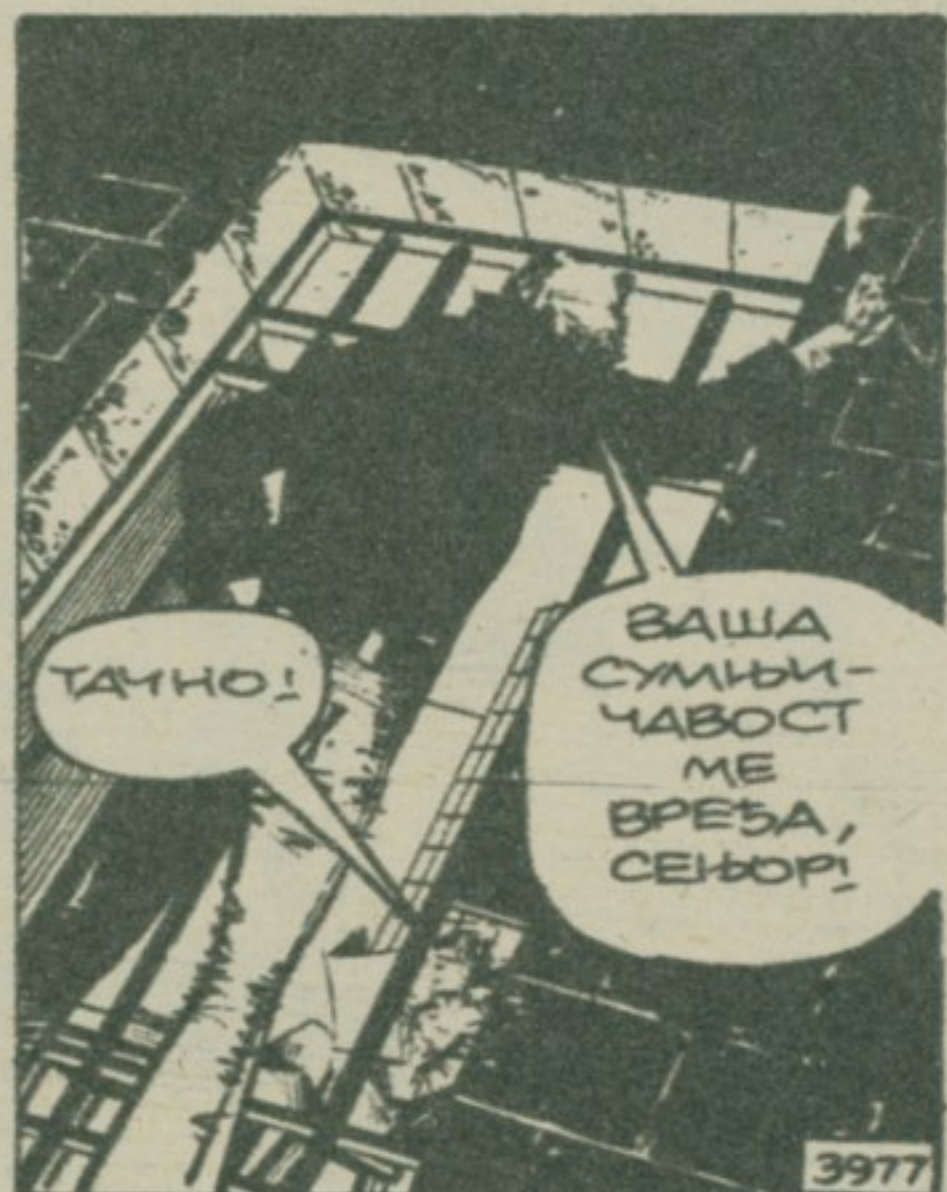
СЕЊОР, У
МАДРАЦУ САМ
НАШАО ОВАЈ
ЗЛАТНИК! ДА
НИЈЕ ВАШ?

СВАКАКО!
УЗЕДУ ГА
КАСНИЈЕ!

ЗА-
БРАЊЕНО
МИ ЈЕ ДА
САМ
ПРИЛА-
ЗИМ
БЕЛИЈИ!

ДА ВАС
НЕ СА-
ВЛАДАМ
И ОТМЕ-
М
КОМЕВЕ,
ЈЕ ЛИ?

ТАЧНО!

ВАША
СУМЊИ-
ЧАВОСТ
МЕ
ВРЕЂА,
СЕЊОР!

АКО
НАСТА-
ВИШ
ДА МИ
СМЕТАШ,
ПОЗВАДУ
КОЛЕГУ
ДА ТЕ
УКУТ-
КА!

Онда
гу
бутати,
СЕЊОР!

ВИДИ ЈЕ ХИТНО ПАРЧЕ СЛОВНЕ,
ЦЕВИ...

...А ЗАТИМ СЕ БА-
ЦИО НА ОТВАРАЊЕ
БРАВЕ...

АЈДЕ СРЦА-
НЕ,
ОТВОРИ СЕ...

МОДЕСТИ БЛЕЈЗ; СТААЗА ИНКА И ДЕО

ПИШЕ: ПИТЕР О'ДОНЕЛ (PETER O' DONNELL)

ЦРТА: РОМЕРО (ROMERO)

Прочитај и сачувај овај број Забавника

„СТААЗА ИНКА“ НА СТРАНПУТИЦИ

Догоди се, ето, грешка и у Забавнику. У нашој штампарији се радници зачитали и – погрешили. У последњем броју од 14. новембра убацили II део стрипа Модести Блејз „Стаза Инка“ уместо I дела. Ваљда су им оба била толико занимљива да су се прерачунали.

Читаоцима се извињавамо, а у овом броју објављујемо цео стрип.

РЕДАКЦИЈА

СИГУРНА САМ ДА БИ И ЖИВОТ ДАО ЗА ТУ ДЕЦУ, А ЈА ТО НЕ ЖЕЛИМ!!!

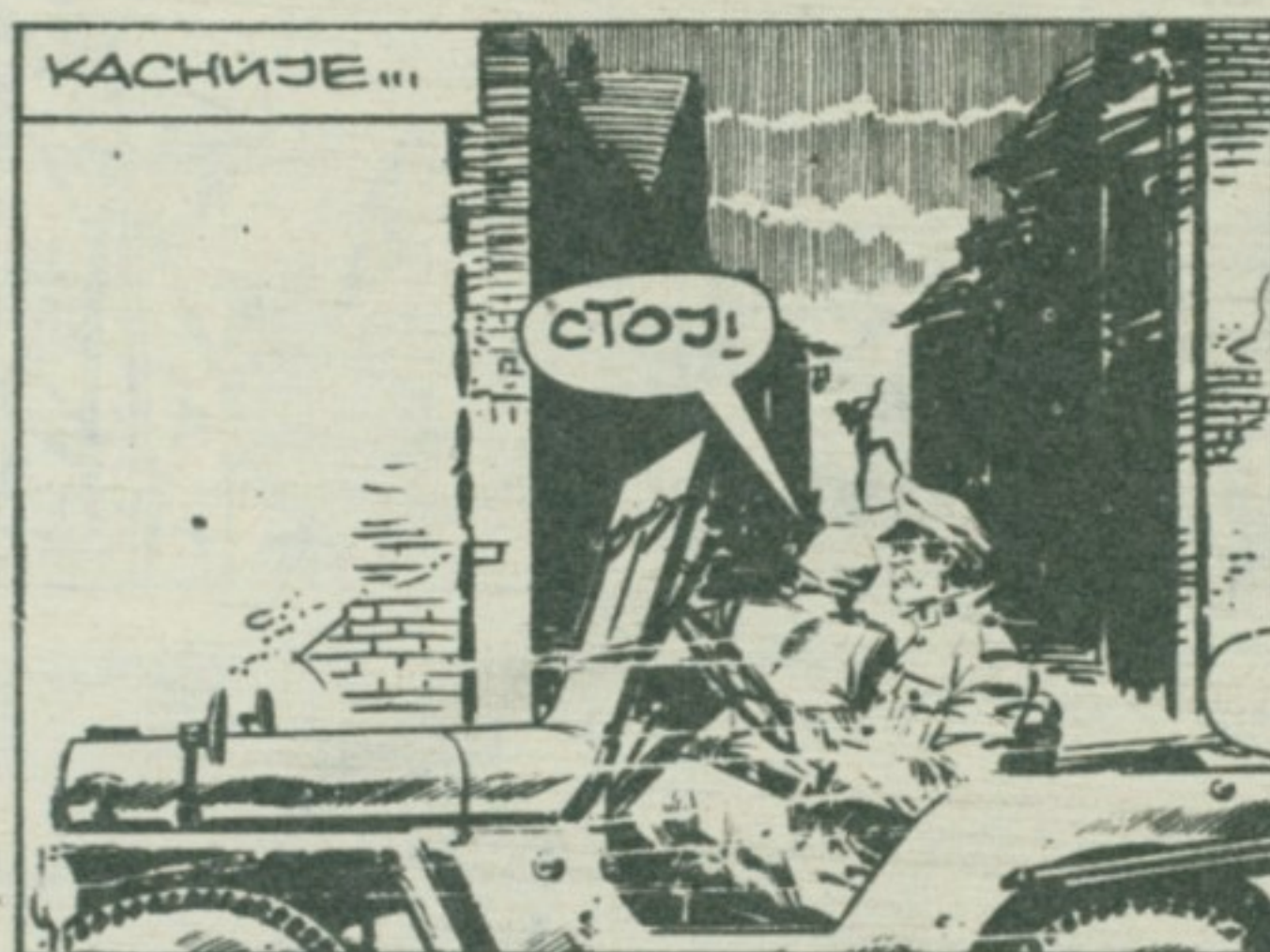
ОНДА УКРАДИМО НЕКА КОЛА ДА ШТО ПРЕ СТИГНЕМО ДО ЊИХ!

ХЕКТОР КАЖЕ ДА ЈЕ УВЕДЕН ПОЛИЦИЈСКИ ЧАС... ПОЛИЦИЈА ПАТРОЛИРА У ЦИПОВИМА!

ЦИП НАМ И ТРЕБА!

КАСНИЈЕ...

СТОЈ!

У РИКВЕРЦ! ЈЕСИ ЛИ ВИДЕО?

ШТА?

ДЕВОЈКУ! НАГУ ДЕВОЈКУ!

МОРАМО ЈЕ УХАПСИТИ!

ЕНО ЈЕ!

ИСКЛУЧИ МОТОР И ФАРОВЕ!

ПОЛАКО РЕМО ЈОЈ ПРИДИ! САД, ЛУКЕ!

ПАЗИ, ВИЛИ, ДОЛАЗЕ!

НЕ МОГУ МЕ ВИДЕТИ! НЕ БОЈ СЕ!

КАД СУ СЕ ВОЗНИЦИ ПРИБЛИЖИЛИ, ВИЛИ ЈЕ ИЗАШАО ИЗ ЗАКЛОНА...

ОХО! ОВО СИ ДОБРО ИЗВЕО, ГОСПОДИН ГАРВИНЕ!

ЗВУЧИ
КАО
ЛОВАЦ...
НЕКО-
ЛИКО
КИЛО-
МЕТА-
РА
НА
СЕ-
ВЕР...

ТО ЈЕ ЈОШ
ДАЛЕКО
ОД МЕСТА
НА КОМЕ
СУ ДЕЦА!

УСТАЛОМ, ЗАМОРА
ИХ. ЖЕЛИ ЖИВЕ, КАО ТАО-
ЦЕ, АКО СЕ НИЈЕ ПРЕ-
ДОМИСЛИО!

КРЕ-
НИМО,
ВУМИ!

РАНО УЈУТРУ, У
САМ ЛУСЕРУ...

ЧУЈЕМ ДА ЈЕ.
ГАРВИН НОГАС
ПОВЕГАО!

ТАЧНО!

3989

ТАКОЂЕ, НАГА ЖЕНА ЈЕ ИЗ-
МАМИЛА ПОЛИЦАЈЦЕ ИЗ ЦИГА...
НАПАДНУТИ СУ, А ВОЗИМО
ЈЕ УКРАДЕНО!

ГАРВИН ЈЕ ИМАО ПОМОГ-
НИКА... У БЛИЗИНИ ЗАТВОРА
ПРОНАЂЕН ЈЕ ГУМЕНИ ЧАМАЦ!

ЗНА-
ЧИ
ДА ЈЕ
МО-
ДЕСТИ
БЛЕЈЗ
БИЛА
ОВДЕ!

ОЧИ-
ГЛЕДНО!
АЛИ НЕ
СМЕЈУ НАМ
ПОВЕБИ ПРЕ-
КО ГРАНИ-
ЦЕ СА
КАЛВАСКО-
ВОМ ДЕ-
ЦОМ!

3990

ОВДЕ
САМ
ИХ
ОСТА-
ВИМА!

НЕМА
ТРАГОВА
БОРБЕ!
ВЕРОВАТ-
НО СУ ВЕГ
СТИГЛИ
ДО МО-
СТА!

РЕКА
СИ ДА
ЈЕ УДА-
ЛЕН СВЕ-
ГА НЕКО-
ЛИКО
КИЛО-
МЕТА-
РА!

ОХ!
ПОГЛЕ-
ДАЈ!
АВИОН
НАДЛЕЂЕ
МОСТ!

ПАДО-
БРАНЦИ!

3991

ШЕСТОРИЦА!
ЗАРОВИЋЕ ДЕ-
ЦУ И УБИ-
ГЕ ХЕКТОРА!

АЛИ
ПРВО МО-
РАЈУ ДА
ОТКРИЈУ
ДА САМ И ЈА
ОВДЕ!

БРЗО
БЕМО
СТИГИ
ДО МОСТА!

ИМАМО
ЈОШ ОКО
ДВА КИЛО-
МЕТРА
ПУТА, А ОНДА
МОРАМО
ПЕШИЦЕ!

НЕКА СЕ
ХЕКТОР
ДРЖИ
САМО
ЈОШ ДЕ-
СЕТАК МИ-
НУТА!

3991/

КАПЕ-
ТАНЕ,
ЈАВИТЕ
РАДИО
-ВЕЗОМ
ДА СТЕ
НАС
УХВАТИ-
ЛИ И
ДА БЕТЕ
НАС ДО-
ВЕСТИ!

ТО ЋЕ
НАМ ДАТИ
НЕКОЛИКО
САТИ ПРЕД-
НОСТИ!

АКО БУДЕ ПОТРЕБНО, МОЈ
КОЛЕГА ЋЕ СА ЗАДОВОЈСТ-
ВОМ ПРИМЕНИТИ СВОЈЕ МЕ-
ТОДЕ УБЕЂИВАЊА!

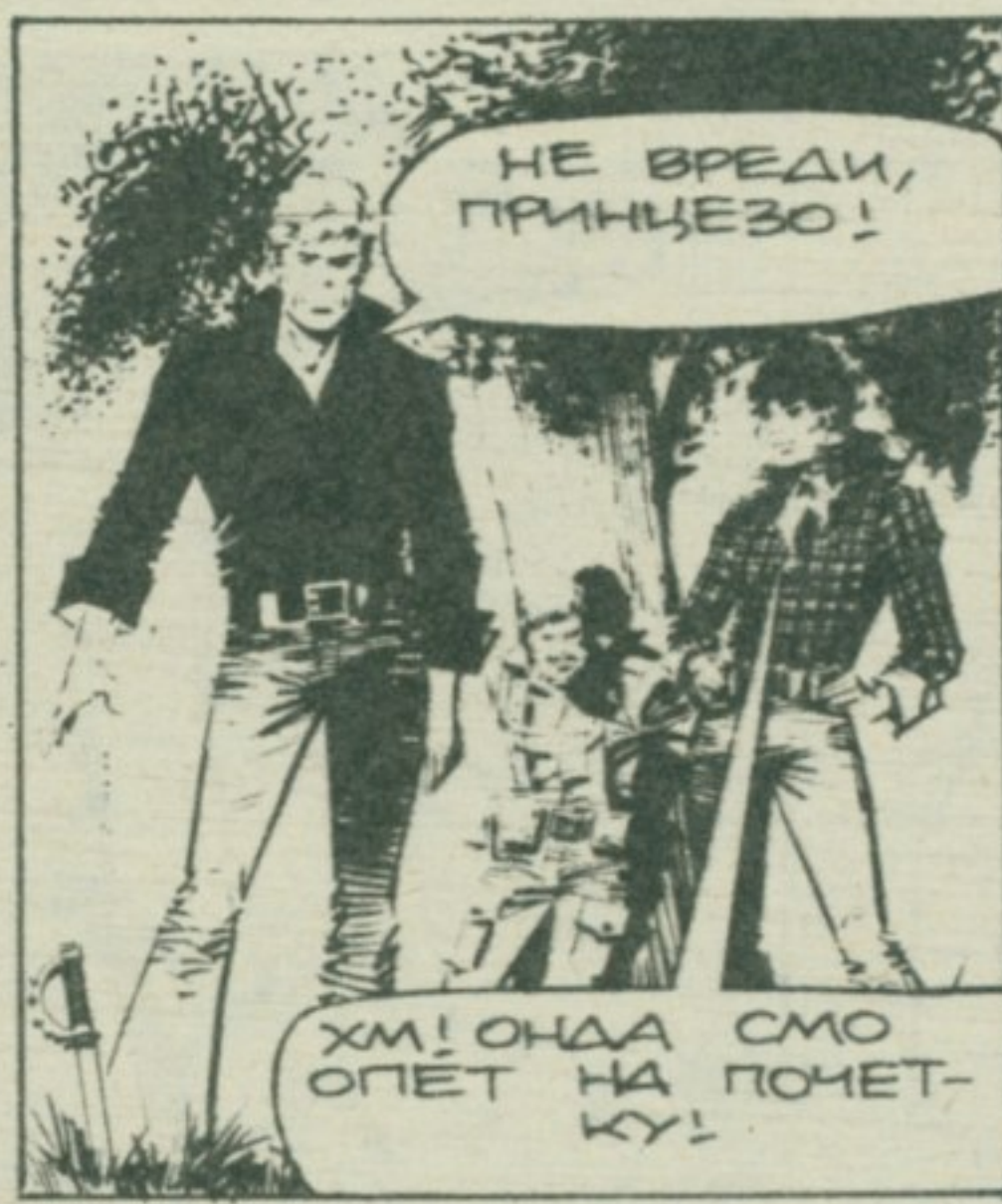
ПРИПАЛИЋУ ВАТ-
РУ, ДА УСИЈАМ
СЕЧИВО!

НЕ
ГУБИМО
ВРЕМЕ!
ПОЧ-
НИ!

ДОБРО,
ХОДЕШ ЛИ
УПУТИТИ
РАДИО-ПО-
РУКУ
МИ...

СВИ-
ЈУО!

НЕ ВРЕДИ,
ПРИНЦЕЗО!

ХМ! ОНДА СМО
ОПЕТ НА ПОЧЕТ-
КУ!

ШТА ТО ОНИ
РАДЕ?

РАЗМИШ-
ЉАЈУ,
ПЕДРО!

АКО НЕ ПРЕ-
ЂЕМО ПРОВАЛИЈУ
КРОЗ САТ-ДВА, СТИГЛИ
ЋЕ ВОЈНИЦИ!

НЕ БРИНИ!
И ХЕКТОР
РАЗМИШЉА!

КАД БИ
НЕКО ОД
НАС МО-
ГАО ДА СЕ
ПРЕБАЦИ
КОНОП-
ЦЕМ...

МММ... МОГ-
ЛИ БИСМО
ИЗВУГЛИ
ГЛАВНИ
КАБЛ И
ПРИЧВРС-
ТИТИ ГА!

ИМА
ЛИ
ШАНСЕ
ДА СЕ
СИЋЕ ДОЛЕ,
ПА ПРЕКО
РЕКЕ!

НЕМА!
БИЛА
САМ ДО-
ЛЕ, ВИ-
ЛИ!

БАР САД ИМАМО
ШЕСТ АУТОМАТА... НЕ-
КА ХЕКТОР КРЕНЕ СА
ДЕЦОМ НА СЕВЕР...

НЕШТО СМО
ЗАБОРАВИЛИ,
ВИЛИ, АЛИ
НЕ МОГУ ДА
СЕ СЕТИМ
ШТА...

ПОЛАКО!
ПАЗИ
ДА НЕ
УДАРИШ
НЕГДЕ
ХЕКТОРЕ
РЕ!

БИЛО БИ
БОЈЕ ДА
ЈА ВОЗИМ,
АЛИ НЕ СМЕМ
ДА МУ ПОВЕ-
РИМ ДРЖАЊЕ
КОНОПЦА!

4016

ДО
ЋАВОЛА!
НЕ ПЛЕ-
ДАЈ У
ПАДОБРАН
ВЕГ ИС-
ПРЕД
СЕБЕ, ХЕК-
ТОРЕ!

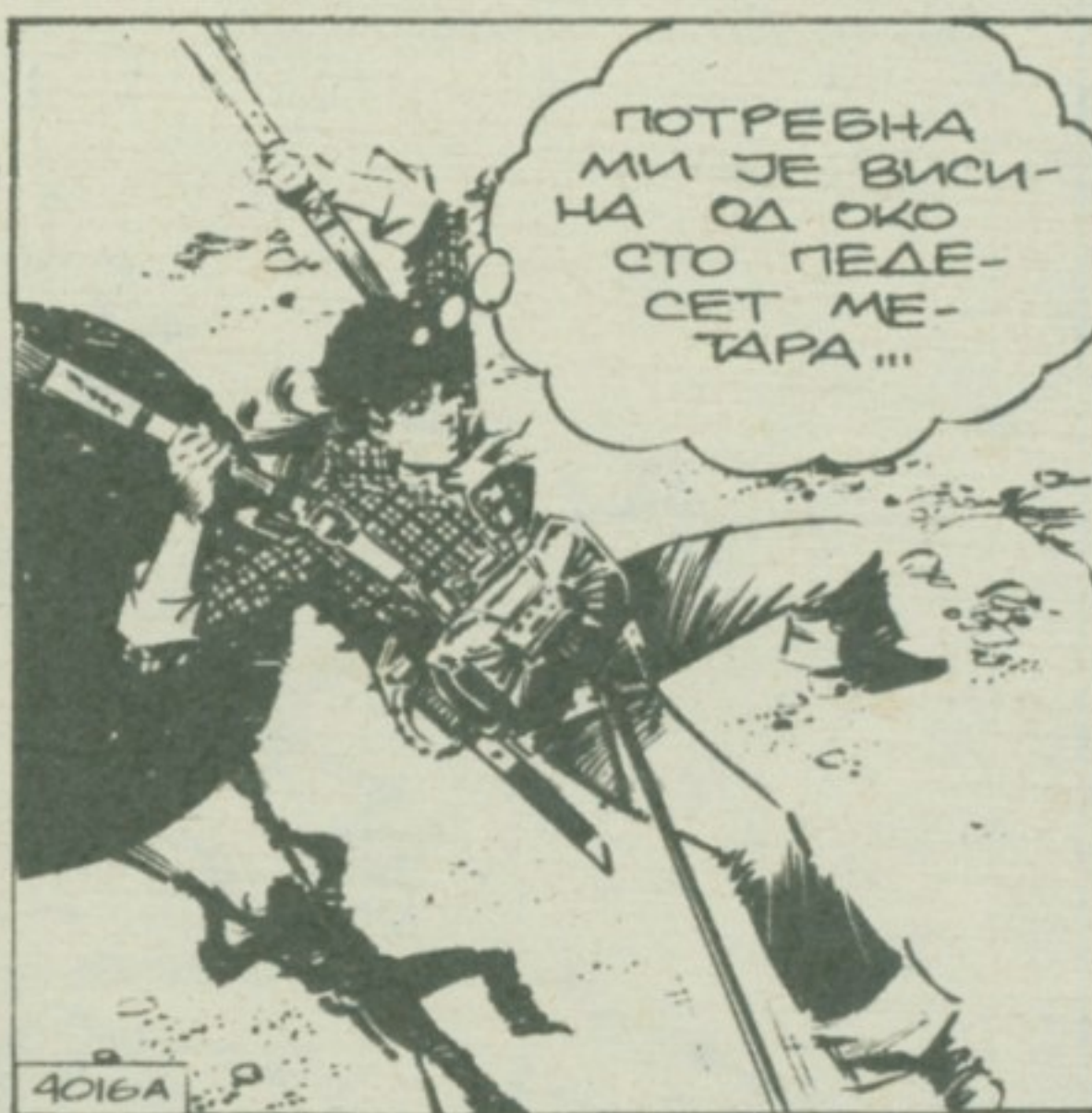

ВОЗИ ПЕТНА-
ЕСТ КИЛОМЕ-
ТАРА НА САД,
ХЕКТОРЕ!

НИЈЕ
ОТИШЛА
БАШ МНО-
ГО ДА-
ЛЕКО!

СЕЊОР
ГАРВИН
ЗНА ШТА
РАДИ!

ПОТРЕБНА
МИ ЈЕ ВИСИ-
НА ОД ОКО
СТО ПЕДЕ-
СЕТ МЕ-
ТАРА...

4016A

КАДА СЕ КОНОПАЦ
САСВИМ ОДМОТАО...

ПРЕУЗИМАМ ВОЈАН, ХЕКТОРЕ!
САД БЕМО ЈЕ ДИГИ К'О
ЗМАЈА!

ВИШЕ СЕ
НЕ МОГУ ПО-
ДИГИ... САД ВИМ
МОРА ДА ВОЗИ
ИВИЦОМ ПРОВА-
ЛИЈЕ...

ГЛЕДАЈ
ГОРЕ
И ОБА-
ВЕШТА-
ВАЈ
МЕ!

4017

САДА ЈЕ
НА ПОЛА ПУ-
ТА, ВИМИ!

ДОБРО!

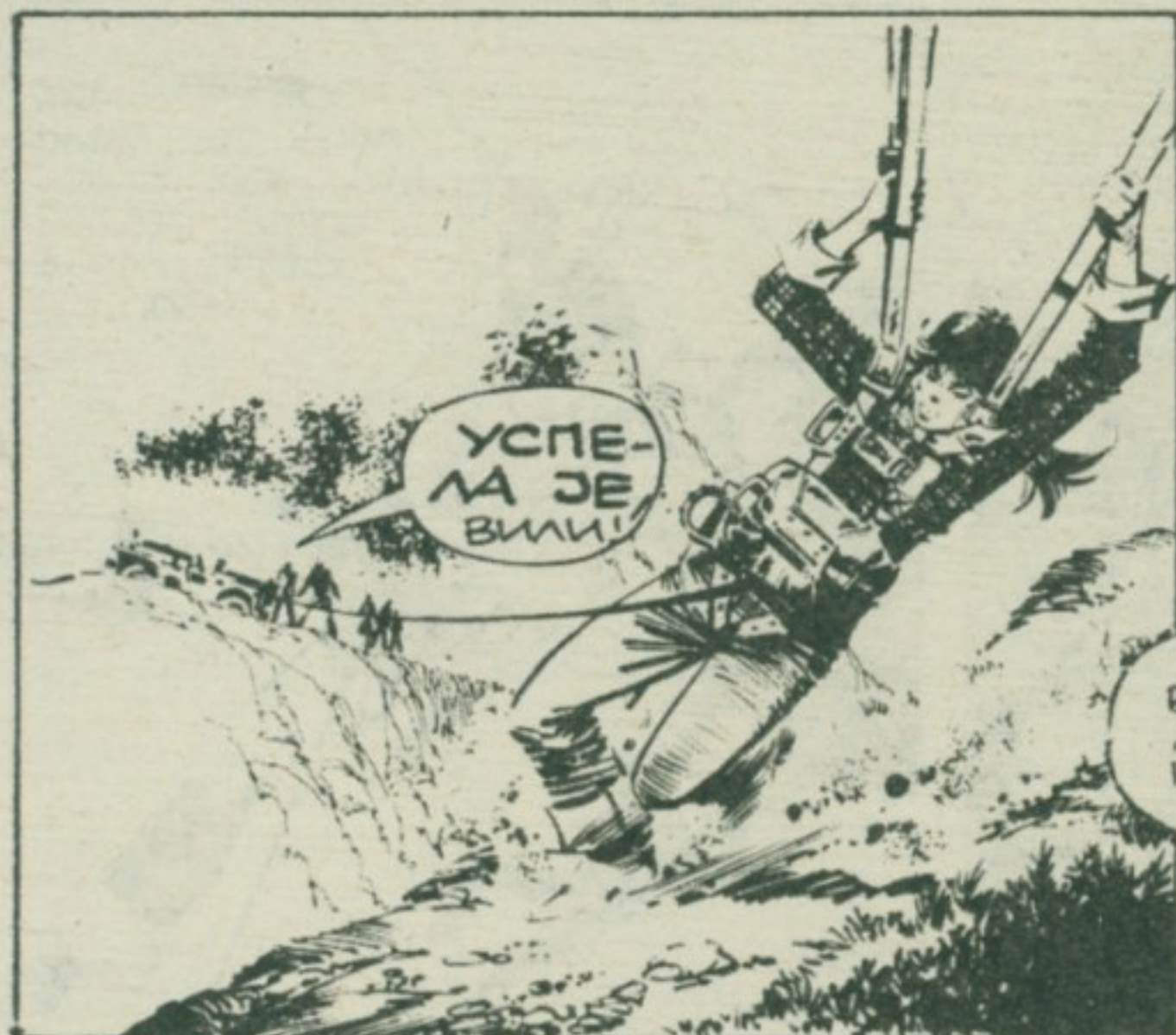
КОРИСТИ
ВАЗДУШНУ
СТРУЈУ ДА
БИ ПРЕШ-
ЛА ПРОВА-
ЛИЈУ!

АЛИ...КА-
КО БЕМО...

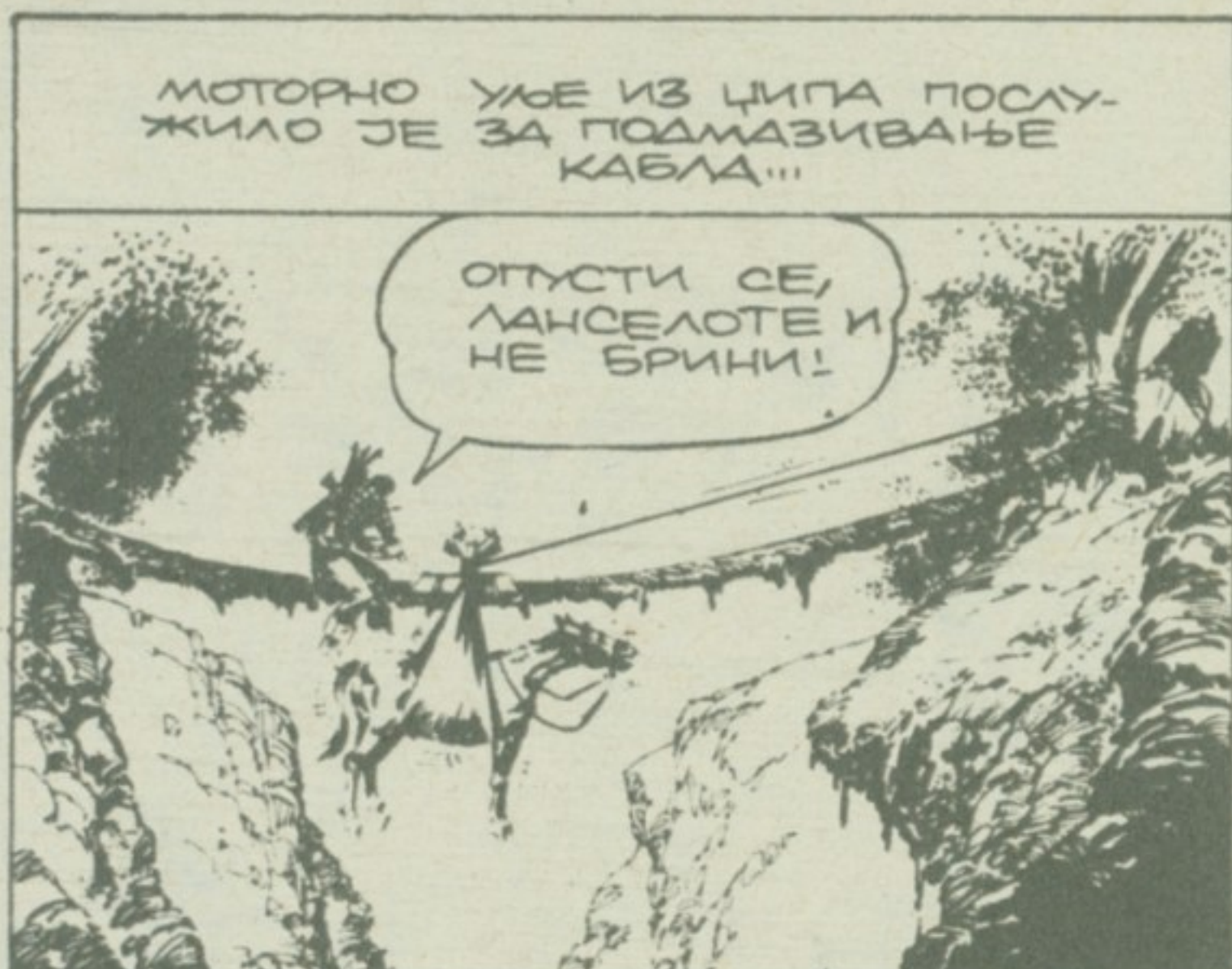

4018

...МИ
НА
ДРУ-
ГУ
СТВА-
НУ?

АТЛАС ЧОВЕЧАНСТВА

Атлас човечанства је свеобухватна историја настанка и континуираног развоја народа света, човека, његовог културног наслеђа и обликовања друштва у одговарајућим просторним и временским оквирима, кроз миграциона кретања и обликовања разноликих људских заједница. Језик, у овом широком прегледу и пресеку, има посебно место као облик споразумевања и, знатно више, као окосница повезивања људског стваралаштва у одговарајуће облике. Развој људских заједница прати се од прапочетка до најсавременијих облика и то са мноштвом података о настанку и развоју породице, о обичајима свих раса и већине народа. Пред читаоцима је слика човечанства са многим обележјима његове сложене етничке раздробљености и загонетним феноменом уклапања у услове савременог живљења свих заједница па и оних које су још увек на почетном ступњу развоја.

Поред осталог, књига даје преглед регионалних етничких заједница и народа света, Европе, Азије, Африке, Северне и Јужне Америке и Аустралије подразумевајући настанак, развој и живот сваког од њих посебно.

Књига је богато илустрована колор фотографијама, географским картама и табелама.

Формат 25 × 35. Страна 200. Тврди повез.
Латиница.
Цена 22.000.-
С попустом 17.600.-

ДОМ И ШКОЛА ЗМАЈ

(у новој опреми и тврдом повезу)

намењена првенствено средњошколској омладини као лектира уз наставу књижевности, доноси дела најистакнутијих писаца југословенске и стране књижевности.

2. Жак Превер:
ПЕСМЕ 1.800.-
3. Лорка:
ПЕСМЕ 1.800.-
4. Н. В. Гогољ:
РЕВИЗОР 1.500.-
5. Н. В. Гогољ:
ШИЊЕЛ И ДРУГЕ ПРИПОВЕТКЕ 1.800.-

6. Светлолик Ранковић:
ГОРСКИ ЦАР 1.800.-
7. Исидора Секулић:
ПУТОПИСИ, ПРИПОВЕТКЕ, ЕСЕЈИ 2.100.-
8. Јован Скерлић:
КЊИЖЕВНЕ КРИТИКЕ 1.800.-
9. Отон Жупанчић:
ЦИЦИБАН И ДРУГЕ ПЕСМЕ 1.500.-
10. * * *
ШАЉИВЕ НАРОДНЕ ПРИЧЕ 1.800.-
11. Љуба Ненадовић:
ПИСМА ИЗ ИТАЛИЈЕ 1.800.-
12. Јован Стерија Поповић:
КОМЕДИЈЕ 1.800.-
13. Ђура Јакшић:
ПЕСМЕ 1.800.-
14. Ђура Јакшић:
ПРИПОВЕТКЕ 1.800.-
15. А. Г. Матош:
ИЗАБРАНА ДЕЛА 2.100.-
Књиге су штампане ћирилицом.

16. Тоне Селишкар:
ДРУЖИНА СИЊИ ГАЛЕБ 400
17. Чедо Вуковић: ТИМ ЛАВЉЕ СРЦЕ 450
18. Александар Дима: КАПЕТАН ПАМФИЛ 400
19. Александар Дима:
ВИТЕЗ ОД АРМАНТАЛА 700
20. Р. Л. Стивенсон: ОСТРВО С БЛАГОМ 500
21. Џ. Ф. Купер: КОЖНА ЧАРАПА 600
22. Шарл де Костер: ТИЛ УЛЕНСПИГЕЛ 700
23. Емилио Салгари: ЦРНИ ГУСАР 700
24. Емилио Салгари:
КРАЉИЦА КАРИБА 1.200
25. Жил Верн:
ПУСТОЛОВИНЕ КАПЕТАНА ХАТЕРЕ 800
26. Жил Верн:
ПУТ У СРЕДИШТЕ ЗЕМЉЕ 900
27. Жил Верн:
МИХАИЛ СТРОГОВ 1.200
28. Жил Верн: ДВЕ ГОДИНЕ РАСПУСТА 2.000
29. Марк Твен:
ДОЖИВЉАЈИ ХАКЛБЕРИ ФИНА 1.200
30. Данијел Дефо: РОБИНСОН КРУСО 1.200
31. Капетан Фредерик Меријет:
ПОМОРСКИ КАДЕТ ЦЕК ИЗИ 1.400
32. Тоне Селишкар:
ВЕЛИКА ГАЛА ПРЕДСТАВА 1.500
33. Бранко Ћопић: ОРЛОВИ РАНО ЛЕТЕ 1.800
34. Џ. Р. Р. Толкин: ФАРМЕР ГИЛ ОД БУТА 1.400
35. Хенрик Сјенкијевич:
КРОЗ ПУСТИЊУ И ПРАШУМУ 2.000

Књиге су штампане латиницом у тврдом повезу.

РАД - ИЗДАВАЧКА РАДНА ОРГАНИЗАЦИЈА
11000 Београд, Моше Пијаде 12, Тел.: 422-517 и 404-765

НАРУЧЕНИЦА - ПЗ/80

Овим неопозиво, наручујем (упишите бројеве књига које наручујете)

ЗА ГОТОВО - вредност наручених књига уплатићу ПОУЗЕЋЕМ по пријему од поште. С ПОПУСТОМ од 20%. (Поруџбине испод 2.000 динара не испоручујемо)
НА ОТПЛАТУ - вредност наручених књига уз годишњу камату од 34%, отплатићу у редовних месечних рата, по пријему књига рачуна и уплатница, с тим што ћу прву рату уплатити поштару код пријема. Књиге се могу отплатити највише у 10 рата, а најмање рата је 1.000 дин. Купци на отплату оверавају нарученицу у организацији где раде, а пензионери прилажу претпоследњи чек од пензије. У случају спора надлежан је Пети општински суд у Београду.

(Презиме и име)

(Име оца)

(Датум и место рођења)

(Занимање)

(Број л. к. и место издав.)

(Број поште, место и адреса стана)

(Радна организација и место где је купац запослен)

(Датум)

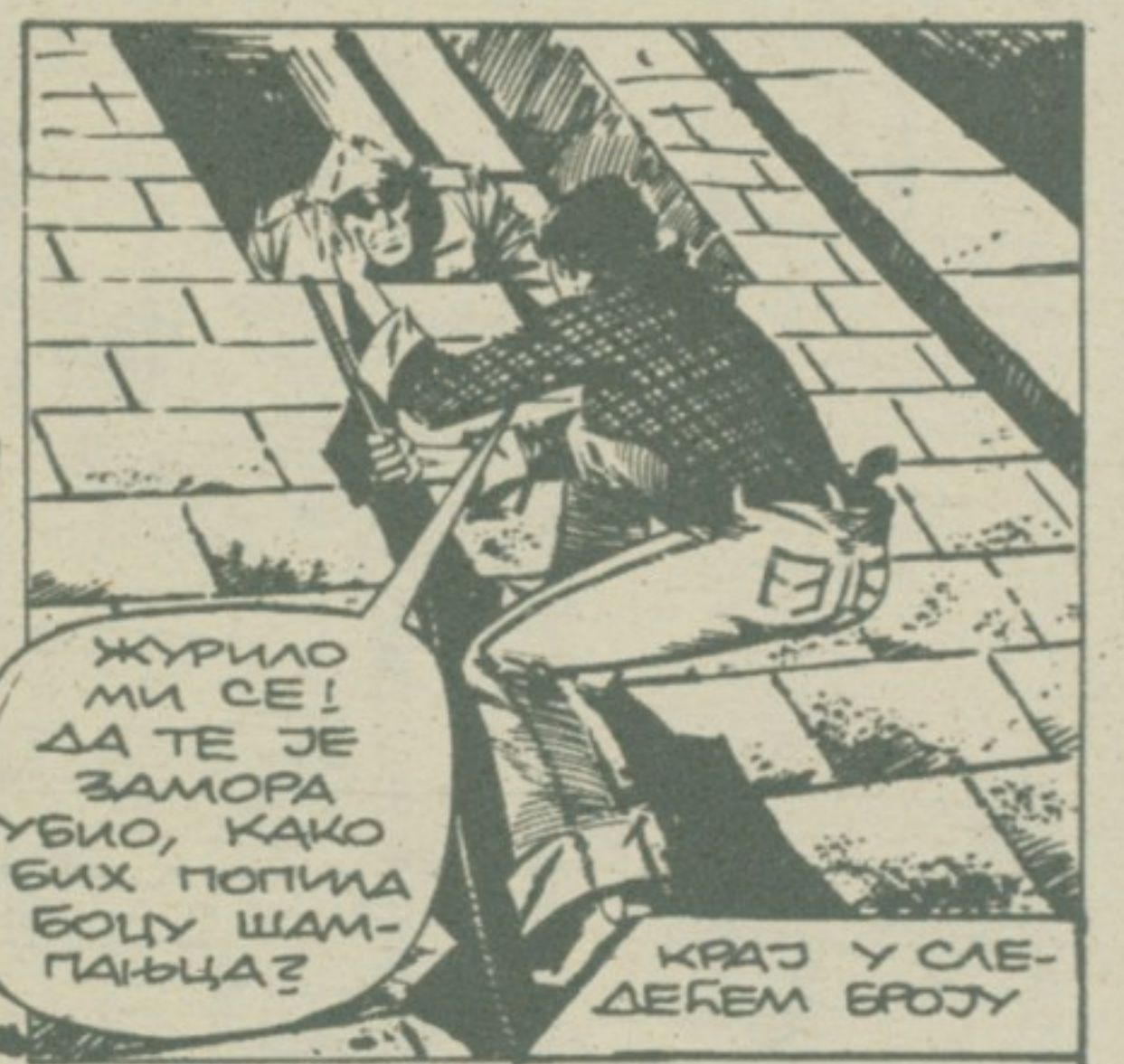
М.П.

(Овера о запосл. и потпис овл. лица)

(Потпис купца)

попуст
20%

рад

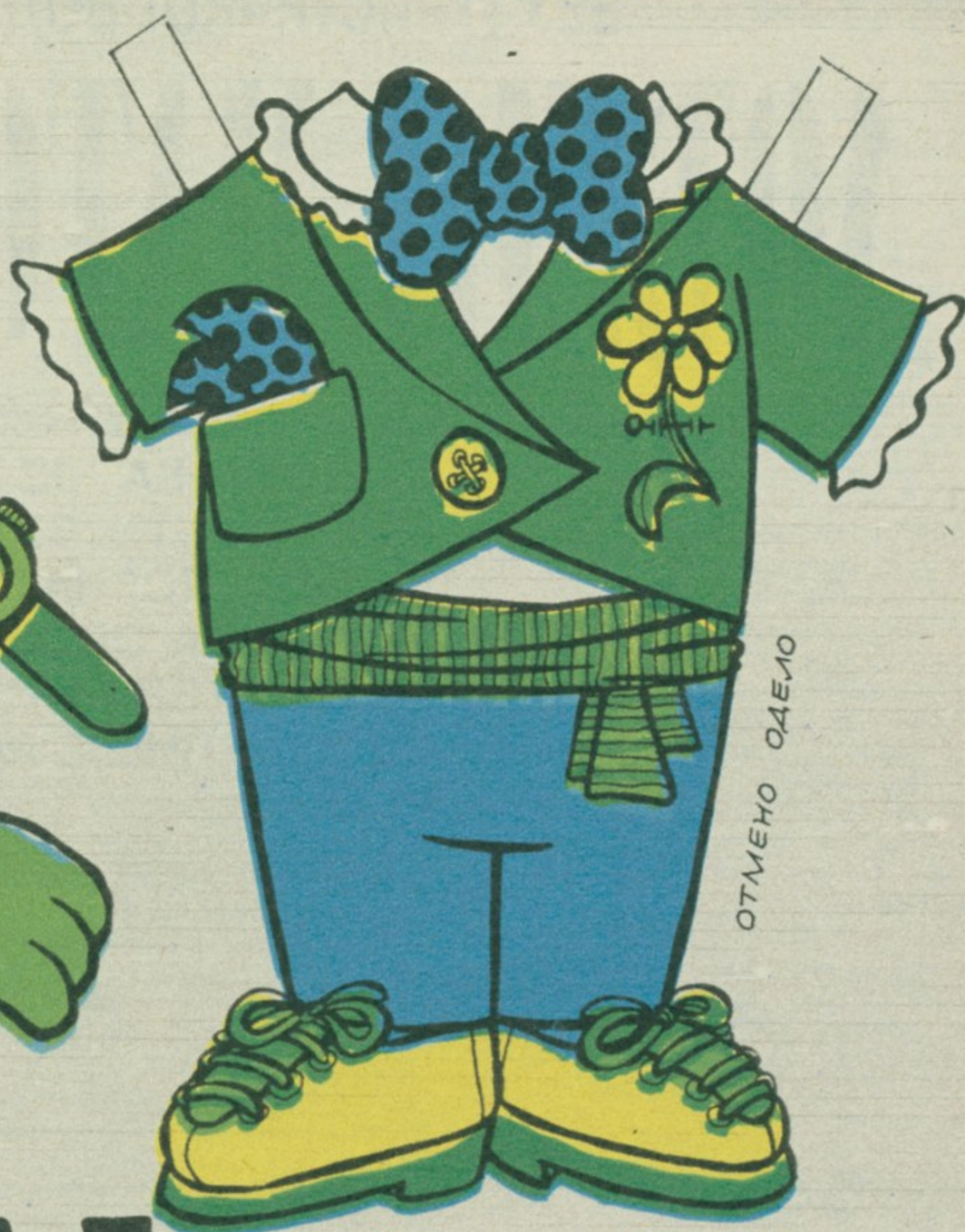

Цицки кутман

РУЧНИ САТ

ОТМЕНО ОДЕЛО

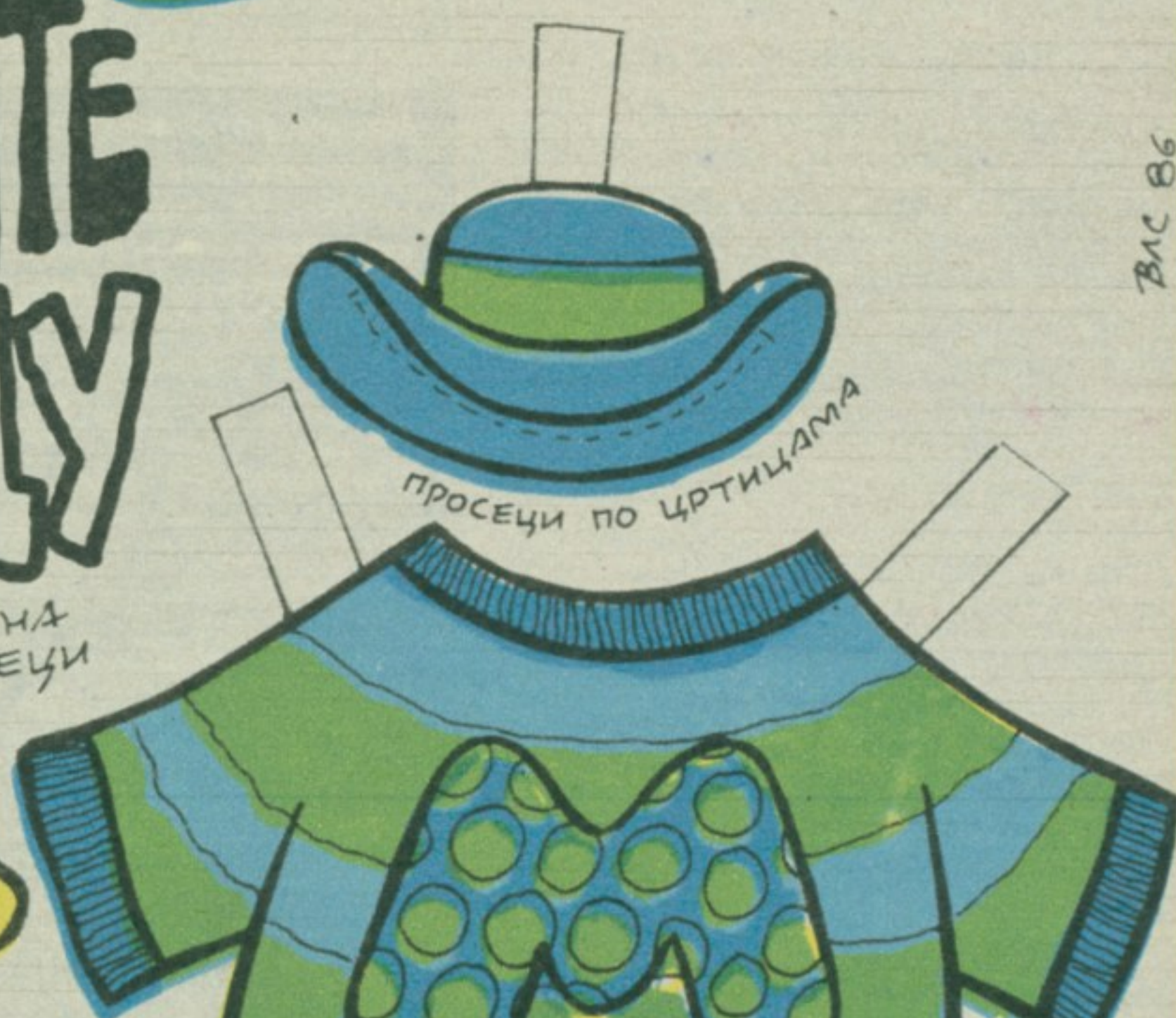
ОБУЦИТЕ МЕДУ

МЕДУ ЗАЛЕПИ НА
КАРТОН И ВСЕЦИ

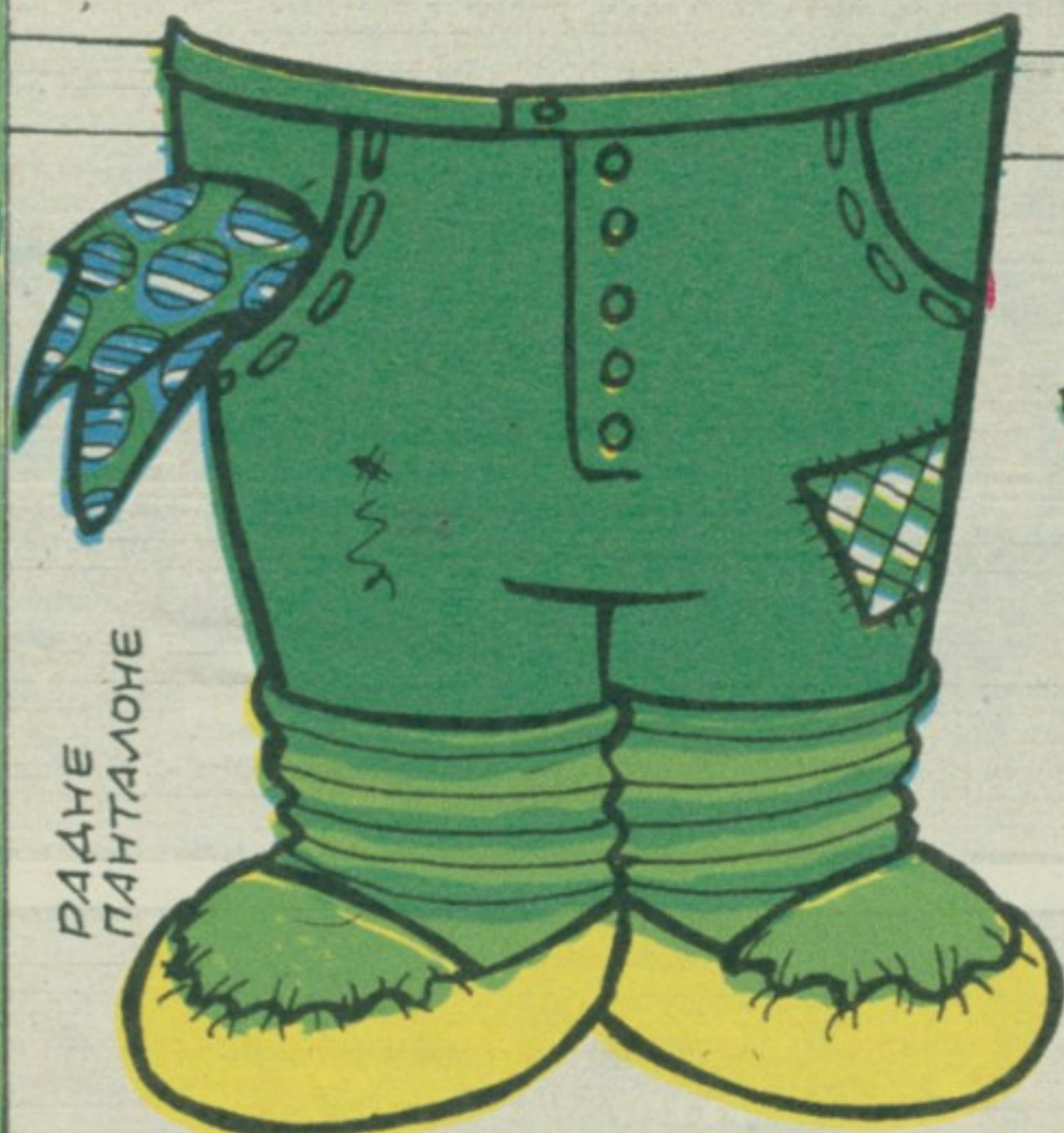

ПРОСЕЦИ ПО
ЦРТИЦАМА

СЛАМНИ ШЕШИР

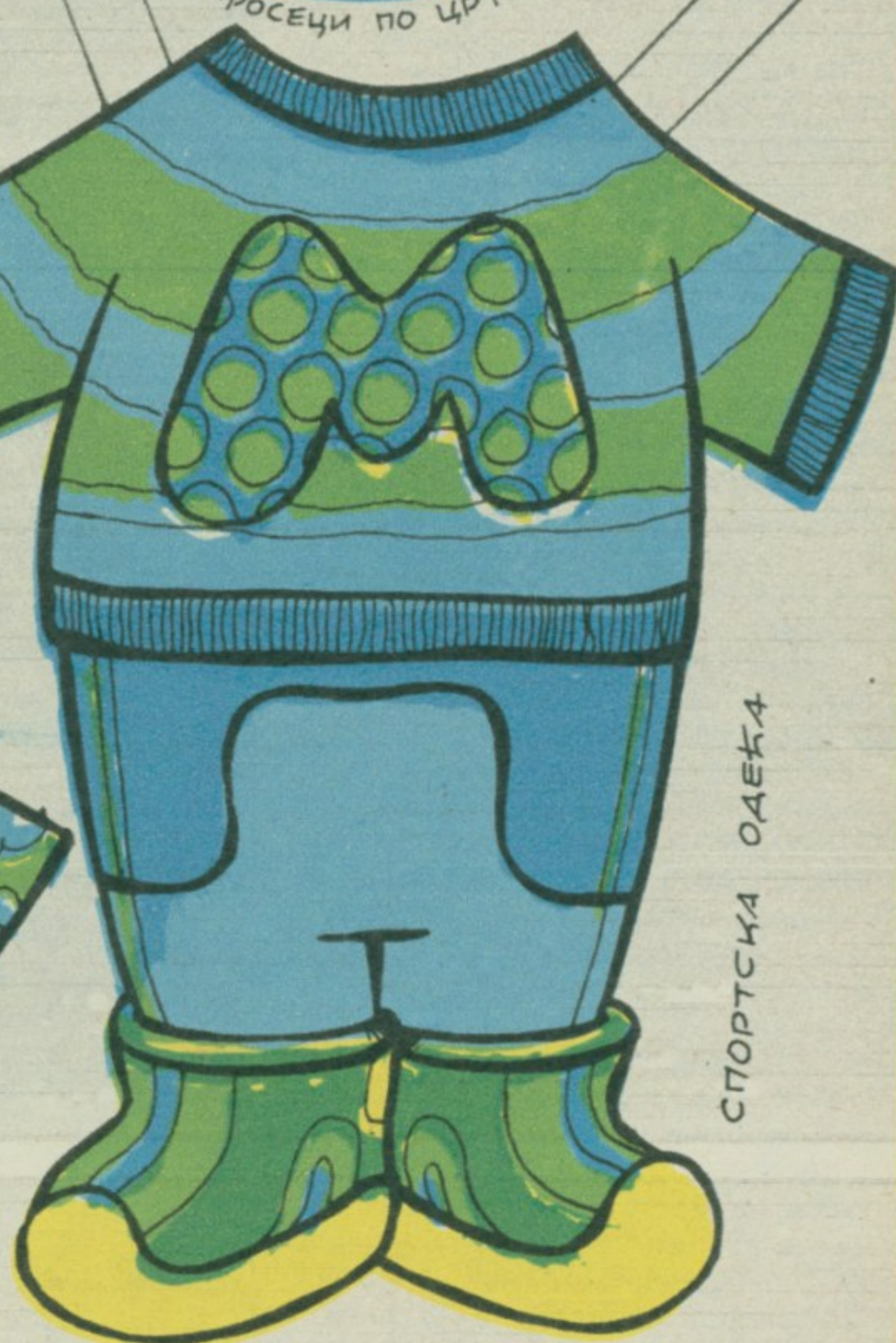
ПРОСЕЦИ ПО ЦРТИЦАМА

РАДНЕ
ПАНТАЛОНЕ

ШМЕКЕРСКА
КОШУЛА

СПОРТСКА ОДЕЖА

БЕЗ ТУРИСТИЧКОГ ВОДИЧА, ЗА 85 ПАРА ДИНАРСКИХ

ДОЂЕШ МАТОР ОДЕШ МЛАД

Карађорђевој војсковођа хајдук Вељко Петровић и комедиограф Бранислав Нушић нису живели у исто време, али су имали заједничко – љубав према Сокобањи. Али, док је мирољубиви Нушић долазио у бању кад год је желео, горопадни Вељко морао је заувек да је напусти. Није помогло ни то што је претходно двапут ослободио од Турака. Клећећи је молио војводу да га не „покреће“ одатле. Карађорђе је био неумољив: „Не, сине Вељко...“ Бил су му додијале притужбе о Вељковом комотном животу у бањи.

Ако је на хајдук Вељкову љубав остала само успомена, Нушићева се преточила у крилатицу: Сокобања, Соко-град, дођеш матор одеш млад! Познати комедиограф није утврдио ни минут времена да је сроди, али зато нико никада није изрекао краћу а истинитију реченицу о једном месту.

Да душа изађе на нос

Сокобања нема славу Маријанских Лазни и Баден-Бадена. Ту није долазио и не долази монденски свет. Долази народ и долазила су славна имена српске и југословенске културе.

Брана Нушић је у годинама пред други светски рат постао „инвентар“, знало га је и старо и младо. Летовали су ту и Стеван Сремац, Павле Поповић, Александар Белић, Станоје Станојевић, Тихомир Ђорђевић, Иво Андрић... Без њих није започињала права бањска сезона.

У Сокобањи је све зелено и све одише свежином. Свежину дају река Моравица која протиче кроз градић и ваздушна струјања са оближњих планина Озрена, Деваци и Ртња.

Историчари кажу да су у сокобањским термалним водама ломно тело крепили још стари Римљани. О Турцима не треба ни говорити. Што се тиче старих Римљана, вероватно да од њих и потиче део данашњег назива места јер израз – балнеа означава бању. Први део имена преузет је од Соко-града.

Соко-град је ознака Сокобање иако се из града готово не може да види. Завучен је у оближњи усек и излетиште Лептерију и подигнут на високој стрмој стени. Нушић га је поменуо у крилатици више ради риме, човеку изађе душа на нос док се попне козјом стазом до његових рушевина, о подмлађивању после тог пентрања нема речи!

Сокобањци с поносом истичу да је Сокобања постојала као насеље у доба неолита, али пет километара даље на месту званом Требиш, да су, потом, неко време туд тумарали припадници моћних племена Трибалди, Скордисци и Мези и...

СОКОБАЊА ЈЕ ЛЕЧИЛИШТЕ, АЛИ И МЕСТО ГДЕ СУ СЕ ЛЕТИ ОКУПЉАЛИ МНОГИ ПОЗНАТИ ЉУДИ А БОЕМИЈА ТРОШИЛА СВОЈЕ ДАНЕ И НОЋИ. ТУ ЈЕ УМРО СТЕВАН СРЕМАЦ, А АНДРИЋ ПОЧЕО ДА ПИШЕ РОМАН „НА ДРИНИ ЋУПРИЈА“

ето старих Римљана. Боље да нису дошли у ове крајеве. Задали су много муке данашњим хроничарима и историчарима. Сви детаљно описују Соко-град, али кад треба кратко и јасно да кажу ко га је подигао – спотичу се. Вештији то заобиђу неспретнији се спетљају наводећи да је Соко-град био римски бастион нашта указују трагови водоникних цеви у његовим темељима, да би одмах затим навели легенду

по којој су римске легије тешко освојиле утврђење. Од кога?!

Кнезу амам – осталима брчкање

Било како било, Сокобања је коначно ослобођена од Турака и прешла под српску власт 3. маја 1833. Постала је седиште нахије и две капетаније – сврљишке и бањске. Годину дана касније имала је 71 кућу

али не и толико пореских глава већ једну и по више. Никада се неће сазнати на кога се односило оно пола главе!

Имена је мењала, у њима није оскудевала. Називана је: Бања, Бањица, Варош-Бања, Велика Бања, Алексиначка Бања, Сокол-Бања. Кратко време била је под Аустријанцима, најдуже су је држали Турци. Они су је називали – Бања. Хајдук Вељко Петровић јој је тепао – Бањица.

Иако је често долазио у Сокобању, кнез Милош Обреновић није био први туристички гост. Та част припала је извесном заставнику Лазаревићу из Крагујевца који је овде стигао на лечење јуна 1837. са „упутном“ кнежеве канцеларије. Било је то званично писмо упућено старешини среза бањског с наређењем да се заставнику за време лечења обезбеди „добар и чист стан“ и да му се одреди „убичајено следовање, то јест по ске меса и ока хлеба и соли и по једна свећа на дан. Над болесником треба да бдије доктор Ђока“.

Сокобањци нису ушли у траг заставниковом имену, али му, у сваком случају, изражавају поштовање – датум његовог доласка на лечење даје им право да своје место сматрају зачетником организованог туризма у нашој земљи.

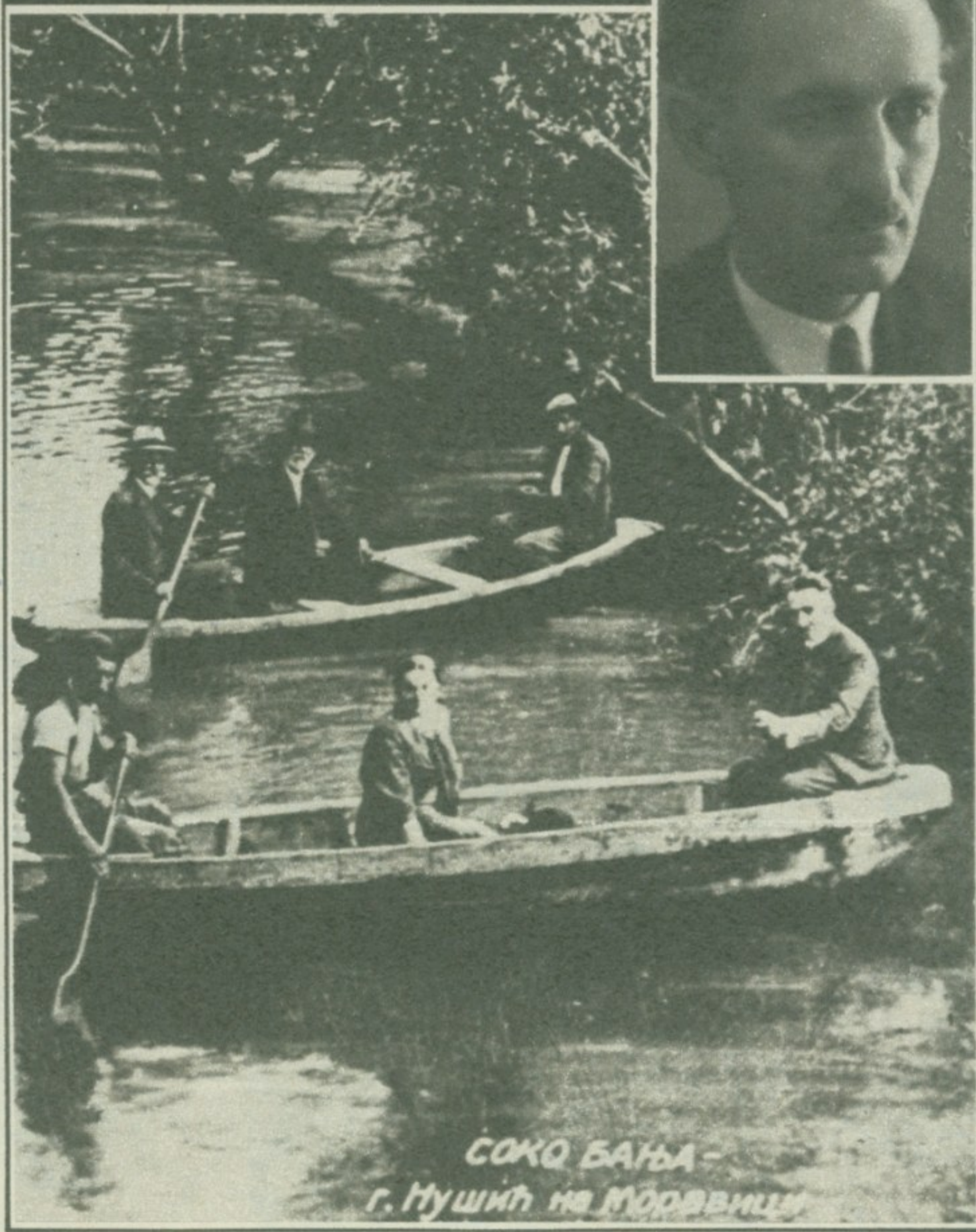
Тако је почело, али није ишло глатко. Јер, Сокобања се као лечилиште и варошица развијала упоредо. Подигнуто је купалиште – амам и конач за кнеза Милоша. Конач, спратна брвнара простира се од данашњег стационара „Соко-град“ до амама, тик поред касније уређеног парка. У купалишту су се купали кнез, доглавници и пријатељи, док су се сељаци, војници и послуга окупљали око места где отиче вода и тамо брчкали ноге! Конач је срушен после овог рата.

Кнез Милош је спавао у коначу на спрату а у доњим просторијама су се налазили послуга и бањски лекар. Данашња зграда преко пута парка, саграђена у моравском стилу, на којој стоји натпис – Милошев конач је сокобањска шарена лажа. Зграда је подигнута за среско начелство, Милош није ни крочио унутра. Није дочекао ни да је види! Садашњи бањски гости то не знају. Редовно застају пред кућом у којој се „наводно“ први Обреновић башкарио дивећи се очуваности грађевине. Ако је и од Сокобањаца – много је!

Сапун строго забрањен

Лековите воде бање садрже јод, бром, манган, гвожђе, кобалт, бакар... После другог светског рата утврђено је и да су радиоактивне. У самом парку постоје три топла из-

Месни фотограф Синиша Ристић и снимак – узрок настанка чувене крилатице Бране Нушића. На снимку се види комедиограф у друштву супруге на Моравици.

СОКО БАЊА -
г. Нушић на Моравици

Сви бањски гости верују да је ово Милошев конак. Туристичка обман: кнез Милош Обреновић нема везе са зградом

вора. Некада су носила црквена имена: Преображење, св. Арханђел и св. Јован. Температура воде креће се од 42 до 46 Целзијусових степени. Извори избацују количину од три хиљаде литара воде у минути. У близини је хладан, такође лековит извор Здрављак. Пети извор – Бањица удаљен је неколико стотина метара. Из њега избија топла вода.

У парку је наикада постојала јама из које је куљала пара. Сокобањци су је називали рупа. Сада се над њом налази стаклена просторија у којој астматичари удишу пару. Болесници кажу да се већ после првог инхалирања осећају, као одојчад. Не знамо да ли претерују, али је Нушић проводио сате поред јаме. Обично је седео са пријатељем, писцем буквара Михајлом Јовићем и говорио: „Мачка на рупи миша чека, а ми здравље!“

Бањска сезона је трајала од касног пролећа до ране јесени. Начелник среза сокобањског Сретен Ђурковић прописао је јуна 1880. кућни ред за лечење. Одређено је да се сваки болесник по доласку има пријавити бањском лекару. Прописано је и како да болесници одржавају чистоћу у просторији „државне зграде“ где спавају, а такође и да среским властима при одласку плате кирију за собу „по 85 пара динарских за 24 сахата“. Употреба сапуна је строго забрањена, да се вода не мути и прља!

Између два рата у Сокобању су све више долазили богатији и вићенији гости. Они су не само стварали штимунг, него и давали печат месту које задуго није имало називе улица већ је било довољно на коверти писма назначити у којој је „мали“ гост одсео. Улице су биле прашњавае, само је шеталиште поред парка – чаршија – имало калдрму.

Данашњи крај – Врело до кога се од центра стиже пешице за десетак минута, био је далека периферија и излетиште. Ту је постојало мало је-

зеро где су се даме возиле чамцем а господа чаврљала изваљена на трави. Недељом пре подне се ту обавезно долазило, свирала је и музика. На Врелу се неком приликом обрео и принц Павле Карађорђевић. Ухватио се у коло. Једна девојка Сокобањка скупиле је храброст па у коло, право до принца. После су је Сокобањци звали – принцеза! Надимак јој је остао до смрти.

Око Врела су пасле овце. На лицу места су мужене и чаша млека продавана за пола динара.

Чаршија је била начичкана радњама. Друштвени живот одвијао се у парку и кафанама. У парку је свакодневно свирала плех музика од 10 до 12 пре подне и од 16 од 18 часова поподне.

Свака кафана, а било их је једнаест, имала је башту, изнад баште разапету платнену перду, а испред радње пањ на ком се секло печење. Јагњетина је била јевтина јер је кожа надмашивала вредност меса, па су кафеције продавале сељацима коју а месо им остајало „фрај“! Пиво су пила само господа. Кригла – 2 динара! Служила се и малина са содом. Ракија и вино сматрани су протачким пићем.

Кафане нису имале радно време. Обично су гости остајали до зоре. Свирачи су ишли од стола до стола и свирали мераклијама на уво.

Стеван Сремац је редовно освићао. Није могао без друштва. Једном је у подне пролазио поред кафанске баште у којој је лингвиста Александар Белић „таманио“ јагњеће печење. Видећи га нагнутог над тањиром, Сремац му је у пролазу добацио:

– Шта то радиш!

– Ручам! – одговорио је Белић једва подижући поглед.

– А ја мислио ти поправљаш сат!

– узвратио је Сремац и продужио. Сремац је умро у Сокобањи 12. августа 1906. Скерлић је писао: „Он који никада није боловао, доби не-

излечиво тровање крви. И док је умирао у белој кућици под стогодишњим орасима, уз жуборење старог студенца, цела Србија је са зебњом и страхом пратила његово болно мучништво и продужену агонију“.

Његов роштиљ нема ману...

Најугледније кафане биле су „Ладна вода“ на (месту садашњег Млечног ресторана) власништво Драгутина Русимовића, „Касина“, сада је ту кафана „Зеленгора“, а посебно је цењен дансинг ресторан „Српски краљ“ који је заузимао место данашње баште „Озрен“. Ту су увече свирали музиканти Пера Росић и Пера Глуви. Сокобањски судија Зоран Домановић нарочито је волео песму „Мујо кује коња по месецу“. Чим он на врата, а Росић и Глуви одмах то. По неколико пута за вече. Једном приликом је неки гост-грмаљ, кад су свирачи и осми пут у току вечери запевао Домановићу његову песму, изнервиран скочио и дрекнуо: „Па, поткујте једном, тог коња бога вам вашег!“ Здимио је на врата и више није крочио у кафану.

Београдски оперски певач Миле Милутиновић такође је остао у кафани „Соко-град“. Долазио је лети у Сокобању само да би певао друштву. Све што би преко године уштедео остављао је кафецијама за слупани инвентар.

Најбољи роштиљ и печење држао је Воја Голубовић. Изнад

наплаћивано је 2, а у озиданим ка-дама 4 динара.

Први хотел подигнут је 1934. Био је то „Парк“ Веље Миленковића. Постоји и данас. Ту је одседао и Нушић. Уопште, он је представљао сликовиту појаву у бањи. Носио је црно одело и на глави жирадо шешир. Кад с Михаилом Јовићем крене низ чаршију за њима иде и смех. Не знајући како да натера општинске власти да уклоне баруштину испред зграде основне школе у центру града, Нушић их је извргао руглу: једног дана је донео трножац и прибор за пецање, сео поред баре и забацио удицу. Народ се скупио и слатко забављао.

И крилатицу о Сокобањи истресао је као из рукава. Месни фотграф Синиша Ристић снимио га је са женом у војњи чамцем по Моравици. Када је после неколико дана Нушић дошао у радњу по фотографију, угледао је на зиду Ристићев снимак Соко-града.

– Дај да ти нешто напишем на слици, да је брже продајеш као разгледницу!

Тако је настало: Сокобања. Соко-град...

За време рата Иво Андрић се извесно време скривао у лечилишту за плућне болеснике на Озрену. Разуме се, под туђим именом. Није хтео да сарађује с Миланом Недићем и његовом владом. Др Војислав Даниловић, професор београдског Медицинског факултета тврдио је да је Андрић тада почео да пише роман „На Дрини ћуприја“.

Купалиште – амам ни до данас није битно изменило изглед. Стручњаци се плаше да већим грађевинским захватима не изазову „нестанак“ топлих извора.

радње је имао фирму на којој му је карикатуриста Пјер Крижанић нацртао Пају Патка а преко њега исписао стихове. Описујући Војину умешност Крижанић је на крају друге китице ставио: „Његов роштиљ нема ману, најбољи је на Балкану!“

Бањским гостима издавао се само стан. Храну нико није тражио, у кафани је била цабалук. Преноћиште у приватним кућама напreno је наплаћивано. Кревет је стајао 12 динара на дан, колико и тадашња радничка надница. Купање у базену

После рата Андрић је неколико пута долазио у Сокобању. Одседао је у хотелу „Моравица“. Од Сокобањаца је чуо изреку: „Да га узмеш за ноге и истресеш наопако, пре би му истресао два ока из главе него два динара из џепова!“

За бањског боема Мику Муњу, међутим, није чуо. Тај је првог јутра после женине смрти одвео свираче на њен гроб да свирају док он плаче. Сокобањски бодеми и тугују на свој начин.

Миленко Тодоровић

КОЈИ ЈЕ АВИОН НАЈБОЉИ?

Кад се трећег јула, уз урлик мотора, совјетска ескадрила од шест авиона МИГ-29 спустила на аеродрому Рисала у источној Финској, била је то јединствена прилика за војне аналитичаре да изблиза осматре најновији апарат до тада познат само по обавештајним скицама. Западни војни стручњаци били су затечени новим стилем совјетског Генералштаба који је одлучио, што је доскора било незамисливо, да МИГ-29, последњу реч њихове технике, понуди на продају Финској и Сирији пре него што их добију ратна ваздухопловства земаља Варшавског уговора. Посматрачи то узимају као поуздан доказ крајњег заоштравања односа на тржишту авиона и пратеће опреме где ратују Совјети против Американаца, Европљани против Британаца. Милости више као што ћемо видети, и Французи против Британаца. Милости више нема, пролази само најквалитетнија „роба“ јер су се традиционалним произвођачима борбених авиона придружили Бразил, Аргентина, Швајцарска, Чиле, Еги-

најновијег система „погледај-и-обори“, за које Американци тврде да су „украдени“ с њиховог новог морнаричког апарата F-18 Hornet. На тај начин су Совјети, тврде они, уштедели пет година истраживања и 35 милиона рубаља.

Пресретац типа Сухој-27 ове године улази у наоружање совјетског ваздухопловства. Највећа брзина је око два маха, носи шест ракета истог типа као Fulcrum, мада је нешто већи од њега. Највише бриге Западу задаје Blackjack чији радијус од 7.300 km (без ваздушног пуњења горивом) и ракета AC-15 чине од њега „опасно стратегијско интерконтинентално оружје“. Претпоставља се да ће овај апарат бити оперативан кроз две године. У поређењу са америчким бомбардером B-1B, совјетски модел је двоструко бржи и нешто већих димензија.

Авион за опасна подручја

Поучени нестанком цртежа радара за F-18 и причама да су Совјети на тајанствен начин извукли с дна океана остатке америчког

Пред вама је кратак рапорт с трке за превласт на светском ратном небу

пат, Индија, Сингапур, Израел, Југославија...

Погледај и обори

Најомиљеније питање технолошких лаика, упућено војним стручњацима, односи се на упрошћено поређење – који је авион најбољи на свету? Сваки покушај одговора на ово питање, међутим, неминовно запада у ђорсокак дилетантизма. Зато се може разговарати искључиво о најзанимљивијим авионима који већ лете или који ће ускоро ући у серијску производњу, без амбиција за прављење топ-листа.

У најновијој совјетској продукцији Американци с највише бриге гледају на три модела: већ помињани МИГ-29 (или у кодификацији НАТО-пакта Fulcrum), затим Су-27 Фланкер и Blackjack. Последњи модел студија МИГ – Fulcrum, носи ознаку 29 мада постоји и тип МИГ-31 који је варијанта модела МИГ-25. Споља, по свом дизајну, не подсећа на досадашње моделе Микојана већ је прихватио мало модернији оборени кљун и усиснике испод трупa. Највећа брзина је око 2,3 маха (мах – 1200 km на сат), носи шест ракета ваздух-ваздух типа AA-10 и AA-9 које су ефикасне и против нисколетећих циљева које погађају и иза хоризонта. Користи се за пресретање и ловачке задатке. Има радаре

бомбардера F-111, који је пао након акције „одмазде“ над Либијом, војна полиција је 12. јула опколила Секвоју, национални парк у Калифорнији, само сат пошто се „неидентификовани летећи објекат“ срушио и запалио шуму. Нико није демантовао гласине да је HH-објекат заправо тајанствени F-19 познатији под именом Stelth (Невидљиви). Фирма Локид, финансирана из тајних фондова Пентагона, направила је већ око 50 ових авиона које је тешко уочити по шест критеријума: имају минимални радарски одраз, не „одговарају“ на инфрацрвене зраке, имају тихе моторе који раде на ниским температурама, не остављају за собом кондензован бели траг а због спљоштеног, необичног облика тешко их је уочити оптичким инструментима. По комаду овај апарат кошта око сто милиона долара што је цена четири авиона F-18 Hornet.

Брука је пукла тек пошто је компанија за производњу играчака „Тестор корпорација“ пласирала, само ове године, 250.000 комплеката за склапање „тајног авиона Stelth“. Нико не објашњава како су дошли до планова авиона кад је и војницима у ратној бази-аеродрому Нелис забрањено да гледају полетање и слетање „Невидљивог“. Но, генерали се праве невешти а у стручној литератури могу да се нађу подаци да F-19

КОЛИКО

ПАРА „

ТОЛИКО

МУЗИКЕ

МиГ 29: цртеж направљен према фотографији

служи за шпијунске мисије изнад опасних подручја у којима је ризична употреба класичних шпијуна SR-71A и U-2. До места полетања „ново ухо“ превози се огромним транспортером C-5 Galaxy.

По сличној технологији у компанији Northrop планира се производња бомбардера. Ова „справа“ изгледа још смешније јер је у облику великог крила пресвученог антирадарским слојем, моторима смештеним у трупу, без вертикалних површина.

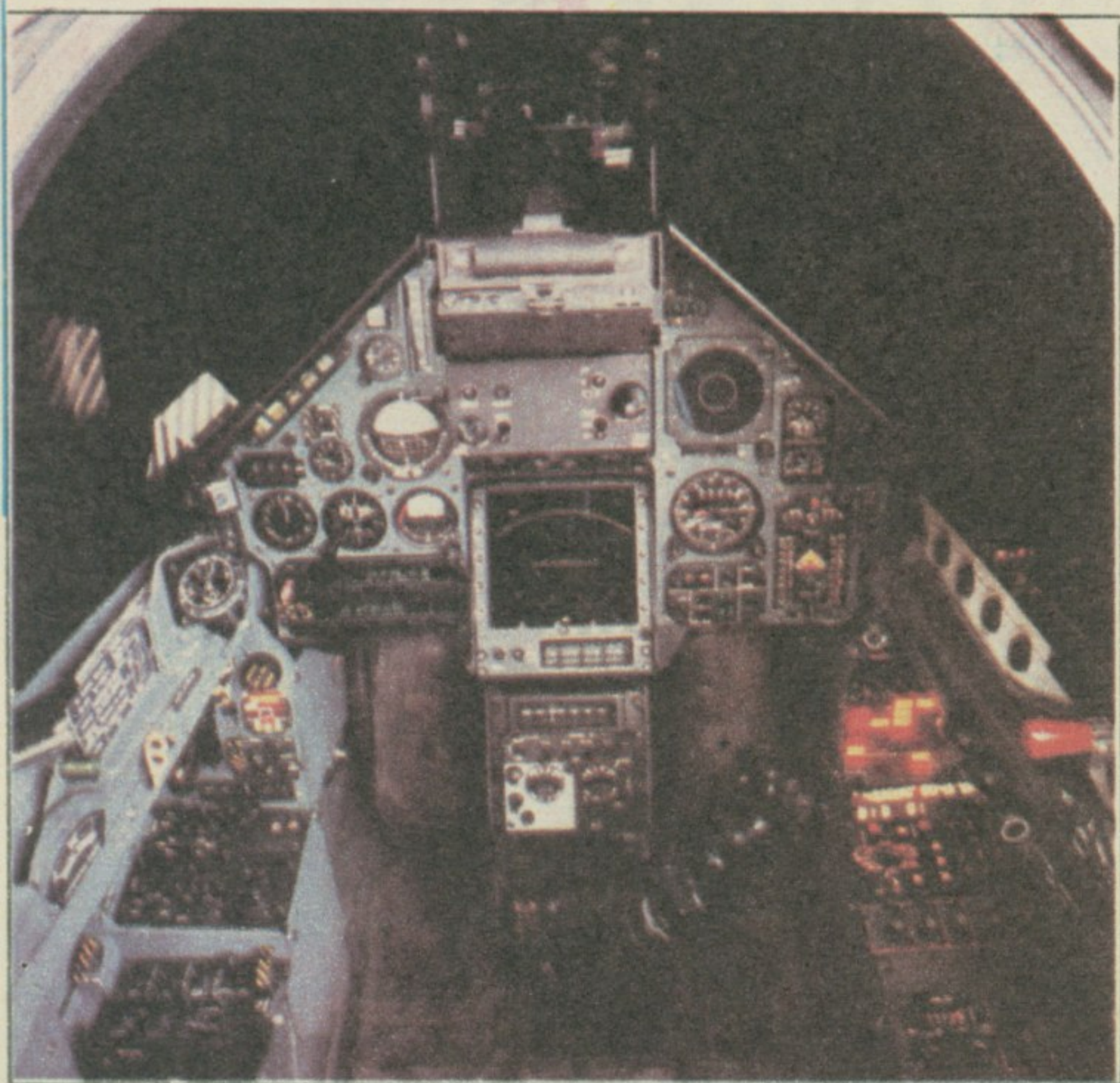
Међутим, права борба на америчком тржишту тек почиње. Наиме, Пентагон је расписао конкурс

за нови суперловац следеће генерације. Тај посао вреди у чврстим доларима око 50 милијарди па зато шефови фирми крећу у кампању с паролом – „Добити овај посао, или умрети“.

Седам највећих компанија је на материјалима од по три хиљаде страна описало своје виђење будућег авиона који треба да замени већ изањгале F-15. Модел назван ATF мора да буде једносед, способан да продре кроз комуникацијски и радарски систем непријатеља, максималне брзине до два маха, с „невидљивом“ силуетом. Морао би да користи за тре-

Лави – понос израелске авијације

Пилотска кабина у Миражу 2000

ћину краћу стазу полетања од F-15 и авион би требало да реагује на команде пилота изречене гласом... Одређена је и цена – 35 милиона долара по комаду а планирана је производња 750 авиона.

Европски одговор већ стиже. Французи су на овогодишњем ваздушном сајму у Фарбороу

представили „рафал“, нови модел познате фирме која прави мираже. У краћим цртама то је – сутрашња технологија већ данас. Апарат с делта крилима, грађен по патка-систему (закрилца на врху уместо на крају авиона), направљен је од карбона, кевлара, титанијума, алуминијум-литијума, а

максимална брзина му је два маха. Тежак 14 тона „рафал“ има четвороструки систем електронског управљања, снажан компјутер, уграђене антитурбулентне системе, а летелица реагује на глас пилота и све команде су дигиталне.

Европски рат

На истом вашару појавио се и британски модел ЕАР. Он има четири компјутера који авион одржавају у некој врсти полустабилног лета јер, по конструкторима, такав систем омогућава брже маневрисање. Тежиште је близу репа што утиче на поменути нестабилност. Ова два модела вероватно су претече будућег европског ловца око којег су темељно завађене западне земље старог континента. Французи, наиме, траже лакши и окретнији авион јер већ имају снажни Мираж-2000 који их задовољава у класи за коју Британци траже нови европски ловац. Зато се са сигурношћу може рећи да ћемо ускоро имати два ловца јер Европљани не само да не желе поделу колача са Американцима, већ се не могу договорити ни о подели између себе.

Постоји озбиљно упозорење пилота који су летели на апаратима чију стабилност одређују компјутери да је то необичан осећај за људе навикле да управљају авионом. Пре сваког полетања ови осећају трему, а поврх свега два снажна мотора још на писти пре полетања с муком обуздавају. ЕАР, рецимо, узлеће из стања мировања за четири секунде а за десет већ постиже преко три стотине километара на сат.

Американци су истовремено у свађи и са Израелцима. Они су крајем септембра испробали свој нови авион Лави. У основним цртама он подсећа на F-16, али, како кажу израелски генерали, „он је бољи, јер је грађен уз помоћ искуства наших пилота који су читавог живота у рату“. Концепција одговара тамошњим захтевима очувања премоћи на Блиском истоку. „Лави“ је способан да тајно и нечујно прелети границу, прецизно погоди циљ у ноћи и по сваком времену, и врати се натраг. Како кажу конструктори, он издржава оптерећења од 9 g, и у многом је направљен од композитних материјала.

У старту, израелски стручњаци су себи поставили циљ који је заправо образац за производњу модерног авиона. Више није важна максимална брзина, па чак ни однос потиска и тежине. Тежи се повећавању распона између максималне и минималне брзине, смањењу тежине коришћењем композитних материјала, интеграцији борбених система, бољим маневарским способностима. Следеће важне особине су нишањене и откривање опасности, што брже реаговање пилота што је омогућено пројекцијом неопходних података на визиру пилотске кациге.

Све су то разлози због којих је немогуће одговорити на питање – ко је најбољи? Има више најбољих а права питања су – за кога и против кога. У производњи авиона као у ретко којој области вреди старо правило: колико пара, толико музике.

Александар Тијанић

КАРИЈЕРЕ: КРИС РЕА

ХИТ

Без обзира што већ годинама не мења свој стил Крис Реа (Chris Rea) успешно напредује на топ-листама освајајући публику све више. Његов најновији, осми албум „On The Beach“ (На плажи) доноси десет нових песама и Крис за сваку од њих има понеку причу.

Крис Реа је одрастао у месту Мидлсхруг у Енглеској у великој породици са седморо браће и сестара. Прва група коју је окупио звала се „Магдалена“ а у њој је певао његов друг из краја Дејвид Ковердејл (David Coverdale) данас певач састава „Вајтснејк“ („Whitesnake“). Његов први албум „Whatever Happened To Benny Santini?“ изашао је 1976. године. На плочи се нашла песма „Fool If You Think It's Over“ (Луда си ако мислиш да је готово) коју је Крис написао својој најмлађој сестри да би јој помогао да преброди једну несрећну љубав. Песма се појавила и на синглу и ушла је у првих тридесет британске листе а у Америци се попела чак на пето место. Захваљујући томе добио је као најперспективнији нови аутор награду Греми. Идуће године биле су доста тешке за њега због растућег панк таласа када је окарактерисан као старомодан. Тек 1983. године, је успео да се врати на листе албумом „Watersing“ (Водени знак) а посебно хитом „I Can Hear Your Heartbeat“ (Могу да чујем ударе твог срца). Ова песма је постала популарна готово у целој Европи и захваљујући њој је кренуо на прву турнеју. Иако су му песме врло јасне, Крис Реа сматра да су понекад за њих потребна и додатна објашњења. То је учинио и поводом новог албума „На плажи“.

Летовање

Песме „On The Beach“ (На плажи) и „Little Blonde Plaits“ (Мале плаве плетенице) написао сам у исто време. Оне говоре о летовању, о опуштеној атмосфери одмора. Још од 1969. године одлазим на острво Форментера. Мапу острва имам исцртану на гитари и људи често питају шта цртеж представља. Кажем им да је то место где сваке године одлазим на летовање. Кад то чују увек изгледају некако уверени. Форментера је мало острво јужно од Ибице и до њега се не може доћи авионом већ само трајектом. Вероватно због тога још није упропаћено. На том острву ми се рађају

У ПОТРАЗИ ЗА ДОБРИМ РАСПОЛОЖЕЊЕМ

разне идеје у вези са музиком. И кад код куће узмем гитару или седнем за клавир врати ми се потпуна атмосфера острва. Потпуно је свеједно који инструмент имам при руци, у таквој ситуацији могу да компоујем на сваком. Хтео сам да напишем један албум искључиво с музиком коју бих волео да слушам док седим на плажи, али од те идеје су преостале само ове две песме.

Парк

Песма „Живерни“ је плод маште. То је прича о парку Живерни који је пре своје смрти саградио француски сликар импресиониста Клод Моне. Прича говори о девојци која је обожавала Монеове слике и због тога се често шетала по парку. И у њему се среће са једним младићем у кога се заљубљује. У песми се младић захваљује Монеу што је направио парк, и то не због тога што му се парк допада већ зато што је навео девојку да шета по њему. То је једна врло романтична прича.

Оптимизам

„Lucky Day“ (Срећан дан) је песма о оптимизму. Мислим да нам треба много доброг расположења. У овим временима не добијамо га довољно.

Острво

„Just Passing Through“ (Само пролазећи) је написана у фоајеу бриселског хотела „Интерконтинентал“ после напорне серије од педесет и једног концерта. Тог мутног, магловитог новембарског јутра спремали смо се авионом за Немачку. И после свих тих концерата ствари су деловале сасвим чудно. Изгледало ми је као да група и ја немамо више ништа заједничко са остатком света. Постали смо издвојени као острво и

нормалан посао, свакодневни одлазак у канцеларију је изгледао дужи од живота. То су једноставне ствари о којима обично не размишљаш. Мени се тако често по глави мотају разноврзне приче и визије. Обично их никада не записујем али оне остају и кад седнем да компоујем саме долазе. На тај начин увек их обојим са мало литерарне нијансе. Тако је настала песма „Hello Friend“ (Здраво друже). Она говори о пријатељу кога дуго нисам видео. „It's All Gone“ (Све је прошло) је инспирисана одласцима у кућу у којој сам одрастао. У Мидлсбруг одлазим да посетим оца чије приче волим да слушам.

Игра

„Two Roads“ (Два пута) је настала кад су се развели моји пријатељи. Момак је постао циничан и таквом врстом хумора је почео да се брани од нове ситуације. Очајнички је покушавао да изађе безболно из тог развода. Њега је више узнемиравао напор да од развода направи безболну ствар, него сам развод. А „Light Of Hope“ (Светло наде) је песма о мојој ћеркици. О томе како је гледам док се игра и како је потпуно незаинтересована за све друго осим тренутне игре. Увек ми је смешно кад се ја нешто мучим и задубљен пишем а она се безбрижно игра и баш је брига за моју озбиљност. „Auf Immer Und Ewig“ (Може ли то да буде заувек?) је песма из истоименог немачког филма за који сам радио музику. Помало цинично говори о томе да не постоји ствар

ИАКО СУ ЊЕГОВЕ ПЕСМЕ ЈАСНЕ, ЗА ПОНЕКУ ДОБРО ДОЂЕ И ОБЈАШЊЕЊЕ. ОВДЕ ТО ПОПУЛАРНИ МУЗИЧАР ЧИНИ ЛИЧНО.

која може вечно да траје. Иначе, волим да радим филмску музику. За овај филм ми је требало само шест дана да урадим сав материјал.

Како пишем?

Ову плочу сам направио новембра прошле године. И тек тада сам приметио, пошто смо последње три године били јако заузети и на турнејама, да сам последња три албума урадио почетком зиме. Вероватно би било лепо урадити плочу у лето или пролеће, што никад нисам учинио. Једноставно се дешава да се песме које напишем током године изгубе. Имам обичај да непрекидно пишем песме али кад дође време за плочу изгледају ми сувише старе и нисам заинтересован да их снимим. За плочу увек одабирам најсвежије. Зато имам много материјала који никад није снимљен. Један од првих ствари које сам научио је била вештина да брзо пишем песме. Мислим да сам заиста повлашћен зато што то могу. Али то понекад може да буде незгодно. Џон Ленон је једном рекао да би неко морао да измисли начин за снимање песама оног тренутка кад си је написао. Нарочито ако бих могао да правим неке заиста оштре ствари о ономе што се дешава у свету. То би било нешто као недељни албуми. Било би то лепо. Постоји много песама које су врло битне оног тренутка када их напишем а годину дана касније не значе баш ништа.

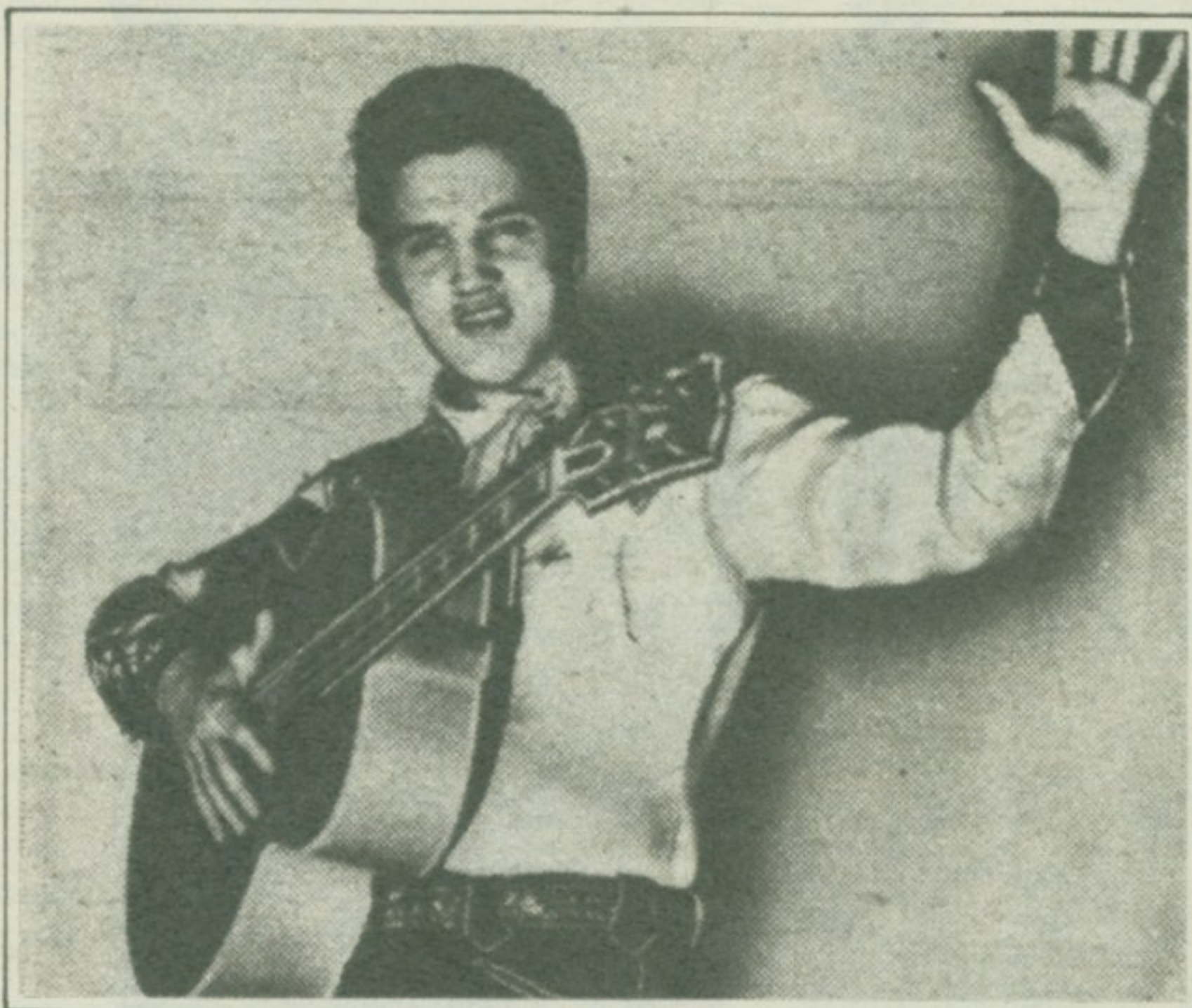
ДОГОДИЛО СЕ

14. новембра 1942. године
„Њу мјузикл експрес“ (New Musical Express), британске музичке новине су прве почеле да објављују топ-листе састављене на основу продатог тиража плоча.

15. новембра 1956. године
Први филм Елвиса Прислија „Воли ме нежно“ (Love Me Tender) изведен премијерно. Овај роцк 'н' ролл вестерн је постигао велики успех и означен је почетак читавог низа музичких филмова које је Елвис снимио.

16. новембра 1965. године
Бил Хем (Bill Ham) први пут приказао свој лајт шоу који се састоји од разнобојних течности које се мешају и њихова слика се пројектовала на велико платно на концертном подијуму. Овај, такозвани уљани лајт шоу убрзо је постао популаран на концертима.

17. новембра 1979. године
У Лондону у двадесет и седмој години, за време сложене операције, умро је Џон Гласкок (John Glascock) бас гитариста

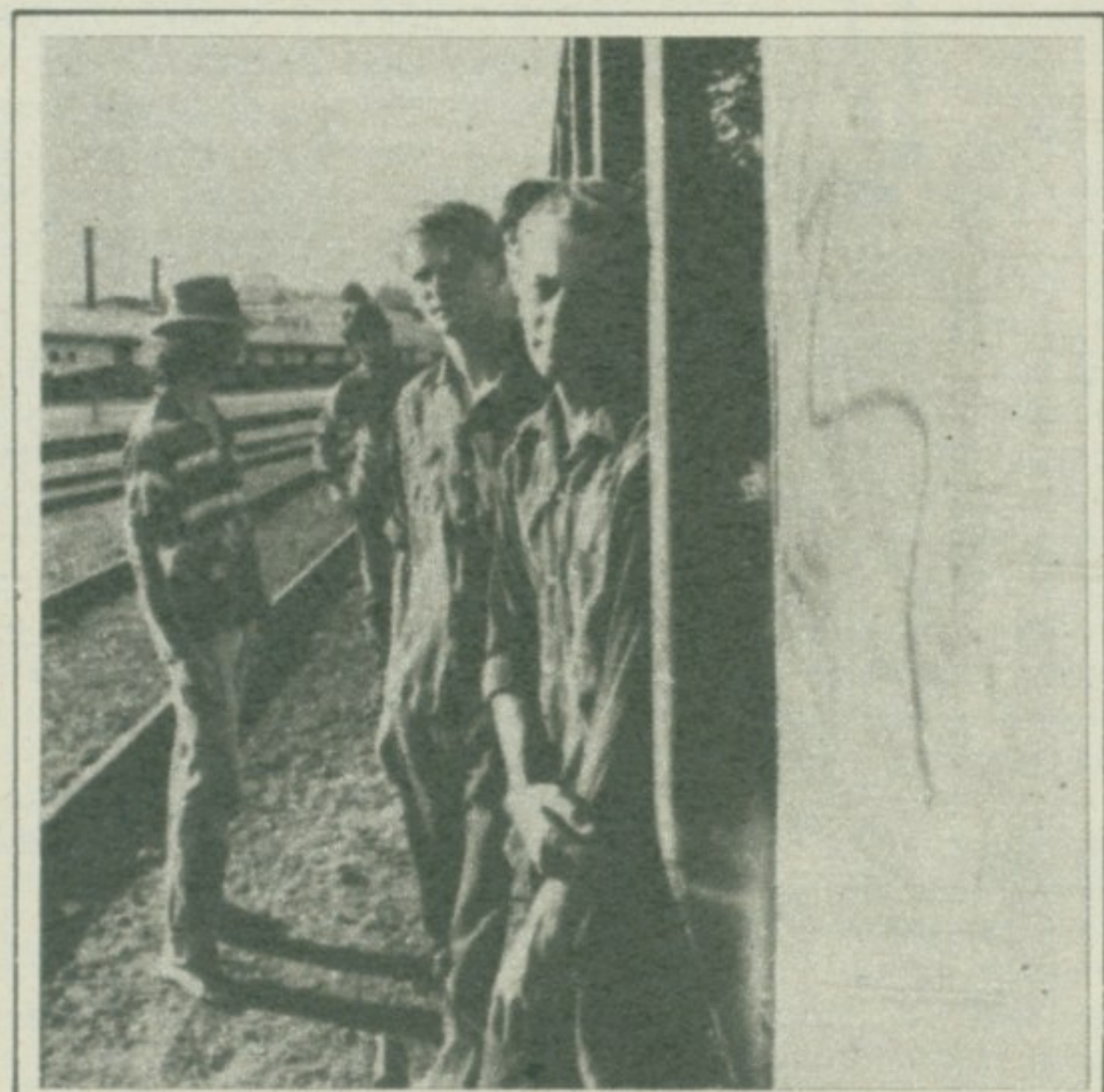
састава „Џетро Тал“ (Jethro Tull).
18. новембра 1967. године
Група „Пинк Флоид“ (Pink Floyd) издала свој други сингл „Јабуке и наранџе“ (Apples And Oranges).
19. новембра 1977. године
Џоуе Рамон (Joey Ramone) из састава „Рамонс“ мувајући се из

бине уочи њиховог концерта у Њу Џерсију задобио теже опекотине од експлозије чајника. Поводом тога изјавио: „Чај више нећу никада да пијем. Чак ни сада док сам болестан.“
20. новембра 1961. године
Боб Дилен започео снимање свог првог албума.

ОВО НИСТЕ ЗНАЛИ

Нови Бетовен
Једна од нових група којима проричу успешну каријеру је „Кампер Ван Бетовен“ (Camper Van Beethoven). Долазе из Калифорније и за сада се котирају само на листама независних дискографских кућа. Међутим, они поред необичног имена доносе и врло занимљиву мешавину кантриска и

такозване текс мекс музике. Још увек их сматрају типичним гаражним саставом прљаве продукције али са врло свежим и оригиналним идејама. До сада су издали само један албум „Бесплатан телефон“ (Telephone Free) Што је било сасвим довољно да скрену пажњу на себе.

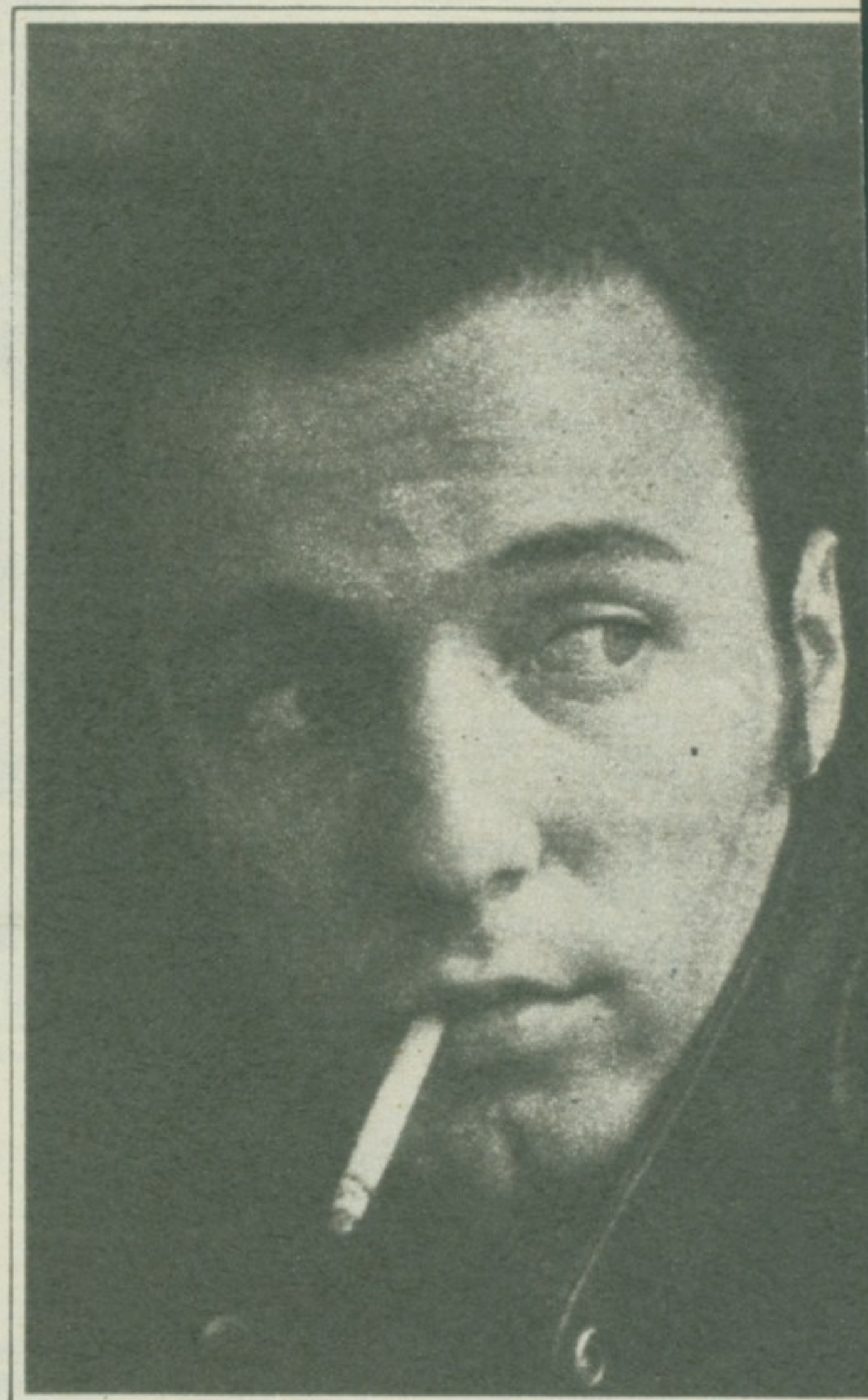

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ

„Сећам се када сам се први пут изистински пољубила. Имала сам седамнаест година и то је било потпуно исто као у оној чувеној сцени филма „Бунтовник без разлога“ када се Џејмс Дин и Натали Вуд пољубе. Били смо врло стидљиви и помало неспретни али то је био један од оних тренутака када много више наслуђујеш него што осећаш.“
Сузана Хофс (Suzanna Hoffs) „Банглес“

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

Укључио сам јутрос радио
И чуо онда за оглас тај
„Тражи се перач прозора“
Плата је сасвим пристојна
Обукао сам се и пош'о право тамо
Отвори ми врата једна стварно
страшно слатка мала
И признах јој храбро
Док ишли смо горе
Ма само ти мислићу на тебе
Само ти док перем прозоре
Баци ми и ти један поглед
Јер ти си сада мени све
Ти си моја храброст
Моја смелост
Моја музика
Коју слушам
Док очекују баш сви
Да паднем доле и слојим свој врат
Почео сам прати прозоре
Али никако да се концентришем
У глави ми се нешто дешава
А у мени борба чудна одвија
Сјурно сам се и стао право пред њу
Рекао сам јој, слушај мала ово
више нема смисла
Или пођи са мном
Или запамти
Ма само ти мислићу на тебе...

Текст и музика: Tony Montano
Изводи: Tony Montano

НОЈЕВИ ЧУДНИ ОБИЧАЈИ

Када се удвара својој изабраници, ној поцрвени као девојка: то се најбоље примећује на његовом врату и ногама. А ипак, не може баш да се каже да је неки стидљивко. Чим почне да се бави сексом, направи мали харем. Изабере од три до шест женки и с њима отпочне помало чудан заједнички живот. Једна од њих постаје миљеница и с њом се најчешће пари. Другим „женама“ приђе тек покоји пут. Зато оне морају да се сналазе како знају и умеју, па није искључено да понека прекрши „брачну“ верност.

Кад одабере женку, а пре него што пређе на конкретне ствари, мужјак започиње игру удварања која изгледа прилично патетично за птицу високу више од три метра и тешку око 150 килограма. Окреће дуги врат брзим спиралним покретима и испушта неке дубоке гругтаве гласове. Истовремено напумпава врат као што то чини кобра и почиње да размахује крилима да би до пуног изражаја дошло његово дивно црно-бело перје. Коначно – пада на колена и да-

Нојеви у једном одгајалишту. То су веома корисне животиње јер се, као и свиње, у потпуности искоришћавају

КРИЈЕМ СЕ ЗБОГ ГЛАДИ

ОН ЈЕ НАЈПРОЖДРЉИВИЈИ,
НАЈБРЖИ, НАЈВИШИ... АЛИ
О ОВОЈ НАЈВЕЋОЈ ПТИЦИ
НА СВЕТУ ВЛАДАЈУ И НЕКЕ
ПРЕДРАСУДЕ. НА ПРИМЕР:
ЗНАТЕ ЛИ КОЈИ ЈЕ ПРАВИ
РАЗЛОГ ШТО НОЈ ЗАБАДА
ГЛАВУ У ПЕСАК?

ље се њишући у ритму. Тек онда се у игру укључује и полни орган који код ноја достиже дужину и до двадесет центиметара. Паренје може да почне.

Кад се страсти смире, будући отац се баца на посао и прави гнездо. Силовитим ударима крила диже облаке прашине од песка и тако ствара увалу у тлу у коју се затим шћућури. Женка полаже јаја испред његових груди, а он их помоћу крила и ногу гура испод себе да би их боље грејао. Може се слободно рећи да сав терет око лежања на јајима на својим плећима носи мужјак.

Ни женки, међутим, није баш лако. Јаја која се у њој стварају већа су од кокошијих 25–30 пута. Снети овакво једно јаје, које уз то тежи око килограм и по, није баш тако једноставан посао. Љуска је дебела два центиметра и тврда као порцулан. Због тога женка ноја обично снесе по једно јаје на свака два дана.

Тако спорим ритмом, наравно, потребно је доста времена да се заврши цело гнездо, а оним старијим јајима прети опасност да се скувају на врелом афричком сун-

цу. Да би избегла овакве неприлике, женка прибегава лукавству: првих неколико јаја полаже у гнездо неког другог пара. Пошто све женке користе исту досетку, у сваком гнезду се нађе по 30 или 40 јаја, што сопствених што туђих.

Глава у песку – лаж

После отприлике четрдесет дана инкубације младунци су спремни да изађу из љуске. Али то није баш лак подухват. Док се боре с дебелим и тврдим зидовима свог затвора, они испуштају очајничке крике, као да зову у помоћ. Родитељи то чују и одговарају им, као да дају инструкције шта треба да раде. После неколико дана и херкуловских напора, мали нојеви успевају да пробуше љуску и прови-ре из ње.

Научници који су проучавали ове птице кажу да је живот ноја стално условљен једном великом дилемом: ако погне врат да чупка траву, која је његова најомиљенија храна, онда не види хијену или лава који се спремају да га нападу и тако може да настрада. Ако врат држи усправно, онда са висине од три метра може добро да осматра околину, али остаје гладан.

Ову животну дилему нојеви решавају тако што једу у групи. Иако није животиња која воли заједнички живот, за време оброка нојеви се редовно окупљају. Тако могу да једу на миру: на смену једни другима држе стражу. Ту нема неког претходно установљеног реда, али нападач коначно одустаје збуњен толиким спуштањем и подизањем вратова и у немогућности да разазна прави „залогај“ који треба да нападне.

Кад се ипак догоди да нека грабљивица насрне на њега, ној ће скупо продати своју кожу. Брани се ударцима ногу, а оне су тако јаке да ту нема шале. Осим што су дебеле и мишићаве, оба прста са унутрашње стране ногу завршава-

ју се ноктима који су прави правцати бодежи. Одрасли нојеви постају нарочито ратоборни кад имају младунце које треба да бране. Онда поступају невероватно одлучно. Прво склоне децу на сигурно место, а онда се храбро супротстављају непријатељу и најчешће га отерају у бег.

Каже се да ова највећа птица на свету сакрива главу у песак кад је ухвати страх или кад не жели да је виде. То је чак ушло у неке изреке кад је реч о сличним људским особинама („Сакрио се као кад ној забодје главу у песак“, „воде политику као ној“ итд.). Али то је чиста измишљотина. Он понекад сакрије главу у траву, што се догађа само кад је гладан и кад тражи храну.

Можда је тачнија изрека „једе као ној“, јер уистину ова птица прождире све што светлцу, чак и новчиће, ако их нађе, игле, ножеве, а у Јужној Африци, где је веома распрострањен, понекад и дијаманте.

Упркос својим великим крилима, ној не зна да лети и тај недостатак надокнађује трчањем. Способан је да 15 минута непрекидно трчи брзином од 50 километара на час и да при том не покаже ни најмање знаке замора.

Ној је као свиња

Јаја ове велике птице већ се увелико гаје у вештачким условима, у инкубаторима. Ној је у својој дугој историји постојања доживљавао различите судбине. Пре четири хиљаде година, у старом Египту, сматран је светом животињом, а његово перје симболизовало је правду. Касније, у средњем веку, крсташи су се грабили за њих да би им почупали перје и њиме у знак победе украсили своје шлемове. Током векова били су привилегија краљева и моћника. А затим је дошао период бел-епока с раскошним лепезама, шеширима и хаљинама, чији је главни украс било нојево перје. У том периоду нојеви су потпуно уништени у пределима северне Африке, Персије и Арабије.

На сву срећу, од средине прошлог века почела су с радом прва вештачка одгајалишта, нарочито у северној Африци. Године 1910. у свет се редовно извозило 370.000 килограма нојевог перја годишње. А затим су се ствари, мало, помало, опет измениле: нојево перје је полако почело да излази из моде и за одгајиваче је наступио период кризе.

Од пре неколико година индустрија која живи од нојева поново је у успону. Отворена су одгајалишта у Израелу, Судану и Зимбабвеу, иако се 90 одсто птица и даље одгаја у Јужноафричкој Републици. Ној је постао права кока која носи златна јаја. Перје мужјака користи се за модне детаље и за одећу пуњену перјем. Од коже се праве разне корисне ствари, од меса укусна јела, од изнутрица сухомеснати производи, од крви и црева храна за животиње, сало се користи у индустрији сапуна, а од љуске јајета прави се бижутерија. Све у свему, ној је као и свиња: од њега се ништа не баца.

М. И. Ш.

Човек стиче утисак да је у стакленој подморници заронио на дно Амазона, Нила, или неке од река Далеког истока. Свуда наоколо, у правим малим подводним џунглама које као да су отргнуте из природе, плива на хиљаде најразноврснијих рибица. Од рибе зване „лептир“ и рибе „нож“, преко јапанских шарана с огромним двоструким перајима која подсећају на црвене и црне балске хаљине... све до крвожедних зубатих пирана.

Сав тај подводни свет налази се у педесетак великих и малих бљештаво-зелених акваријума, којима су готово тапацирани поједини зидови овог стана. Рибицама, изгледа, ни најмање не смета што живе између стаклених плоча. Мирно пливају између бујног воденог биља свих нијанси зелене и мркоцрвене боје. Има га свакојаког, и оног што лебди по површини воде, и оног што је укоренењено у шљунковито и песковито дно. Овај подводни свет употпуњују и на хиљаде пужева. Они су овде припадници градске акваријумске чистоће. Ови мали, увек будни, водени надзорници повоздан бесплатно диринче: скидају алге са стакла, чисте дно од рибљег измета и хране коју рибице не ухвате док пада на дно.

„Јувитана“ за рибље бебе

Читав овај приватни „градски“ акваријум, какав иначе недостаје главном граду, резултат је дугогодишњег бављења акваристиком сада пензионера Милорада Петковића. Заправо, то је његов највећи хоби од давних дана када се дружио са аласима. Често је ишао с њима, а они му давали њима непотребне мале рибице. Стављао их је у тегле и убрзо открио многе законе, како природе тако и акваристике. Схватио је да је рибама потребан већи простор од тегле, поготову ако их је више. Вода би остајала без кисеоника и мутила се од иструлеле хране и измета. Јављала се зелена алга по стаклу, а рибе се тукле.

После извесног времена се запослио. Иако му је плата износила свега 14.000 динара, он се одлучио да од свог некадашњег професора купи акваријум за – 13.000 динара. Куповина рибица више за њега није представљала никакву тешкоћу. Тако је бар тада мислио. Међутим, како зими одржавати рибице, становнике жар-

ког појаса, којима је неопходна стална температура од 28°C? А у његовом стану жива се спуштала много ниже, што је његове љубимице просто десетковало. Тако је морао да набави свој први грејач! Невоље је изазивала и вода умућена због недостатка кисеоника. Узрок су биле инфузорије, сићушни микроорганизми, које рибама нису баш пријале. То је, опет, захтевало додатне издатке. Морао је да набави и пумпу за убацивање кисеоника у акваријум.

У оно време неопходна опрема за акваријум била је веома скупа и тешко се налазила. Данас, поред опреме по релативно приступачним ценама, на пијацима и у 300-раднама могу да се набаве чак и екзотичне рибице из свих крајева света. Тако, на пример, једна врста јапанског сома „кои“, ако је лепо однегован, може да стаје и 100 хиљада немачких марака. Најскупља риба код нас, „дискус“, кошта и до 5.000 динара.

– Свако ко се бави акваристиком зна да је то веома скуп хоби, нарочито у Југославији – каже Милорад. – Уместо скупе хране за рибе, набављам им храну за бебе, „јувитану“. Ипак, најјефтиније је када им сам спремам храну од бареног, ситно млевеног спанаћа и говеђег меса. Тиме напуним фолију у виду кобасице и замрзнем у фризу.

Мада нису најлепше, у овом царству рибица најзанимљивије су амазонске пиране – знане из многих филмова као речни људодждери. Јато пирана може за два-три минута до костију да поједе коња или човека. Такве су, изгледа, само у природи јер се у акваријуму плаше и када им се човек само приближи. Ипак, њихов власник никада није замочио руку у тај акваријум. Храни их као и већину осталих рибица:

Милорад Петковић
стваралац великог
градског акваријума

цревима, угинулим рибицама или сировим говеђим срцем.

Кад риба протеже ноге

Овај љубитељ акваристике има чак и мало рибље породилиште. Најмања просторија у стану, остава, начичкана је десетинама малих акваријума, не већих од кутије за ципеле, у којима се налази рибља млађ. Сваки пут када у неком од ових акваријума женка избаци икру, чика-Миле мора да ради као швајцарски сат, јер у „рибљем породилишту“ влада беспрекорна хигијена, баш као у правом.

Колико је ово све лепо за посматраче, а нимало једноставно за неког ко то држи у свом стану, посебно је прича. Али, задовољство понајчешће нема цену. Екзотичан свет на Бановом брду. Рецимо, риба стрелац која избацивањем воде из уста као из катапулта може прецизно да погоди два метра удаљену муву. Затим риба „полетуша“ која уплашено често излети из воде и на висини од 3 до 5 метара може да лети стотинама метара. Постоји и риба амфибија (скокуница) која живи у барама и често изађе на обалу да ухвати плен и „протегне“ своје рибље ноге. Овако може да издржи и до 5 минута. Еволуцијом су се њена пераја постепено претворила у предње ноге. Ово је тек делић подводног света који би могао да се нађе у неком градском акваријуму који би добро „пристајао“ нашем главном граду. Можда би за то најпогодније место била нека иначе запуштена просторија калемегданске тврђаве.

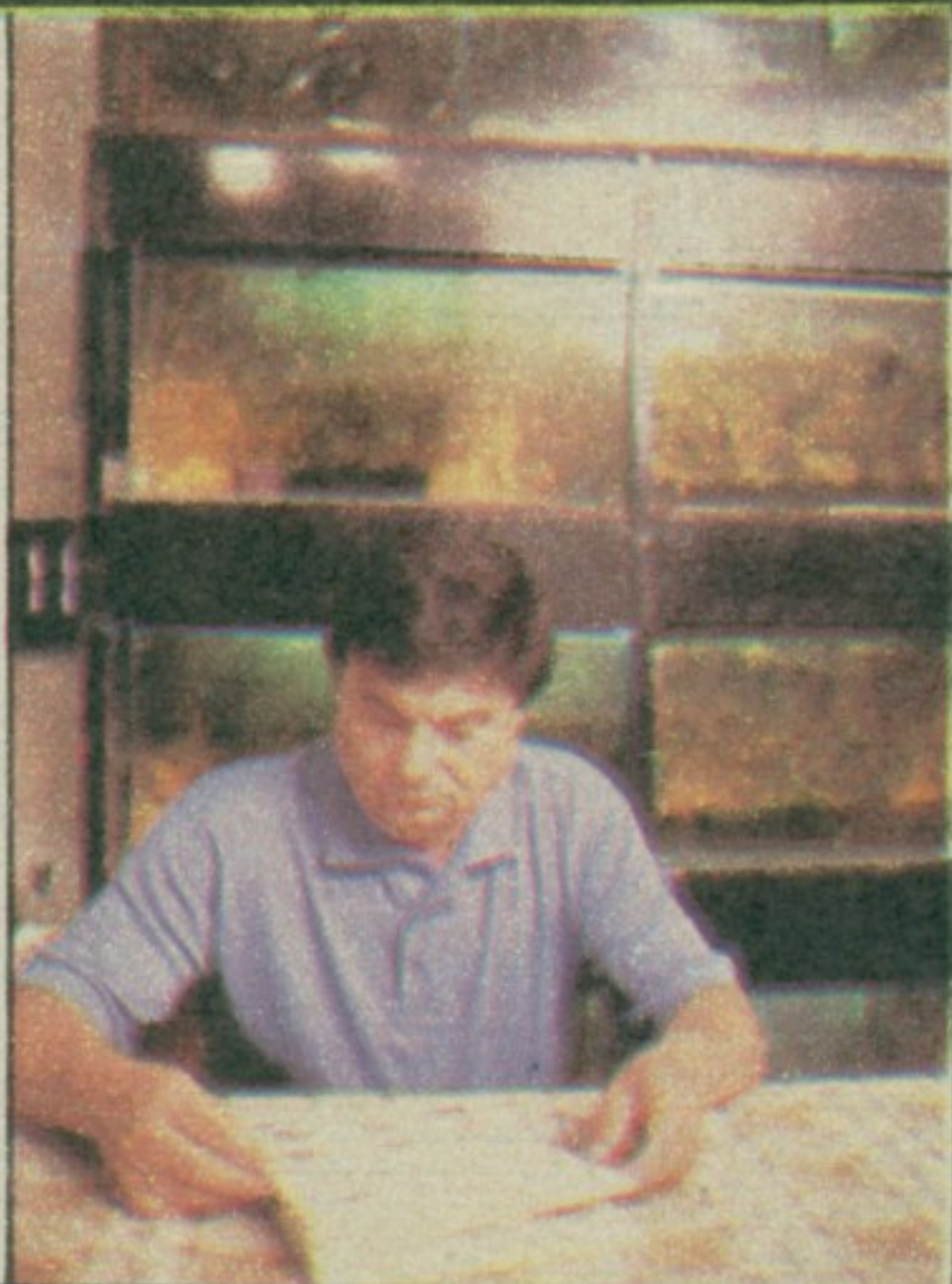
Роман Џаџић
Снимио С. Димитријевић

СТАНОВНИЦИ АМАЗОНА У БЕОГРАДУ

НЕКЕ ПИТОМЕ ПИРАНЕ

ИМА ЈЕДНА
НЕОБИЧНА КУЋА У
УЛИЦИ КРАЉИЦЕ
КАТАРИНЕ 20 НА
БАНОВОМ БРДУ У
БЕОГРАДУ, СПОЉА
НАЛИК ВЕЋИНИ
ОКОЛНИХ. УНУТРА,
МЕЂУТИМ,
ПОСЕТИОЦА ОЧЕКУЈЕ
АТМОСФЕРА ПРАВОГ
ДИЗНИЛЕНДСКОГ
ВОДНОГ СВЕТА

Пирана
изблиз
и у
акваријуму.
Нико
не би
рекао
да је
то исти
крволук.

УЉЕЗ

Фредерик
Браун

**НАСЕО СИ ЊЕГОВИМ
БЉУВОТИНАМА, МОМЧЕ.
НО, ЗАТАШКАЋЕМО ТО,
КАО ДА СЕ НИКАД НИЈЕ
НИ ДОГОДИЛО**

Шериф Бен Ренд забринуто га је посматрао. – Полако, момче, смири се! – рекао је после краћег размишљања. – Нервозан си, и то је потпуно разумљиво. Али, ако говориш истину, ништа не брине. Све ће бити у реду, момче, само ако је истина!

– Жао ми је што сам вас пробудио, Шерифе – рекао је Аленби задихано – али Секица је у почетку била хистерична, морао сам прво да је смирим... Онда сам одмах дошао...

– Не секирај се ти за мене, синко. Да видимо само да ли сам те добро разумео. Кажеш да се зовеш Лу Аленби. Честито је то име у овом крају. А сада, о том момку који је рекао да долази из будућности...

× × ×

Президор Одељења за историју до краја је остао скептичан. – Мислим да је пројекат неизводљив. Постоје непремостиви парадокси...

Др Мате, угледни физичар, није се поколебао. – Моји асистенти и ја изумели смо метод да пошаљемо овог нашег младог колегу, Јана Обрина, у далеку прошлост. Не поричем да су присутни парадокси – шта ако убије неког претка или на било који начин измени историју? Не тврдим да је могуће превазићи овај парадокс у пу-

товању кроз време. Све што знам је да је путовање кроз време могуће! Без сумње, неки бољи мозгови решиће и овај парадокс, али зар да до тада обуставимо експеримент?!

Др Мате је бацио поглед на временску машину и журно дао последња упутства свом ученику.

– Да поновимо још једном најважније, Јан – појавићеш се око средине такозваног двадесетог века, не знамо тачно где. Језик ће бити амерички-енглески, који си успешно савладао. Ту неће бити тешкоћа. Појавићеш се у Сједињеним Америчким Државама, у једној од древних нација – како су их називали – мада нам та политичка подела није јасна. Један од задатака ове експедиције биће да утврдиш зашто је људска раса у том времену била подељена на многобројне државе.

Шериф је наставио: – Дакле, кажеш да ти је тај момак рекао да долази из будућности?

Лу Аленби је климнуо главом. – Тако је, Шерифе, по десети пут вам кажем. Из будућности удаљене од нас 4000 година!

– И ниси посумњао у ту будалаштину, синко? Чини ми се да си му чак и поверовао?!

Младић је овлажио усне језиком. – Да, чак сам му и поверовао – пркосно је рекао. – Био је некако чудан... другачији. Не у изгледу, ни по чему се није могло приметити да није рођен у нашем времену... Али, опет, нешто

је било у њему – другачије. Овај, нешто... као... био је тако спокојан, задовољан... из његових прича закључио сам да су сви људи из његовог доба такви. И био је паметан. И није био нимало луд.

– А шта је тражио овде код нас, синко? – Шерифов тон био је приметно подсмешљив.

– Био је – нека врста студента. Из онога што сам чуо, изгледа да су у његовом времену скоро сви студенти. Испричао је да су решили све проблеме производње и расподеле, да нико не мора да брине за опстанак. У ствари, изгледа да њих не мори ни једна брига која нас мори сада. Лу је дубоко уздахнуо и наставио. – Дошао је да проучава наше време. Изгледа да о томе не знају баш много. Нешто се у међувремену догодило – између нас и њих.

– И ти си у све то поверовао, младићу?! Да ли је имао неки доказ?

Долазак је био најопаснији – скопчан с највише ризика. Нису имали никакву конкретна знања о конфигурацији терена, 40 векова уназад, о положају дрвећа, зграда. Ако би се појавио на погрешном месту, то би могло да значи тренутну смрт.

Јан Обрин је имао среће. Појавио се у ствари на висини од три метра изнад свеже узоране њиве. Пад није био пријатан, али га је мека земља сачувала. Ишчашао је само чланак на нози и то не озбиљно.

Већ сама њива била је довољан доказ да је експеримент др Матеа бар делимично успео. Стигао је у време далеко, далеко пре свог. Пољопривреда, као неопходна компонента привреде, указивала је на цивилизацију много млађу од његове.

Десно од себе, на неких стотинак метара даље, угледао је дрвену кућу. Очигледно човеково пребивалиште, иако је изгледало врло примитивно. Храмљући Јан Обрин је пошао на састанак с двадесетим веком.

Девојка није приметила његов нагли долазак, али га је видела како шепе преко њиве и изашла је на врата да га дочека.

Њена одећа је јасно говорила о другачијој епохи – хаљина живих боја наглашавала је младалачку фигуру.

Насмешила му се. – Било би ти далеко лакше да си дошао путем, а не преко њива. Добро га је загледала, и да је био мало искуснији, приметио би да је оставио веома добар утисак. Полако је одговорио: – Плашим се да не познајем довољно добро ваше агркултурне методе. Надам се да нисам непоправљиво оштетио производе ваших хортикултурних напора.

Сузан Аленби је прснула у смех. – Опа! Неко ми овде звучи као да је прогутао речник! – Узбуђивала се кад је приметила да стоји само на левој нози. – Хеј, па ти си повређен! Уђи у кућу, да видимо шта ћемо са том ногом.

Ћутке је пошао за њом, само напола слушајући њено брбљање. Нешто, нешто веома необично, рађало се у Јану Обрину, нешто што је на чудан, али веома пријатан начин, утицало на његов метаболизам.

Шериф рече: – Дакле, ниси био код куће кад је дошао, какогод да је дошао?

Лу Аленби потврди. – Да, то је било пре десет дана. Био сам у Мајамију на одмору.

– А твоја Секица, поверовала је у његову причу?

– Да. И, Шерифе, она је видела доказ. Жао ми је што нисам и ја, али било је кише у међувремену... Поље на које се спустио било је свеже поорано. Пошто му је преврила ногу и чула његову причу, пошла је натраг с њим до места на које је пао. Трагови његових стопала завршавали су се, или радије, почињали тачно усред поља, код улегнућа у мекој земљи.

– Можда је пао из авиона, с падобраном, младићу. Зар ниси на то помислио?

– Јесам, а и моја Секица такође. Да је тако било, каже, онда је морао да прогута падобран. Прошла је његовим стопима и сигурно је да нигде није сакрио нити закопао падобран.

– Кажеш да су се одмах венчали?

– Два дана касније. Пошто је ауто био код мене, Секица је морала да упрегне коње и да се одвезу у град – он није знао како да тера запрегу – и тамо су се венчали.

Сузан је брату послала телеграм одмах после венчања, али пошто је променио хотел, вест га није стигла. О венчању је сазнао тек када се вратио на фарму, недељу дана касније.

Изненадио се, природно, али је Џон О'Брајен – Сузан му је мало променила име – деловао веома пристojно. Озбиљан, леп, иако мало чудан. Сузан и он изгледали су до ушију заљубљени једно у друго.

Наравно, није имао новаца, у његовом времену новац се није користио, испричао им је, али је био одличан радник, нимало свиленаст. Све је говорило да ће се младожења одлично показати.

Сви заједно су испланирали да Сузан и Џон остану на фарми док се Џон не снађе. Он је био сигуран да ће ускоро бити способан да зарађује, па да Сузан и он онда почну да путују. Тако ће најбоље учити о садашњости.

Најпречи и најважнији задатак био је да се смисли начин да се др Матеу и Президору остави порука. Експеримент је требало да се настави и све је зависило од њега.

Објаснио је брату и сестри да је његово путовање било само једносмерно. Стигао је у прошлост, а у будућност није могао да се врати. Био је добровољни изгнаник, осуђен да остатак свог живота проведе у њиховом добу. Замисао је била да, пошто проведе довољно времена у овом веку, довољно да га може добро описати, напише извештај и да га стави у кутију од посебног, отпорног материјала који ће да траје 40 векова. Треба-

ло је да изнађе такав материјал, да направи кутију и да је закопа на месту које је будућност већ одредила. Географски, место му је било тачно познато.

Вечери су проводили у дугим разговорима, а Јан им је причао о свом времену и о ономе шта је знао о дугим вековима који су делили њихове епохе.

У почетку Лу није био пресрећан због изненадног венчања, али му је Јан постајао сваки даном све дражи. Све док...

– И није ти рекао шта је све до вечерас? – с неверицом је запитао Шериф.

– Тако је.

– Сестра је чула шта је рекао? Потврдиће?

– Ја... надам се да хоће. Тренутно је изbezумљена, заправо хистерична. Вришти да ће напустити и мене и фарму. Али, чула је кад је рекао, Шерифе. Мора да је била потпуно залуђена њим, иначе не би овако реаговала, после онога што је рекао...

– Није да ти не верујем, синко, озбиљна је ствар, али боље је за тебе ако је и она чула. Како сте уопште дошли до тога?

– Запиткивао сам га о неким стварима из његовог времена, па сам тако некако дошао и на питање раса. Запитао сам га како излазе на крају са обојеним, и он се страшно зачудио. Није знао шта га питам, па се коначно присетио да је нешто учио у историји о расама, али да у његовом свету раса више нема...

Присетио се да су се још много пре његовог времена, после некаквог рата – заборавио сам му име – све расе претопиле у једну. Да су се бели и жути скоро потпуно међусобно истребили, да је Африка извесно време доминирала светом, да су онда све расе почеле да се стапају, кроз колонијализацију и мешовите бракове, и да је до његовог времена процес био завршен. Ја сам само зурio у њега, нисам могао да верујем у оно што чујем. Једва сам успео да процедим – Значи да ти имаш црначке крви?! а он је рекао, као да то под милним богом ништа не значи:

– Најмање једну четвртину.

– Па, синко, учинио си само оно што си морао да учиниш – Шериф му је срдечно рекао. – Без икакве сумње.

– Смркло ми се пред очима, Шерифе. Оженио се Секицом. Делио с њом сто и постељу. Од беса сам потпуно изгубио разум, чак се не сећам како сам зграбио пушку.

– Не брини ништа, синко. Правилно си поступио.

– Опет, мало ми је жао. Он није био свестан...

– Младићу, младићу! Насео си његовим бљувотинама. Дошао из будућности! ХА! Ти Црнци ће свашта смислити само да би се протурили као белци! Глупости, синко. Нико не долази из будућности нити тамо иде! Заташкаћемо ово да нико никад ништа не чује. Биће као да се ово није ни догодило!

М. Г.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор	КРАТКА ИЗРЕКА, ПОМА	ПОЛОЖАЈ ПРЕСТАВЉАЊУ ПРИ СВИРАЊУ, ПРЕСТОРА	НЕ-ЈАКО	ГРАД У ДР НЕ-МАЧКОЈ	НАШ ТБ РЕЖИСЕР ЈОВАН	ЧИНИЈА ЗА ЈЕЛО, ЗДЕЛА	БА-ГРЕМ (ЛТ.)
ГЛАНИ-НА У СРЕДЊИ КОД ПРО-КУТИОА	а	а	с	ј	а	а	а
ДЕО КОШУ-ЛЕ ОКО ПЕ-РА	о	т	п	е	у	а	к
СУХО-МЕСНА-ТИ ПРО-ИЗВОД	к	л	а	н	н	а	а
СТА-НОВНИК ЛИБА-НА	л	н	ј	а	н	а	у
ОРТАН УЛА ВЛАД	о	к	о	ГРАД У МА-КЕДО-НИЈИ	КРМОВ ИВАН	ЈАВНО СЕ НАД-МЕТАТИ	к
ЗНАК ЗА ВАДЕВО	в	а	ГУМИ-АРБЕН-КА	т	л	НАНИ-ШАНИ-ТИ	ј
НАША ПРВА ФИЛ-СКА ГЛУМИ-ЦА	н	т	а	р	н	н	а
МАЛА ЦУРА	у	у	р	н	у	а	ОТАЦ (СЛОВ.)
НАШ СЛИ-КАР СТО-ЈАН	а	р	а	л	н	у	а
МУ-ЗИЧКИ ИНСТ-РУ-МЕНТ	ПРО-ХТЕВ ЗА ЈЕ-ЛОМ	а	т	е	н	н	н
ЗНАК ЗА КИСЕО-НИК	О	ПЕГИНА, ШПИНОА	с	т	а	л	а
ДЕО ТЕЛА	о	ЖАЗАТИ КРВАУ	к	ЗНАК ЗА РАДИЈУМ	а	ЈЕЗЕРО У ФИН-СКОЈ	а
ИСКУ-ПИТИ ГРЕХ КАЗА-НЕМ	а	к	а	ј	а	н	н
НАЈАМ-НИ РАД-НИК, КОЈИ ЧАР	а	р	а	а	н	н	н
НА ОВУ СТРА-НУ	НА ГЛУМАЦ АЛЕН БИВШИ ОУДБАЛ-БЕРНАРД	в	у	г	н	АМПЕР	а
О	100m ²	н	о	ИМЕ ПИСЦА ЦАНКА-РА	а	р	а
НУЛА	УБАЦИ-ТИ, УТЕ-РАТИ	у	в	а	н	н	н
АУТО-ОЗНАКА КИКИН-ДЕ	к	н	н	ИМЕ АНДРИЈА	н	ДЕО МО-ЛЕКУЛА (МИ.)	а
ПУСТИ-ЊА У ЧИМЕУ	а	н	а	н	в	о	ДЕО КОЊСКЕ ОПРЕМЕ
РЕЧ СЛИЧНА ПО СМISЛУ, СРОДИ-ЦА	с	н	к	о	н	н	н

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: излазак, наопако, спреман, таблица, Аре, син, Лар, ај, ат, СОАР, цинк, е, И, Илова, Јукатан, закопати, о, Арам, крста, а, р, писац, амо, ини, намотај, Теди, А, монаси, аријета, тока, ин.

Банковски мост чувају
грифони, митске животиње.
Стотину крилатих лавова са
орловском главом задужено
је за бригу око
лењинградских ђуприја

САМО ПЕЊИШЕ, МОЛИМ!

Град
на
ушћу Неве
у Балтичко море
запосео је 101 остр-
во.
Да би
трајао,
пребродо
је
380
ђуприја.
Мало мање
од Венеције,
много више
од Амстердама

Већ с вечери, један за другим, бродови образују караван на ушћу Неве. Чека се ноћ. Зими је то мало непријатније јер мрак пада одмах после поднева. Од јуна се већ лакше дише, наступају чувене лењинградске беле ноћи када се и у поноћ над градом разлива бледа светлост. Истина, оне у људима изазивају немир и терају их на улице које су усред ноћи препуне шетача. Згодна прилика за дуге разговоре осамљених морнара.

У два сата после пола ноћи Лењинград поздрављају бродске сирене. Уз њих и звона. Читав оркестар. Једино се не чује подизање лукова моста, налик гигантским воденим љиљанима. Пролаз је слободан, бродови грабе даље. Ноћ до јутра. Онда, поново, ђуприје постају власништво пешака и аутомобила. Из дана у дан, тако десетлећима. Други по величини град у Совјетском Савезу, по многима први по лепоти, добар део свог живота живи на мостовима. Ово је прича о њима.

Царска се не пориче

Петар Велики је измислио Санкт Петербург, Петербург, Петроград. Чин за који историчари, прилично једногласно, тврде да је велики и храбар, прави историјски. Ваљало је истргнути Русију из средњег века и приближити је Европи. Сеоба престонице из Москве у баруштинско ушће Неве у Балтичко море био је само први корак. Време је чинило своје: од првобитне тврђаве Санкт Петербург, изграђене 1703. за шведско-руског рата, преко Петербурга, до 1914, када је због рата с Немачком добио руско име Петроград и Другог конгреса СССР-а 1924. до данашњег имена Лењинград, варош је расла. С њом, разуме се, и мостови.

Почетак 18. века, година 1703. и Петропавловска тврђава. И први мост – дрвени понтон. Време и људи учинили су своје, данашњи Јоановски мост је, кажу, директан потомак те ђуприје из доба Петра I. Другачији, дабоме. Дрво је устукнуло пред челиком. Лета 1950. украсиле су га металне решетке и светилке, по цртежима с почетка прошлог века.

Каква је то важна варош, и још престоница, острвска, а да нема ђуприја. Колико јој је потребно. Средином 18. века пет великих понтона и четрдесетак мостова на шиповима проширили су град. Уз објашњење да су понтонске ђуприје лети заиста то и биле, док су, кад лед окује реку, постајале један од зимских путоказа за санке. И оне чувене руске тројке. Ал' царска се не пориче; па се градило даље.

Дворјани су, највероватније, повлађивали свом господару. Морнари су, да се из докумената докучи, били мање подложни том утицају. Дрвени мостови су им, једноставно, поприлично сметали да лађама стигну до Балтичког

мора. Ни река Нева се с таквим стањем није мирила, умела је да се узјогуни и однесе све. Поводањ од 1824, кад је ниво воде узрастао преко 4 метра од уобичајеног, био је довољан разлог да се о вароши Петра Великог почне другачије размишљати.

Обале и мостове непокорне Неве ваљало је зауздати гранитом. Како је то онда било, сведоци су Прачечниј и Верхно-Лебјажиј мост(ови). Њихову причу, и данас, воле да чују они најстарији, од преко пет милиона Лењинграђана. Кутак стараца, веле.

Јекатарина је време прошло. Уметничка четврт града сада носи име Грибоједова, руског писца блиског идејама декабриста и Пушкина. На њој чувени Камени мост. И запис да, кад су овуда с почетка нашег века кренули аутобуси, путници нису имали много избора. На молбу кондуктера уважени грађани морали су да сиђу с четвороточкаша, на две ноге пређу мост (безбедности ради) и тек онда, поново, укрцају у изум нашег века. Мост, Камени, и то је издржао.

Река Фонтанка је највећи јужни рукавац делте Неве. Крајем прошлог века, да би комшија комшији био, изграђено је седам мостова. Налик близанцима. Издвојио се једино мост Ломоносова. И данас препун уметника, оних с блоковицама и кистом под пазухом. Заслуга, њихова, поред осталог, јесте и да се он не раскриљује – оно у два часа после пола ноћи с почетка наше приче – обилазе га једино туристи у лађама сличним венецијанским гондолама.

Бомбардерима упркос

Наравно, варош са ушћа Неве и не би била толико важна да, бар што се мостова тиче, није у нечем и прва Anno domini 1806. реку је прекорачила тзв. Народна ђуприја. Први мост од кованог железа на планети у време кад су се дрво и камен славили из све снаге. Брижљиви статистичар је, недавно, забележио да се дужина решетки (!?) лењинградских мостова пружа преко 11 километара.

Увредићеш Лењинграђанина ако, не дај боже, заборавиш да поменеш мост – Аничков. Усред среде најважнијег дела вароши, што ће рећи Невског проспекта. Мраморни лукови, решетке од кованог железа и – сјајне водене виле у друштву морских коњаника. И групна скулптура „Укротитељ коња“.

Што се тиче тог кроћења, ствари и нису баш како препоручује модерна технологија. Метал није, увек, бољи од дрвета. Египатском, металном, мосту лета 1905. главе је дошла управо коњица. Односно физика. Одред коњаника, у свечаном и беспрекорном маршу, ступио је на мост и услед те њихове ревности мост је отишао – доврага. То физичари зову резонанца. Вуприја је од тих подрхтавања поклекла, али, на срећу, без жртава. Коњаници су се докопали спасоносне обале.

На овим просторима је немислииво заобићи утицај октобарске револуције и на – мостове. Пример: Дворски мост. У близини знаменитог Зимског дворца сада Ермитажа. Изграђена 1916, непуну годину пре важног збивања, дотична ђуприја била је (прилично одлучујуће) место кад су бољшевици кренули на Зимски дворца. И освојили свет, што ће рећи извели прву победоносну социјалистичку револуцију на овој нашој планети. Ипак, да у близини моста није била усидрена крстарица „Аурора“ која је ненадано променила ћуд и посаду ко зна колико би трајало то освајање света.

Ниједна варош на овом нашем глобусу није, без предаха, дуже била изложена непријатељској блокади од Лењинграда. Пуних 900 дана последњег светског рата. Да би заштитили мостове, варошани су их покривали маскираним мрежама. Бомбардерима упркос. Чак су и многе скулптуре, док не прође беда, скидали с ђуприја и чували у посебним склоништима.

Јер, Лењинград без мостова и није варош. Архипелаг један на 101. острву. У много чему налик једној од 1001. Шехерезадине приче.

П. Милатовић

НОЋИ ЖИВОТА

И СМРТИ

У ПОСТОЈБИНИ РОГАТЕ ЗМИЈЕ

Пустиня – пешчана и каменита, можда слана, сува, врела, некако непријатна и изнад свега беживотна. Но, да ли је све баш тако?

Није! Нарочито ако вам та пустиня у животу нешто значи. За биолога, рецимо, то је једна особена еколошка средина која интензивно живи и обилује узбуђењима. Нарочито у оазама.

Али, прво неколико речи о биљном свету.

У Сахари је он доста сиромашан. Око извора где настају оазе групишу се палме које рађају урме а жбунаста метлиа и млечика пуштају корење и на другим местима, нарочито по ивицама корита којима су некада текле реке. Међутим, лако се стиче погрешан утисак да шкртом биљном свету пустиње одговара и подједнако сиромашан свет животиња. Нарочито кад вам, на питање шта све у том песку живи, људи који ту негде и сами обитавају одговоре, без оклевања: „Овде имамо само камиле и ништа друго!”

Риба на сувом

Мало је оних који би дозволили себи да буду толико неразумни па да без посебног разлога, усред дана, при температури од 45–48 степени Целзијусових, крену у шетњу преко пешчаних дина. Не постоји никакав разлог да се тако не размишља и кад су животиње у питању: да би на убиственој врелини остале у животу, преко дана се скривају и излазе само ноћу, односно тек кад ослабе Сунчеви зраци.

На површини тада остају трагови иза којих се крију многе приче. Најчешћи је траг рогате змије – елегантно испреплетане кривуље у тракама – које ветар брзо и лако брише. Зато онај ко их угледа може бити сигуран да у том тренутку змија није далеко. Скрива се у непосредној близини и из песка јој вире само очи и пар сићушних рогова: вреба плен, али увек спремна да своје смртоносно оружје употреби и за одбрану.

Често се у песку могу видети и танке цик-цак линије – трагови малог безопасног гуштера, клинастог облика и глатке коже, у науци познатог под именом *Scincus scincus*. Његова прилагођеност посебним условима живота је до те мере савршена да га Арапи називају „пешчана риба”, можда и због тога што његови лиснати прсти веома личе на пераја. У песку се крије или рије у потрази за инсектима. Сваки боравак на површини може скупо да га кошта, нарочито ако се намери на змију или пустињску лисицу која је кренула у потрагу за скакутавим пустињским мишевима.

Иако харају околином, змије такође нису поштеђене опасности и свакако имају мало изгледа за из-

**ЧИМ СУНЦЕ ПРЕСТАНЕ ДА
ЖАРИ, СТАНОВНИЦИ
ПУСТИЊЕ ИЗЛАЗЕ ИЗ
СВОЈИХ СКРОВИШТА И...
ЗАПОЧИЊЕ БОРБА ЗА
ОПСТАНАК... У
ЖИВОТИЊСКОМ СВЕТУ, А
ПО ЗАКОНИМА ПРИРОДЕ,
ТО ЗНАЧИ ПРОГОН И
УБИЈАЊЕ**

бављење ако се нађу очи у очи са сивим вараном – великим пустињским гуштером, отпорним на отров, који је још у прадавним временима схватио да другу храну баш не треба да тражи.

Загонетне шкорпије

Варан је у свему изузетак – прави пример потпуне прилагођености сувој и топлој клими. Једино он на жарком сунцу Сахаре постаје живахан и агресиван, док се ноћу увлачи у неку пукотину где, због уобичајене хладноће, буквално укочен, дочекује јутро.

Друге животиње би, како рекосмо, директни Сунчеви зраци вероватно убили. Међу њима је и већ поменути скочимиш. Биолози га сматрају најљупкијим становником пустиње. Има крупне црне и светлуцаве очи, мекано крзно, веома дуге задње ноге и реп који се завршава црнобелим чуперком. И ход му је такав да би човек могао да се закуне да се ради о неком патуљастом кенгуру.

Насупрот њему стоји шкорпија – мали монструм којем је отровни реп једино оружје. Дан проводи у пукотинама стена или у напуштеном скровишту неке друге животиње, а ноћу трага за циновским цврчцима и другим инсектима.

Шкорпије су, између осталог, и најпротивречнији житељи пустиње. У Сахари их има на сваком корак, а врућине никако не подносе! Ако их приморате да остану на сунцу, умиру за пет минута. Одговара им само сувоћа.

Има и животиња које воле свежину и влажност, а остале су „заробљене” у оазама. То су жабе, исте као ове наше европске. Кад се у пустињи подигне олуја, песак се увлачи у сваку пукотину и исушује све пред собом. Тада се оне окупљају у каналима у блату и тако нагомилане чекају да непогода прође.

Оне које су ближе површини пешчана олуја ће сигурно усмрти, али ће њихова тела послужити као заштита осталима. И кад све прође, околином ће се разлегнути победоносно крекетање – потврда да је живот још једном тријумфовао.

Д. Варагић

Гуштер *Agama mutabilis*, најомиљенији плен отровница

Цврчак, бар неколико пута већи од наших. Његову песму сурово прекидају. Шкорпија најчешће.

Камелеон вреба плен. Али, лако може да се догоди обрнуто.

КО ЖИВИ ОД ВЕТРА?

✉ Баш лепо, драги Забавниче, што си објавио онај избор загонетки. Али, немој да мислиш да само ти познајеш народне умотворине. Радо их читам и ја (понеку чак и чујем... гле, ово као да би могла да буде брзалица, изговарај брзо: понеку чак и чујем). Да те у то уверим шаљем ти неколико питалица. Оне су веома сродне загонеткама (у ствари, и то су загонетке), само што је у загонетки један појам преточен у слику, а питалица је више мисао, досетљиво откриће о нечему: разлика је и у томе што питалица почиње са: шта, где, кад, зашто... Ево мог избора питалица (из једне књиге):

1. Где чизмар почне најпре чизму да шије?
2. Где у вола има највише меса?
3. Зашто се куће граде?
4. Зашто су створени кромпири?
5. Зашто се риба струже?
6. Зашто човек има два уха а један језик?
7. Кад је будала паметна?
8. Кад је вода тврда?
9. Кад слепац види, а хроми ходи?
10. Кад је крава најтежа?
11. Каква песка у мору највише има?
12. Каквог дрвећа има највише у шуми?
13. Ко више види: човек с једним оком или човек са два ока?
14. Кога ударају највише по глави?
15. Ко живи од ветра?
16. Која је риба најмања?
17. Која свећа више гори: воштана или лојана?
18. Које је море најшире и најплиће?
19. Ко је викао, да га је сав свет чуо?
20. Који кривац сече ноге свима правима?
21. Које је памет у репу?
22. Ко на купање иде, а трбух код куће остави?
23. Ко пролази онуда куда нико никад није прошао?
24. Ко увек иде а с места се не миче?
25. Ко увек има последњу реч?
26. Куда иде дете кад наврши четврту годину?
27. На којој страни има пас више длака?

28. У шта се ексер прво удари, кад се кућа гради?
29. Чији се траг познаје, а по земљи не иде?
30. Шта дише без душе?
31. Шта је на свету најбоље и најгоре?
32. Шта је природа створила пред лицем целог света?
33. Шта је хладно, а жеже?
34. Шта мање веће премеће?
35. Шта на глави светом иде?

36. Шта на овом свету цвета, а на оном роди?
37. Шта не може ниједан човек о себи казати?
38. Шта не може сунце под ведрим небом обасјати?
39. Шта није ни у кући ни напољу?
40. Шта по ноћи цвате, а по дану вене?
41. Шта ради петао кад скочи на плот?
42. Што баш онда опада када расте?
43. Што је мање од макова зрна, а теже од товара соли?
44. Што ми имамо, а бог нема?

ОДГОВОРИ: 1. На колону; 2. Под кожом; 3. Јер неће да расту; 4. Да би и сиротиња имала кога да гули; 5. Јер нема перја да се чупа; 6. Да више чује а мање говори; 7. Кад ћути; 8. Кад се смрзне; 9. Кад слепац носи хрома; 10. Кад вам на ногу стане; 11. Мокра; 12. Криво; 13. Човек с једним оком, јер у онога другога види два ока, док човек с два ока види у њега једно; 14. Ексер; 15. Човек који има ветрења; 16. Којој је реп најближе врату; 17. Ниједна више, већ обе није; 18. Роса; 19. Магарац у Нојевој барци; 20. Срп; 21. Кантару; 22. Јастук; 23. Сврдло; 24. Часовник;

25. Одјек; 26. Иде у пету; 27. На коју репом крене; 28. У главу; 29. Онај у кртице; 30. Мех; 31. Људски језик; 32. Нос; 33. Коприва; 34. Мрав зрно; 35. Клинац у потковици; 36. Кромпир; 37. Да је умро; 38. Сенку; 39. Прозор; 40. Свећа; 41. Држи се да не падне; 42. Човеков живот; 43. Варница; 44. Себи равна.

МИЛЕНА ОСТОЈИЋ
Кључ

СВИМА ДРАГИ ЛАЖОВ

✉ Шта је барон и да ли је чувени барон фон Минхаузен заиста постојао?

СЛОБОДАН БУРОВИЋ
Његошева 55
81340 Херцег-Нови

Назив барон потиче од новолатинске речи и означава племићку титулу која је по рангу нижа од грофовске. У феудалној владавини барон је био четврти племићки ред. Међутим, ова некад веома цењена титула вероватно би пала у заборав да се у 18. веку није појавио чудесни Карл Фридрих Хијероним Минхаузен, немачки племић и пуштолос, чије су догледштине ушле не само у историју књижевности, већ су постале симбол маштовитих и безазлених лажарија.

Рођен 1720, барон Минхаузен је ратовао против Турака, скитао и војевао по Русији, да би по повратку у домовину приповедао пријатељима невероватне згоде о свом путовању не само по у то време слабо познатом азијском континенту.

Године 1785. немачки емигрант Р. Е. Распе објављује у Оксфорду, на енглеском језику, „Приповедање барона Минхаузена о његовим чудесним путовањима кроз Русију”. Ускоро је ово књижевно дело на немачки језик превео, прерадио и маштовито допунио немачки песник Г. А. Биргер. Захваљујући и Распеу и Биргеру цела Европа сазнаје за невероватне авантуре барона Минхаузена и пре његове смрти, 1797. године. У Биргеровој књизи о Карлу Фридриху Хијерониму Минхаузену, који свом

ДРУЖЕЊЕ ИЗ СВЕ СНАГЕ

Крајем октобра „Политикин забавник” и Основна школа „Дринка Павловић” из Београда били су домаћини ученицима VII/2 Основне школе „Јоца Милосављевић” из Багрдана. Ови дечаки и девојчице су ове године освојили прву одељењску награду на „Забавниковом” ликовном конкурс „Навијамо за мир” – три дана боравка у главном граду. Гостопримство у својим кућама су им пружили њихови вршњаци из Београда. Заједно су обишли знаменитости града, гроб Незнаног јунака на Авали а графичари „Политике” су их упознали са начином рада у штампарији.

Дружили су се кратко, али како то млади кажу: „Из све снаге”. Домаћини су користили сваки слободан тренутак да им што више покажу од свог града. Веома дирљива и спонтана је била приредба у школи спремна само за госте. Том приликом измењени су поклони – за успомену и дуго сећање, али је од свега најважније то што су склопљена пријатељства, размењене адресе уз обећања да се убрзо виде у Багрдану. Не треба сумњати да ће се сва дата обећања и испунити – девојчице су растанак пропратиле сузама а дечаки оним познатим:

– Видимо се у Багрдану.

имену додаје звучно „фон“, храбри, срчани и увек насмејани барон, поред осталог, лети на Месецу, рони дубинама океана, побеђује све и сваког ко му се испречи на путу.

Истина, људи су увиђали да су сви ти доживљаји исувише нестварни чак и за једног барона, али су ипак оберучке прихватили ведро и поносног барона, који временом постаје оличење симпатичног и свима драгог лажова.

КО СЕ КОГА БОЈАО

Знам да се снима телевизијска серија о Вуку Караџићу, српском и југословенском великану. Не знам како је у серији описан његов однос са кнезом Милошем Обреновићем, али сам наилазио на изворе који говоре да је тај однос био прилично „климав“. Да ли је то тачно?

МЛАДЕН СТАНИВУКОВИЋ
1800 Ниш

Делимично си у праву. Наиме, време у којем је кнез Милош Обреновић, чије је право презиме Теодоровић, владао Србијом а Вук се борио да оствари своје идеје, било је како би се то данас рекло, веома „сложено“. Милош је настојао да утврди власт и осамостали Србију од Турака и у томе није бирао средства. Вук, међутим, да би материјално опстао и умилео се

кнезу често је чинио уступке који баш нису били у складу с његовим убеђењем. Тако је у свом спису „Правитељствујушчи совјет“ прилично рђаво описао Караџорђа, вођу првог српског устанка. Милош је био неписмен, али када је

секретар Димитрије Јоксич читајући му Вуково „писаније“, наишао на део „како се неке војводе нису бојале Караџорђа“, он је поскочио са столице и викнуо: „Лажеш, Вуче, лажеш!“ Јоксич се препао и излетео напоље, а Милош, који је иначе наложио да се Караџорђе убије, али га је као човека и народног вођу ценио, наставио је да виче: „Њега се војводе нису бојале, њега, Караџорђа! Море, бојале су га се па су им се гађе тресле! Како да га се не бојиш кад у њега није било разговора, него за реч, а он кубуру!...“

ОД МОЗГА ДО ЖДРЕЛА

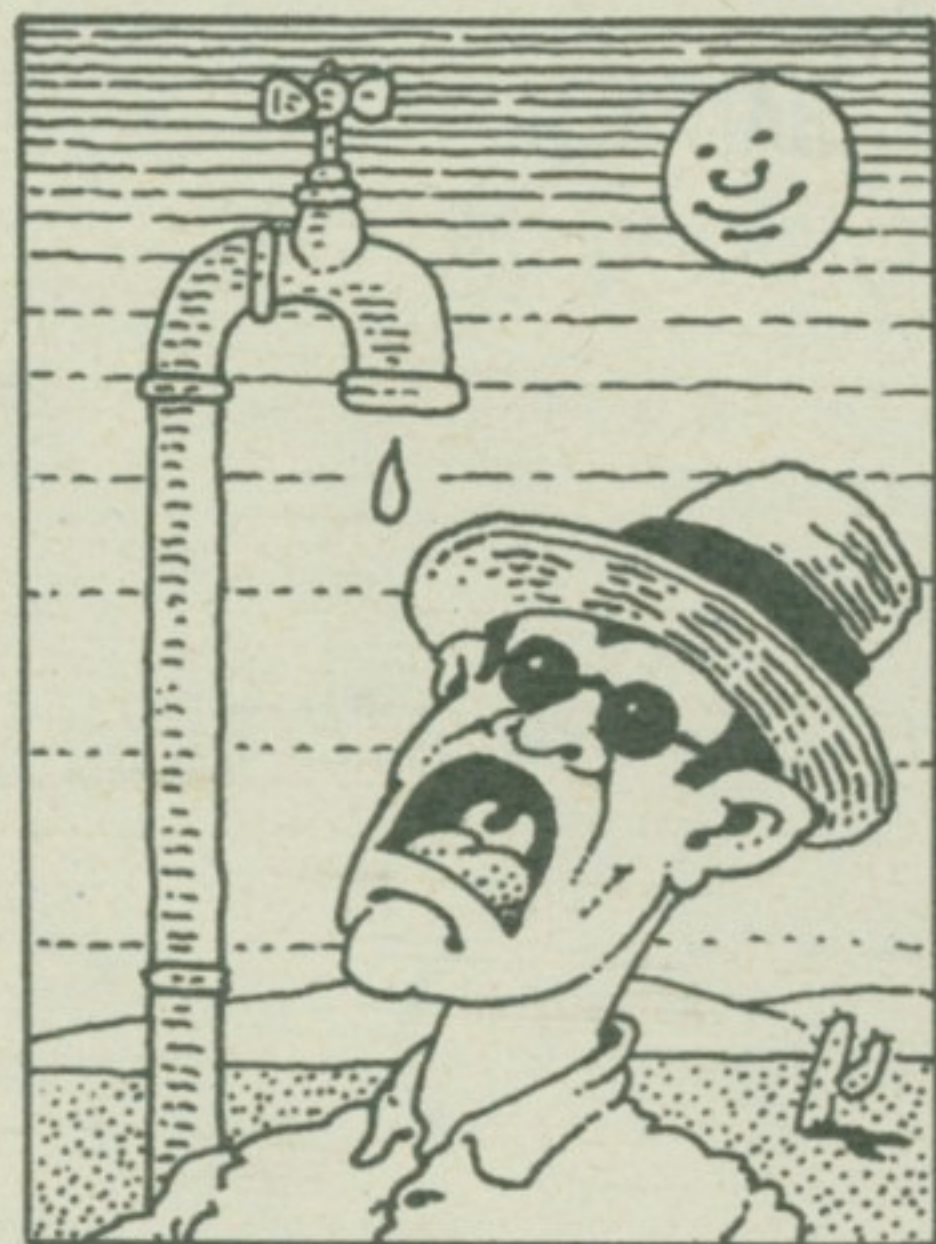
Шта у нашем организму изазива жеђ?

АЛЕКСАНДАР МИХАЈЛОВСКИ
Партизанска 19
97000 Битола

Ако ожеднимо, а немамо могућности да попијемо неку течност која није штетна за организам, осетићемо тако велику жеђ да ћемо заборавити све друго. Сматра се да је човек, уколико у тело не уноси течност три недеље, осуђен на смрт.

Иако је 50 до 60 одсто нашег организма вода, неопходно је да се драгоцена течност свакодневно надокнађује. У ствари, одрасла особа губи у току дана око 700 грама воде знојењем и излучује готово литар и по кроз отпадне материје. Међутим, иако се са храном уноси дневно око 350 грама течности, што није довољно, жеђ је знак који опомиње да је организму потребна – вода.

Жеђ, између осталог, изазивају нервоза, напоран физички или умни рад, успорен, односно поремећен рад плувачних жлезда и сл. Наука је утврдила да жеђ у нашем организму изазива, у ствари, промене количине соли у крви. Наравно, са осећајем жеђи директно

је повезан мозак, где постоји нарочит центар који, у недостатку течности, шаље поруке задњем зиду ждрела. Ови импулси поново се враћају у мозак што, услед тих узајамних осећаја, изазива у организму жељу за течности.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

В. д. директор НО „ПОЛИТИКА“
др Живорад Минових

В. д. руководиоца ООУР-а Издања за младе „Политикин забавник“
Влада Булатовић Вић

Главни и одговорни уредник
Влада Булатовић Вић

Заменик главног и одговорног уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ

Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Боковић, Љубинка Ђуровић, Љиљана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић и Никша Стипчевић. Чланови Савета из Редакције: Влада Булатовић Вић, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Божана Дожић-Стојковић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Милени Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Манастирска 29, 11001 Београд. Поштански факс 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 150 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

Тромесечна 1.656,00 динара, полугодишња 3.312,00 динара, годишња 6.624,00 динара

ПРЕТПЛАТА

ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Тромесечна 3.312,00 динара, полугодишња 6.624,00 динара, годишња 13.248,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

ГОДИШЊА:
САД \$ 42.-
СР НЕМАЧКА ДМ 93.-
ШВЕДСКА Шкр. 299.-
ФРАНЦУСКА Ффр. 285.-
ШВАЈЦАРСКА Шфр. 79.-

Уплате из иностранства слаати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИН-ВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавника одговоран: Миливоје Весовић, руководиоца ООУР-а „Дубока штампа“.

КОРИСНЕ КЊИГЕ

PROGRAMIRANJE ZA POČETAK

ПРОГРАМИРАЊЕ ЗА ПОЧЕТАК

Приручник

заснован на два принципа:

СВЕ У ЈЕДНОЈ КЊИЗИ

1 СВЕ У ЈЕДНОЈ КЊИЗИ: PZP

- увод у рачунарску логику
- алгоритам и како се прави
- правила програмирања
- BASIC – универзалне наредбе за рад на свим микрорачунарима, са програмима
- упознајте PASCAL, FORTRAN, LISP, APL, LOGO, FORTH, упоређење са BASIC-ом.
- УПОРЕДНЕ ТАБЕЛЕ BASIC-а ЗА: SPECTRUM, COMMODORE 64, GALAKSIJU, TRS 80, BBC, МАШИНСКИ ЈЕЗИК – Програмирајте свој COMMODORE, SPECTRUM, APPLE ORIC, BBC, GALAKSIJU.
- ГОТОВИ ПРОГРАМИ ЗА: CBM 64 И SPECTRUM.

2 НАЈЈЕФТИНИЈА КЊИГА: PZP

на 128 страна,
17 x 24 cm,
с обзиром на обим и садржај PZP нема такмаца.
Поручите одмах, платићете кад PZP стигне на вашу адресу.

НАРУЧЕНИЦА („Политикин забавник“)

Овим неопозиво наручујем _____ примерака књиге ПРОГРАМИРАЊЕ ЗА ПОЧЕТАК, у ауторском издању КОРИСНЕ КЊИГЕ по цени од 1.690 динара за примерак. Књигу ћу платити поштом.

ПРЕЗИМЕ ИМЕ

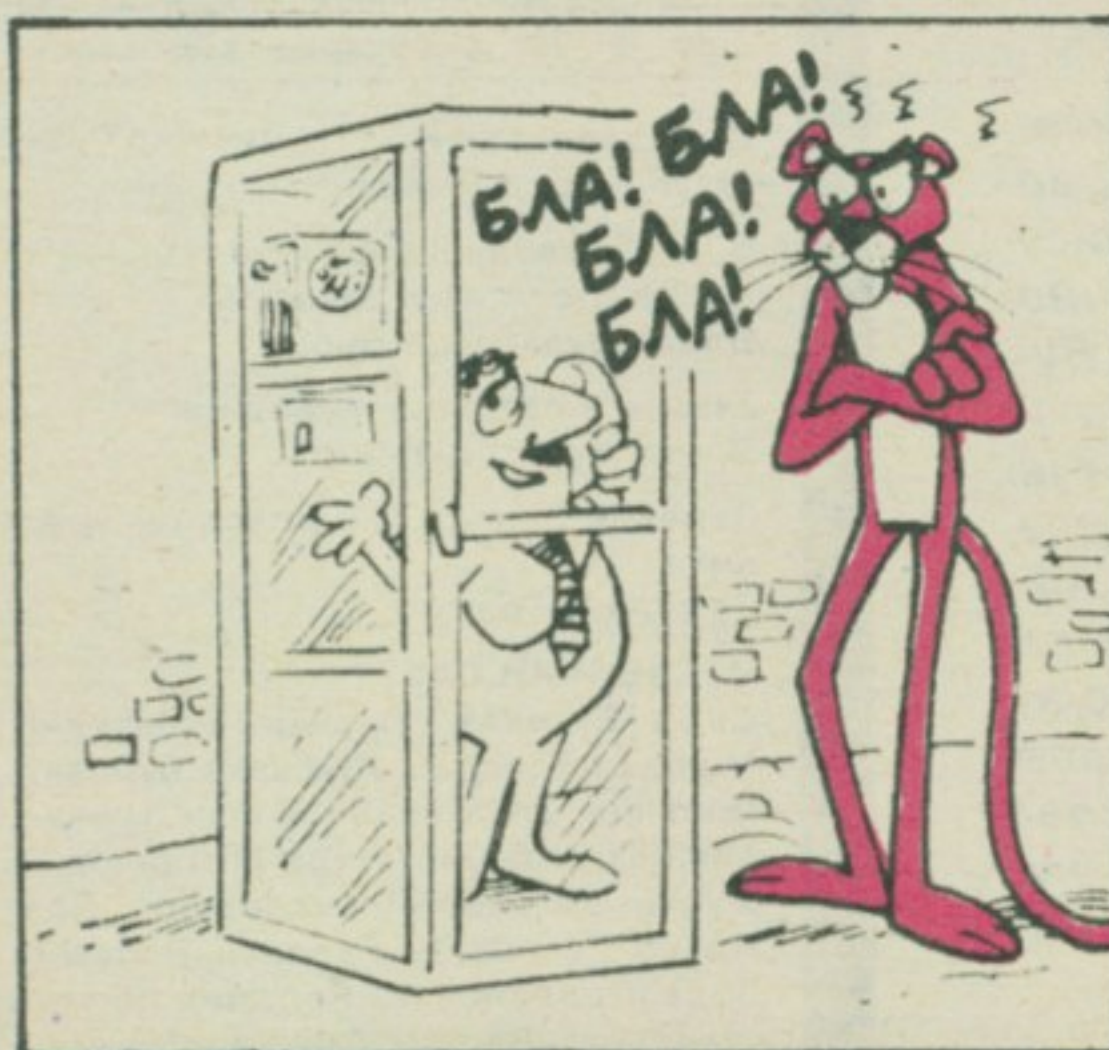
УЛИЦА И БРОЈ

МЕСТО и поштански број

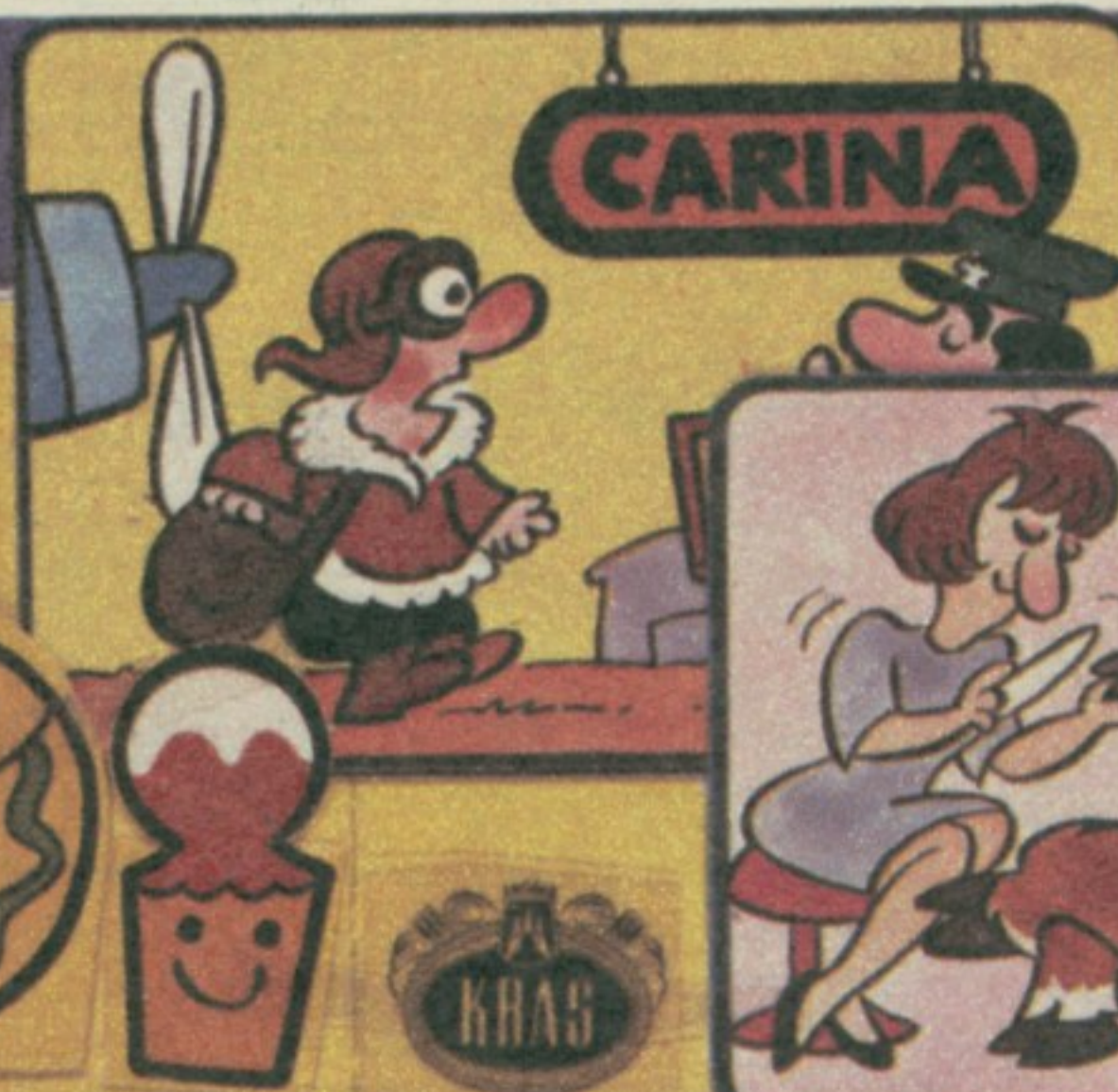
Слати на адресу: КОРИСНЕ КЊИГЕ
(за PZP) п.п. 13, 11050 БЕОГРАД

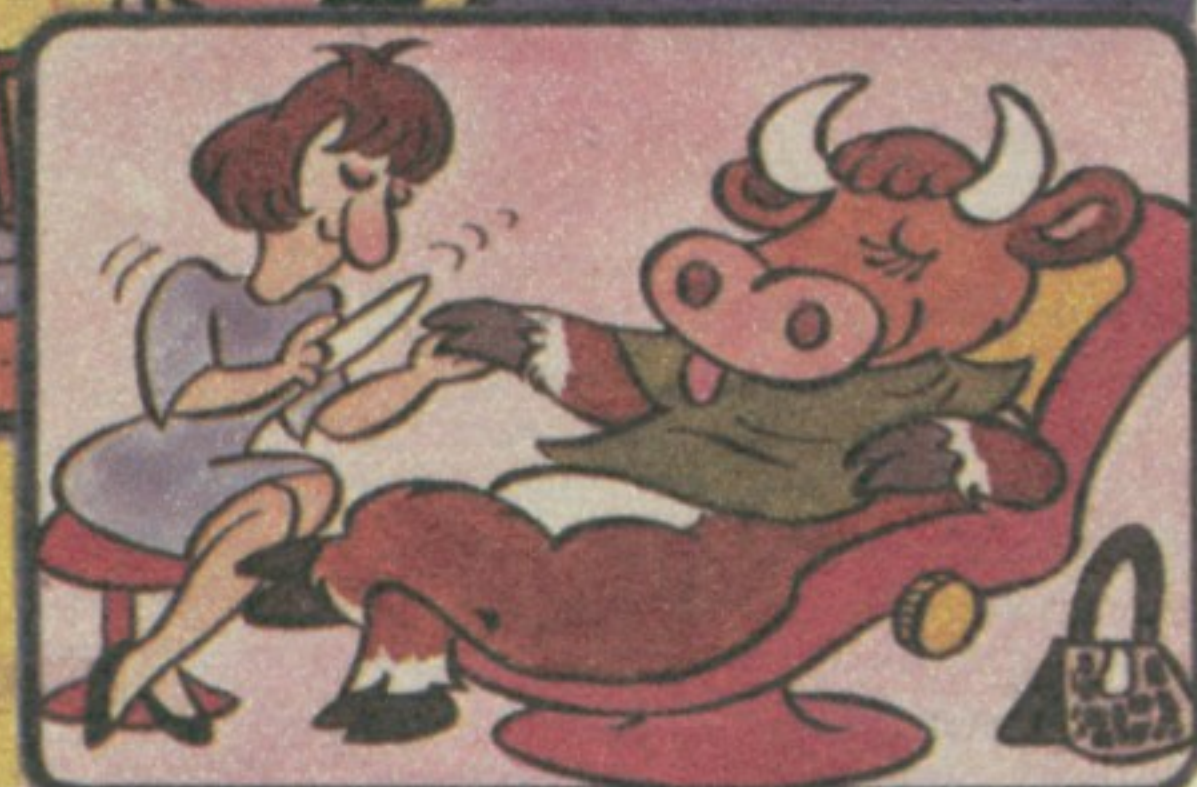
ПАНТЕР ПАНТА

За 20 празних врећница шаљемо бесплатно албум.
Пожурите – 40 000 албума!

81 слика
необичних,
луцканих,
истинитих
догађаја.

**НАГРАДА
СВАКОГ МЕСЕЦА**

Само за чланове ПЕЗ клуба!

1 пут месечно – **1 СУПЕР НАГРАДА**
и 100 других награда

Постаћеш и ти пријатељ ПЕЗ-а и
члан ПЕЗ клуба кад пошаљеш 5
омота ПЕЗ бомбона.

ПЕЗ ПОЗДРАВЉА СВОЈЕ ПРИЈАТЕЉЕ!

Испуњен купон пошаљи на адресу:
ПЕЗ ПРИЈАТЕЉ 61110 ЛЈУБЉАНА, пп. 38

Купон испуни штампаним словима, исеци и налепи на до-
писницу

Презиме и име

Улица и кућни број

Пошт. број и место становања

датум рођења

СУПЕР НАГРАДА 121624 КИКАНОВИЋ МЕНСУД,
75000 ТУЗЛА, Х. Рудара 56

064837 065450 066063 066622 067211 067818 068390 068968 069535 070118 070699 071492 072104 072717 073276 073865 074472 075044 075622 076189 076772 077353
078146 078758 079371 079930 080519 081126 081698 082276 082843 083426 084007 084800 085412 086025 086584 087173 087780 088352 088930 089497 090080 090661
091454 092066 092679 093238 093827 094434 095006 095585 096152 096735 097316 098109 098721 099334 099893 100482 101089 101661 102239 102806 103389 103970
104763 105375 105988 106547 107136 107743 108315 108893 109460 110043 110624 111417 112029 112642 113201 113790 114398 114970 115548 116115 116698 117279
118072 118684 119297 119856 120445 121052 122202 122769 123352 123933 124726 125338

утицаји Игора Кордеја, али Тошевски је успео да изгради сопствени начин у изражавању. Представљамо га премијерним стрипом „Баш као у стрипу“ који је нека врста игре са оном што се обично приповеда у стриповима.

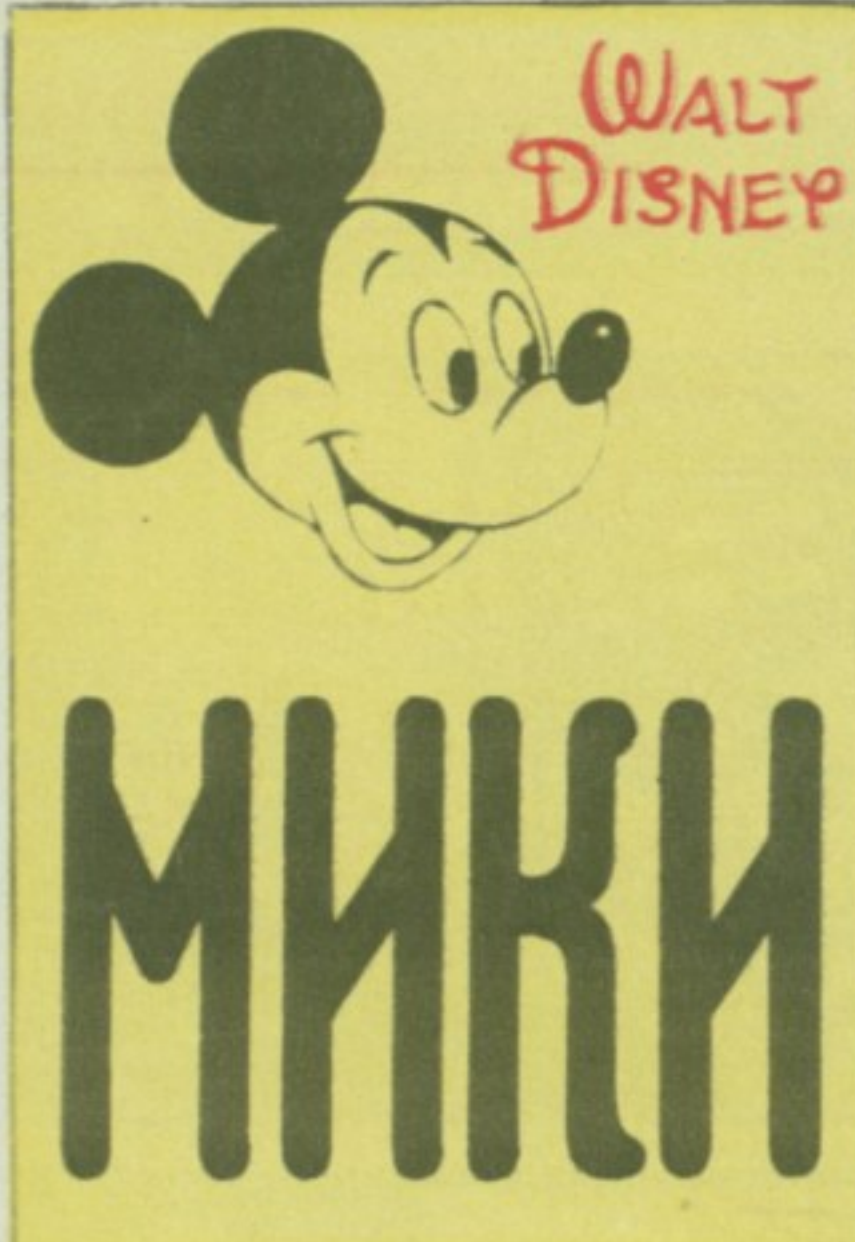
Избор: Зоран Ђукановић

Рођен је 1963. године у Скопљу. Студент је Факултета ликовних уметности. Стрипове објављује од 1979. године. Добитник је више награда. Оснивач је стрип-групе „Туш лабораторија“. Формирао се под утицајем стрипова новог сензибилитета. Повремено се осећају

... БАШ КАО У СТРИПУ!

ИГОР ТОШЕВСКИ

ОДОХ ДА ВИДИМ
МИНИН НОВИ
РОБОТ!

АКО ТАЈ
РОБОТ
МЕСИ
КОЛАЧЕ,
ПОЗОВИ
МЕ!

ПА, МОГАО БИХ
СЛУЧАЈНО ДА
НАВРАТИМ!

ДА ВИДИМ ТО ЧУ-
ДО, МИ-
НИ!

ЕВО,
ПОГЛЕ-
ДАЈ!

ОВО ЈЕ
ПЕРАЧ
ПРОЗО-
РА!

СУПЕР!

ШКРИП!

ШКРИП!

А ОВО - ГЛАНЦАЧ
ПАТОСА!

ГЛАНЦ!

ГЛАНЦ!

ОВО ЈЕ ЈУШТИЛИЦА
ЗА КРОМПИР!

НЕВИ-
БЕНО!

САМО, ЗАР ТАЈ ТВОЈ
РОБОТ НЕ ПЕРЕ
СУДОВЕ?

ПА, ЗНАШ, ТАЈ
ПРОГРАМ НИСАМ
УПЛАТИЛА,
ЈЕР...

...СВАКИ ПУТ СЕ ТИ ПО-
НУДИШ ДА ИХ ОПЕ-
РЕШ!